

BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400
Like our Facebook page:
BigBazaarIndianGrocery
5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB
ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

22KT GOLD ANTIQUE JEWELRY
Regal Jewels
773-262-4377 BUY OR ORDER ONLINE 773-517-8574
www.RegalJewels.com

Buying/Selling in Michigan
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
Raj S. Shergill
Broker
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajshergill@yahoo.com
CANTON REALTY

Twenty-Fifth Year of Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Punjab Times, Vol 25, Issue 34; August 24, 2024 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com www.punjabtimesusa.com

ਕੰਗਨਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਐਮਰਜੈਂਸੀ' 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਭਖਿਆ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਡੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਐਮਰਜੈਂਸੀ' ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਉੱਤੇ ਸਖਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਲੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ।
ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਟ੍ਰੇਲਰ 'ਚ ਦਿਖਾਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ

ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਫਿਲਮ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਵਜੋਂ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੱਟਿਆ ਪਾਸਾ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜੇ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰਾਦਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲੇ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ।
ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੰਮੂ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 37 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 43 ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 46 ਤੋਂ 47 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਚੁਣਾਵੀ ਨਤੀਜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਗੱਠਜੋੜ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਣਗੇ।
ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਲ ਪਾਰਟੀ ਸਿੱਖ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਨ।
(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਘਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ
Buying or Selling Home?
Contact PRADEEP SINGH
COLDWELL BANKER REALTY
SCAN TO BEGIN YOUR HOME SEARCH
847-322-5832
ishowhomes@yahoo.com
1501 E Woodfield Rd Ste 113E, Schaumburg 60173

India Palace Restaurant And Banquet Hall
Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828
Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400
Royal, Indianapolis, 317-893-2633
Desi Bazar Grocery Store
Restaurant, Ph: 317-888-2040
Desi Bazar Indianapolis,
Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

RESTAURANT SUPPLY WHOLESALER
ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
Prag International RAVI KAPOOR CEO
1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007
Ph: 847-979-5970, 847-979-5990, 847-228-0150, pragint@aol.com

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com
LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ੴ

॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

In loving memory of

Sardarni Jasvir Kaur

06.06.1939 - 08.17.2024

Wife of Late Sardar Major Singh Mauji

All are requested to attend the memorial services at

Bucaro Funeral Home

485 W. Army Trail Rd, Bloomingdale, IL 60108

WEDNESDAY | 21ST | AUG | 2024

11:00 A.M - 1:00PM

FOLLOWED BY AKHAND PATH 2:30PM - 5:00PM

Gurdwara Palatine

1280 Winnetka St

Palatine, IL 60067

Sardarni Jasvir Kaur leaves behind

Happy Heer & Navreen, Bindu & Tina, Rani & Harinder, Jas & Ajeet

Sanamgeet, Samarpreet, Ashankh, Daanvir, Anirudh, Harshil,

Gurgeet

Happy: 630-398-7052 Bindu: 331-308-3081

ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਤੇ ਕੁੱਕ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਕੁੱਕ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ
* ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼

Restaurant Help Wanted

Immediately hiring Kitchen Helper & Cook for Indian restaurant in Indiana.

*Good salary and free accommodation.

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਟੋਨੀ
ਫੋਨ: 317-340-1470

33-34

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Kamboj Sikh Family looking for suitable girl living in USA/Canada for their 31-year-old 5'11" son, Innocent Divorce (No Kids). He has done MCA & Diploma in Electrical Engineering; he is currently working as Professional Electrical Technician with National Contractor. He is Canadian PR, currently living in Surrey, BC. Drug free, no alcohol, no smoking. Please contact us at +1225 921 0802 or gillh5162@gmail.com

34-37

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੈੱਲ ਸੈਟਲਡ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ well qualified ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੇ, ਉਮਰ 36 ਸਾਲ, ਕੱਚ 5'11" ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ masters ਡਿਗਰੀ ਹੋਲਡਰ, Software Engineering Product Manager ਦੀ ਵਧੀਆ ਜੋੜ ਕਰਦਾ ਹੈ। Well settled, San Francisco Bay Area, USA ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ ਅਤੇ innocent issueless divorcee ਹੈ, ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਵੈਸ਼ਟੂ, ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ, ਸੋਹਣੀ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ: +1 510-281-7065/ what's app on +91 98993-79442 or E-mail: cjsingh55@gmail.com

33-36

Jatt sikh family residing in USA looking for a suitable match for their 24 years 5'11 boy. Caste no bar. He has done his graduation in accounting from Canada and now he is in (Indianapolis) Usa with his family on tourist visa. Family has share in gas station and both brothers are working there. For more information call or Whatsapp to +1 (463) 204-9565 or email Singhkulwinderbb@gmail.com.

32-35

Chhina Family seeks a suitable Companion for 68 years old USA Citizen 5'8" Jatt Sikh from USA/Canada. Well settled in Michigan, USA. Please contact with us for further information at 248-982-2036 or email at: msingh279@yahoo.com

32-35

Inviting a suitable match for a Tonk Kashatria Sikh boy, 1993 born, 5'-8", Software Engineer in the USA. Looking for a well-educated girl working/studying in the USA. For more Information Please contact (605) 786-5657.

32-35

Arora family seeks a compatible match for their 32 years, 5'11" handsome turbaned son. Boy has done Masters (Data science and Analytics) from University of Illinois Urbana Champaign & working as a Software engineer in reputed company in Chicago. He is willing to relocate within United States. He is on H1B visa and green card (I-140) is under process. Cast no bar. Please Contact us at +1 2176488985 (Call/ WhatsApp), +91 9289886133 (whatsapp) or Email at: tejeeveeraroras@gmail.com

30-33

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

25-28

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Goldsmith/Mair Rathore Rajput family seeks a comparable match from a progressive family for their 27-year-old, 5' 2", daughter. She is MS in Bioinformatics from Indiana University. Required highly qualified boy with good family background and must be green card holder or resident of The US. Age gap should not be more than three years. Please contact with details at abhimanyu.kanda@gmail.com

32-35

Jat Sikh family seeks a suitable match in US/Canada for their amritdhari girl, age 25, height 5'4". Associate of arts and ECEA certificate, currently doing dental receptionist course in Canada. Looking for a well educated amritdhari boy from a sikh family. Please contact us at: (559) 369-6129 or email at apaulsingh1999@gmail.com

32-35

Jat Sikh parents are looking for a suitable match (only from Jat Sikh family) for their beautiful daughter, 1st year medical student in USA, born and raised in USA, 24 years old, 5'6" tall. Looking for a turbaned match from medical field, born and raised in USA. For more information Please contact at 262-443-9849 or E-mail: my email is caprissingh8@yahoo.com

32-35

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੱਕੀ (ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪਲਾਈ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੀ, ਉਮਰ 41 ਸਾਲ, 5'3", ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੱਚੇ/ਪੱਕੇ, ਬਿਨਾ ਪੇਪਰਜ਼ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ, ਐੱਚ 1 ਵੀਜ਼ਾ ਹੋਲਡਰ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 38-45 ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲਦੀ ਫੁਕ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: +1 734 968 1195 (ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮ ਅਨੁਸਾਰ) ਜਾਂ +91 788885 22328 'ਤੇ ਬਾਇਓਡਾਟਾ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਭੇਜਣ।

27-30

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਹਿਊਸਟਨ (ਟੈਕਸਸ) ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ (ਹਲਵਾਈ), ਕੁੱਕ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 713-884-9547
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 832-724-1635

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

UMA TRAVELS

2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad,
Hydrabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

847-359-0746

To Advertise In Punjab Times

Call: 847-359-0746

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਣੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਜਲੰਧਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ 78ਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 14,381 ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ 10,393 ਐਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼. ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਤੇ ਰੋਜ਼ਰਜ਼ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਠਿਆਈ ਵੰਡੀ

ਅਟਾਰੀ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਅਟਾਰੀ-ਵਾਹਗਾ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜਾਂਚ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਜ਼ ਦਰਮਿਆਨ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਇਆ। ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ 144ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਏਕੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੋਜ਼ਰਜ਼ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਆਜ਼ਮ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦੇ ਡੱਬੇ ਦੇ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਦੀ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ 78ਵਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਕਲਪ ਕਰਨ ਵੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸਿਰਫ਼ 21 ਫੀਸਦੀ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ

ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ 72 ਫੀਸਦ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ 206 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਡੈਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਡੈਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਲਵਾਰਾ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਗੁਰੂਸਰ ਸੁਧਾਰ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਹਲਵਾਰਾ ਤੋਂ ਇਸੇ ਸਾਲ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਟਾਟਾ ਸਮੂਹ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਟਾਟਾ ਸਮੂਹ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐੱਨ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰਨ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਹਲਵਾਰਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਣਾ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ

ਭਗਵੰਤ ਦੇ ਬੁਲੇਟਪਰੂਫ ਸਕਰੀਨ 'ਚ ਭਾਸ਼ਣ ਨੇ ਛੇੜੀ ਚਰਚਾ

ਜਲੰਧਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬੁਲੇਟਪਰੂਫ ਸੀਸ਼ੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਾਸਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੁਲੇਟਪਰੂਫ ਸੀਸ਼ੇ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਲਾਈ ਗਈ।

ਇਸ ਬੁਲੇਟਪਰੂਫ ਸਕਰੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 16 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ 14 ਅਗਸਤ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਹੀ

ਬਦਲਵੇਂ ਰਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਯੂਨਿਟ ਏਕੇ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਲੇਟਪਰੂਫ ਸਕਰੀਨ ਲਾਈ ਗਈ। ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਲੇਟਪਰੂਫ ਸਕਰੀਨ ਮੰਗਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ 16 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੀ ਬੁਲੇਟਪਰੂਫ ਸਕਰੀਨ ਲਾਈ ਗਈ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟਾਟਾ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਟਾਟਾ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਹਲਵਾਰਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਰਵੇਖਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਉਡਾਣਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਪਹਿਲੂਆਂ, ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦ ਹਲਵਾਰਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਝਟਕਾ, ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੁੱਖੀ 'ਆਪ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਬੰਗਾ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸੁੱਖੀ 'ਆਪ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਡਾ. ਸੁੱਖੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਡਾ. ਸੁੱਖੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2017 ਵਿੱਚ ਬੰਗਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ 2022 ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕਟ ਝੱਲ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਇਹ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਘੜੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਡਾ. ਸੁੱਖੀ ਨੇ 'ਆਪ' ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਇਕਲੌਤੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗਨੀਵ ਕੌਰ ਮਜੀਠੀਆ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਬਣੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਕਟ 'ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਵੀ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਡਾ. ਸੁੱਖੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਚੰਗੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ

ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ' ਡਾ. ਸੁੱਖੀ ਇਕ ਹਨ। ਇਸ

ਮੌਕੇ ਡਾ. ਸੁੱਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ 'ਆਪ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬੰਗਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਦਲ ਬਦਲਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੁੱਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤੇ ਹਾਲੇ ਵਿਚਾਰਨਗੇ। ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਕਰ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੈ।

'ਬਿੱਲ ਲਿਆਓ ਇਨਾਮ ਪਾਓ' ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ 2601 ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਬਿੱਲ ਲਿਆਓ, ਇਨਾਮ ਪਾਓ' ਯੋਜਨਾ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬਿੱਲ ਲੈ ਕੇ 'ਮੇਰਾ ਬਿੱਲ' ਐਪ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬਿੱਲ ਐਪ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੁੱਲ 97,443 ਬਿੱਲ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 2601 ਜੇਤੂਆਂ ਨੇ 1.52 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2601 ਜੇਤੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 1892 ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ 1.11 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੰਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਘਰ ਸਮੇਤ 18 ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚਲੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਪੂਰੀ ਸਥਿਤ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਨਾਮ ਵਿੱਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ, ਦਿੜ੍ਹਬਾ ਵਿੱਚ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਰੋਪੜ 'ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਖਰੜ 'ਚ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ, ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਮਾਣਾ 'ਚ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌਤਮਾਜਰਾ, ਲੰਬੀ 'ਚ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ, ਮਲੋਟ 'ਚ ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ ਬ੍ਰਹਮ ਸੰਕਰ ਜਿੱਪਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ 'ਚ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਤੇ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ 'ਚ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਰੌੜੀ ਦੇ ਘਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਲਈ ਧਰਨੇ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨਹਿਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹਿਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਖੇਤ ਨੂੰ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹਰ ਘਰ ਤੱਕ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਉਲੀਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਉੱਤੇ ਖਰੀਦ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਜਲ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਚੁੱਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸੜਕੀ ਲਾਘਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਵਾਹਗਾ-ਅਟਾਰੀ ਤੇ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ-ਸੁਲੇਮਾਨ ਸੜਕੀ ਲਾਘੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਕਟ: ਪੰਜ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਮਸਲਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸਾਖ ਵੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ 30 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੱਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਇਕਸ਼ਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ।

ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜਨਤਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ: ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ। ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਪੰਥ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੰਥ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਥ ਖ਼ਤਰੇ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਲਗਭਗ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਕਫੇ ਮਗਰੋਂ ਸੱਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਬੋਰਡ ਆਦਿ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੋਲ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਹੋਏ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਟ ਵੱਜੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਤਿ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਾਗੀ ਤੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਧੜੇ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ

ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਵਰਗਾ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਪੰਥ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਪੰਥਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੜ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪੁੱਜਿਆ ਬਾਗੀ ਧੜਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਧੜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਕਈ ਬੱਜਰ ਗੁਨਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਪੱਤਰ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲੋਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੰਗ ਪੱਤਰ 'ਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼-ਵਿਦੋਸ਼ 'ਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਉੱਠ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਕਈ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਕਥਿਤ ਬੱਜਰ ਗੁਨਾਹਾਂ ਬਦਲੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ

ਹੈ, ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਪਰ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਗੂਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ

ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 2017 ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ

ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ। ਪੱਤਰ 'ਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਤੇ ਵੱਕਾਰ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਭਖ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਚਨਚੇਤ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੈਠਕਾਂ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ 1995 'ਚ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਉਪ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ 1997 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਢ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਬੋਝੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਖਿੜਕੀਆਂ ਵਾਲਾ ਤੇ ਕਾਉਣੀ ਵਿਚ ਬੈਠਕਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡਿੱਪੀ ਵਿੱਲੋਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਸਾਂਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਭਰ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਸੱਦ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿੱਪਾ ਨੂੰ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਉਣੀ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹਨ ਜੋ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਹਨ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੋਦਾ ਵਿਚ ਮਾਲਵਾ ਨਹਿਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਹਲਕੇ ਲਈ ਇਕ ਵਰਦਾਨ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਸਾਬਕਾ

ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਜਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਰਾੜ ਦਾ ਨਾਂ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਉਣੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਲਾਨਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੜਦਿਆਂ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਹਰੀ ਕੇ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਜਨ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਲਾਨਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਉਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਾਫੀਵਾੜਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ

ਮਾਫੀਵਾੜਾ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਮਾਫੀਵਾੜਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਸ਼ਵਦੀਪ ਸਿੰਘ (19) ਪੁੱਤਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਜੇਐੱਸ ਨਗਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ 2 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ

ਫਰੈਜ਼ਨੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਕਿਧਰੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਇਕ ਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਅਗਾਮੀ ਚਾਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਵੰਬਰ

ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਹੀ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਰਾਇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਬਕਾਇਆ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਫੰਡ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਬਲਾਕ ਸਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਰਿਸ਼ਦਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ

ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਹੀਨਾ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ਹੈ।

ਸੂਬਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ

ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ 'ਚ ਸੁਧਾਈ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਵੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅੜਚਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਝੋਨੇ ਦਾ ਸੀਜ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਲਈਆਂ ਜਾਣ ਪਰ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ 13,241 ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, 150 ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ 22 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਰਿਸ਼ਦ ਹਨ।

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Managing Editor

Jaspreet Kaur

Astt. Editor

Amrit Pal Kaur

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Correspondents

California

Ashok Bhaura

Detroit, MI

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 125 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 12 ਰਾਜ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ 9 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਚੀ 'ਚ ਕਈ ਵੱਡੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਜਾਰਜ ਕੁਰੀਅਨ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ।

48 ਸਾਲਾ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੱਡੇਗਾਂਗੇ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿੱਟੂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਫੁਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਉਦਯੋਗ ਹਨ। ਹੁਣ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ

ਭੇਜਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਸੀਟ ਵੀ ਦੀਪੇਂਦਰ ਗੁੱਡਾ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਿੱਟੂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਰਿਮਾਂਡ 27 ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਇਥੋਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਬਿਤ ਆਬਕਾਰੀ ਘਪਲੇ ਸਬੰਧੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ 27 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਕਾਵੇਰੀ ਬਵੇਰਾ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਖਿਲਾਫ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਆਲ ਪਾਰਟੀ ਸਿੱਖ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰੈਣਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਦੀਆਂ ਤਿਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ

ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀਅਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਲ ਪਾਰਟੀ ਸਿੱਖ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਚੰਗੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਵਾਮਾ ਦੀ ਤਰਾਲ ਸੀਟ, ਬਾਰਾਮੂਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾ ਕਦਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 14 ਹਜ਼ਾਰ, ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 17 ਹਜ਼ਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾ ਕਦਲ ਵਿਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੱਤ ਤੇ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਧਰ, ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਨ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਇਕਾਈ ਦੇ ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਮੁਖੀ ਤਾਰਿਕ ਹਮੀਦ ਕਾਰਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੌਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ (ਪੀ.ਡੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਆਗੂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਗੱਠਜੋੜ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜੇ ਉਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਇਕਾਈ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਾਰੀਆਂ ਹਮਖਿਆਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੇਗੀ ਸਰਕਾਰ: ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਰਈਆ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਮੇਲਾ ਰੱਖਤ ਪੁੰਨਿਆ 'ਤੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਛੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਅਤੇ ਅੱਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੜਕੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੱਗ ਬੁਝਾਊ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ

ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਸੂਬਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਰੱਖਤ ਪੁੰਨਿਆ ਮੌਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਪ ਅਸਥਾਨ ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਬੁਰਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਮੇਲੇ 'ਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ

ਰਈਆ: ਰੱਖਤ ਪੁੰਨਿਆ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਦਫਤਰ ਨੇੜੇ ਤਰਨਾ ਦਲ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ ਕਾਰਨ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਧੀਰਾ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਕਿੱਲੀ ਪੁੱਤਰ ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਡਡਿਆਲ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖਰੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਲਾ ਰੱਖਤ ਪੁੰਨਿਆ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ 'ਤੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਹੱਲਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਾਫਲੇ ਇੱਥੇ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਮ ਚਾਰ ਵਜੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਕੋਲ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦਫਤਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ

ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ, ਜੋ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਗੋਲੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲੀ ਹੈ।

'ਵਾਰਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਵੱਲੋਂ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ

ਰਈਆ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ 'ਵਾਰਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਅਕਾਲੀ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਰੱਖਤ ਪੁੰਨਿਆ ਮੌਕੇ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਪੁੱਜੇ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਥਕ ਕਹਾਉਂਦੇ ਆਗੂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਾਗ਼ੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ ਕੋਹਨਾ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਨੇਹਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਸੱਤ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕੰਗਨਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਐਮਰਜੈਂਸੀ' ਉੱਤੇ ਵਿਵਾਦ ਭਖਿਆ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪਤਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਸੀ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਫਿਲਮ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਟ੍ਰੇਲਰ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਫਿਲਮਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੱਥ ਸਹੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਟ੍ਰੇਲਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਪਾਤਰ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਕਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਲਾਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਹੈ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਟ੍ਰੇਲਰ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਕਾਊਂਟ ਉੱਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ 1980ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਤਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸੀਨ ਹੈ ਜੋ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੰਗਨਾ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਐਕਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ

ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ 1975 ਵਿਚ ਆਈ 'ਐਮਰਜੈਂਸੀ' ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਕੰਗਨਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਨੁਪਮ ਖੇਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਤਲਪੜੇ, ਮਹਿਮਾ ਚੌਧਰੀ, ਮਿਲਿੰਦ ਸੋਮਨ ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਕੋਸ਼ਿਕ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਫਿਲਮ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਟ੍ਰੇਲਰ 'ਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਸਖਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ। ਵਿਵਾਦ ਭਖਦਾ ਦੇਖ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਮਾਤਾ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ) ਹੀਰ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੀਬੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ (85) ਲੰਬੇ ਸੁਨਿਚਰਵਾਰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪੂਜੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਕਰੀਬ 26 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਲਣਸਾਰ ਸਨ।

ਮਾਤਾ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਸੁੰਕਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਸਮੁੰਦਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸ. ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ. ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਨਕੋਫੈਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਿਲਣਸਾਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੱਸਮੁਖ ਸਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਬਿੰਦੂ ਹੀਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲਾਈ ਰੋਣਕ ਨੂੰ ਲੋਕ ਹੁਣ ਤੱਕ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਸਪੁੱਤਰ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ) ਹੀਰ-ਨੂੰਹ ਨਵਰੀਨ ਕੌਰ; ਸਪੁੱਤਰ ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬਿੰਦੂ) ਹੀਰ ਤੇ ਨੂੰਹ ਟੀਨਾ, ਧੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ-ਜਵਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਧੀ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ-ਜਵਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਦਾਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਮਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਹਰਸਲ ਤੇ ਗੁਰਗੀਤ ਕੌਰ, ਦੋਹਰੇ ਅਸ਼ਾਂਖ ਤੇ ਅਨਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਦੋਹਰੀ-ਸਨਮਗੀਤ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਸ. ਮੌਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਮੁਅੱਜਜ਼ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁਮਾਰ ਹੈ ਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਉਹ ਵੀ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕਲੋਬਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਮੇਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਤੋਂ ਪੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਦੁਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਖ ਵੰਡਾਉਣ ਪੁੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਬੁੱਧਵਾਰ, 21 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਇੱਕ ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ Bucaro Funeral Home & Cremation Center: 485 W. Army Trail Rd, Bloomingdale, IL 60108 ਵਿਖੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਵਾਈ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ

ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਨਾਲ ਫੋਨ: 630-398-7052 ਅਤੇ ਬਿੰਦੂ ਹੀਰ ਨਾਲ ਫੋਨ: 331-308-3081 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ, ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੋੜਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ, ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ, ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, (ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ, ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ ਨੇ ਔਖੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਿਜ਼ਨਸ ਹੋਮ ਟਾਊਨ ਪ੍ਰਾਈਡ ਅਵਾਰਡ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਨੇ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ) ਨੇ ਵਿਲੇਜ ਆਫ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਬਿਊਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਜਾਂਦੀਆ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਐਤਕੀ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਭੇਜੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤਹਿਤ

ਔਲਖ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ 'ਬਿਜ਼ਨਸ ਹੋਮ ਟਾਊਨ ਪ੍ਰਾਈਡ ਅਵਾਰਡ' ਤਹਿਤ ਇਸ ਸਾਲ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 'ਹੋਮ ਟਾਊਨ ਪ੍ਰਾਈਡ ਅਵਾਰਡ' ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਐਤਕੀ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਵਿਲੇਜ ਆਫ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਤੇ ਇਸਦੇ ਬਿਊਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਲੈਂਡਸਕੇਪਿੰਗ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ) ਨੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਲੇਜ ਆਫ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਮੇਅਰ ਤੇ ਇਸਦੇ ਬਿਊਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਹੱਥੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਲੰਬੀ 19 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ।

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਮੇਅਰ ਤੇ ਬਿਊਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਅਵਾਰਡ (ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ) ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਤੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਸੇਵਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਸ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਫਿਰ ਇਹ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਕਾਰਸੇਵਕ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ ਮੁੜ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰ ਸੇਵਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਗਪਗ ਪੂਰਾ ਹਫਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮ੍ਰਿਦੂ ਚੰਦਰਾ ਵਲੋਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸੌਂਦ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ੁਰੂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਅਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਨਾਮਵਰ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮ੍ਰਿਦੂ ਚੰਦਰਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸੌਂਦ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ 25 ਅਗਸਤ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੌਂਦ ਨੇ 1956 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ WWII ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਏਸ਼ੀਆਈ, ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਬਣੇ। ਉਸਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ 29ਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ। ਮ੍ਰਿਦੂ ਚੰਦਰਾਵੱਤ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗੀ।

ਚੰਦਰਾ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਬਾਫਟਾ (ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ) ਅਤੇ ਐਮੀ ਅਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ 12 ਫੀਚਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਅਤੇ 3 ਗਲਪ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਨਿਆਂ, ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ (2003 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ) ਬਾਯਰਡ ਰਸਟਿਨ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਣਡਿੱਠ ਨਾਇਕ ਸੀ- ਰਸਟਿਨ ਨੇ ਅਹਿੰਸਕ ਟਾਕਰੇ ਦੀਆਂ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਾਰਟਿਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ, ਜੂਨੀਅਰ ਚੰਦਰਾ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਵਰਜੀਨੀਆ ਵਿਚ

ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ 1919 ਵਿਚ ਯੂਸੀ ਬਰਕਲੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੂੰ ਜਲਦੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਨਸਲੀ ਭੇਦ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ

ਹੋਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। 1940 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ, ਉਹ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲਾਬੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ 1946 ਵਿਚ, ਲੂਸ-ਸੈਲਰ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੈਰੀ ਟਰੂਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਲੀਪੀਨਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਟੋ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਚੰਦਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਫਿਲਮ ਦਾ ਬਜਟ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, 1 ਮਿਲੀਅਨ ਦੇ ਨੇੜੇ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਅਣਦੇਖੇ ਅਧਿਆਏ ਦੀ ਮੇਰੀ ਮੂਲ ਖੋਜ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਹੋਰ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹਾਂ।'

ਚੰਦਰਾ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਬਾਫਟਾ (ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ) ਅਤੇ ਐਮੀ ਅਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ 12 ਫੀਚਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਅਤੇ 3 ਗਲਪ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਨਿਆਂ, ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ (2003 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ) ਬਾਯਰਡ ਰਸਟਿਨ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਣਡਿੱਠ ਨਾਇਕ ਸੀ- ਰਸਟਿਨ ਨੇ ਅਹਿੰਸਕ ਟਾਕਰੇ ਦੀਆਂ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਾਰਟਿਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ, ਜੂਨੀਅਰ ਚੰਦਰਾ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਵਰਜੀਨੀਆ ਵਿਚ

ਵੱਡੀ ਹੋਈ, ਮ੍ਰਿਦੂ ਚੰਦਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ'। ਚੰਦਰਾ ਹਿੰਦੂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਮੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਡੱਗੋ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸੌਂਦ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੇ ਦਸ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚੰਦਰਾ ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ \$400,000 ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ। ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਡਮੈਂਟ ਆਫ ਦਿ ਹਿਊਮੈਨਟੀਜ਼, ਦਿ ਡਰਕਸਨ ਕਾਂਗਰੇਸ਼ਨਲ

ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਸੌਂਦ ਨੇ 1957-1963 ਤੱਕ ਯੂਐਸ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਚੰਦਰਾ ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ \$400,000 ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ। ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਡਮੈਂਟ ਆਫ ਦਿ ਹਿਊਮੈਨਟੀਜ਼, ਦਿ ਡਰਕਸਨ ਕਾਂਗਰੇਸ਼ਨਲ

PUNJABI CULTURAL SPORTS CLUB OF GRAND RAPIDS

RAUNAK MAAN X HARJIT HARMAN X GURNAM BHULLAR X G. SIDHU.

FREE EVENT
NO TICKET

Live in

MICHIGAN

JYOTI SHARMA (HOST)

SNACKS & DINNER WILL BE PROVIDED

TIMING
6PM-10PM

FRIDAY, SEPT 6th 2024

FOREST HILLS FINE ARTS CENTER

600 FOREST HILL AVE SE GRAND RAPIDS, MI 49546

FOR MORE INFORMATION & SPONSORSHIP CALL

SHAMSHER SINGH - 616 808 7258 SATNAM SINGH - 616 717 1020

LADDI SINGH - 917 916 5496 GOLDY SINGH - 616 856 0233

Ramandeep
Moranwallia
GRAPHIC DESIGNER

SHAMSHER SINGH (PRESIDENT)

SATNAM SINGH (VICE PRESIDENT)

VIK SINGH (TREASURE)

LADDI SINGH (MEMBER)

GOLDY SINGH (CHAIRMAN)

AJAY GROVER (MEDIA ADVISOR)

DHARMAVIR MANN (MEMBER)

INDERJIT SINGH (MEMBER)

MANU BARIA (MEMBER)

AMAN SINGH (MEMBER)

PAWANPREET SINGH (MEMBER)

HARBHAJANSINGH (MEMBER)

MANINDERPAL SINGH (MEMBER)

MANINDER GHOTRA (MEMBER)

KULJEET SINGH (MEMBER)

MANJEET SINGH (MEMBER)

SAHIL (MEMBER)

RAMAN (MEMBER)

AMAN MULTANI (MEMBER)

DAVINDER SINGH (MEMBER)

SUKHJINDER SINGH (MEMBER)

SEAN CHABRA (MEMBER)

KAMAL JITT SINGH (MEMBER)

RICKY BARIA (MEMBER)

KEVIN SINGH (MEMBER)

Punjabi Cultural Sports Club of Grand Rapids

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ

ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾਂ, ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾਂ ਅਤੇ ਸ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾਂ

ਜੌਹਨ ਮੂਲੇਨਾਰ (ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ)

ਅਮਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ

ਹਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਗੋਲਡੀ ਢਿੱਲੋਂ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰਵਾਲ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮੰਡੇਰ

ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਦਿੱਲ

ਸਭ ਨੂੰ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਜੋਅ ਸਿੰਘ

ਪਾਲ ਖਲੀਲ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੱਕੀ

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਬੈਸਟ ਚੁਆਇਸ)

ਪਵਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਬੈਸਟ ਚੁਆਇਸ)

ਪੀ ਸੀ ਐੱਸ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਪੀ ਸੀ ਐੱਸ ਆਫ ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਇੰਡੀਆਨਾ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਇੰਡੀਆਨਾ

ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਆਸਟਿਨ ਰੈਪਨਸ

ਫਰੈਂਕੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ

ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ

ਰੂਬੀ ਕੌਰ (ਕੌਰ ਲਾਅ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਐਂਡ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ)

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮਨੋਜ ਮੁਲਕੀ (ਲਾ ਨੀਮਾ ਟਕੀਲਾ)

ਨਵਦੀਪ ਲੱਭਾ

ਕਵਲ ਖਹਿਰਾ

ਸਨਮ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਘੋਤੜਾ

ਲੱਖਾ ਬੈਂਸ

ਅਮਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੱਧੂ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ: ਫੁਰਟੀਲੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਭੰਗੜਾ ਗਰੁੱਪ

FURTEELAY DANCE

FURTEELAY DANCE

ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਖਤਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ 16ਵੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸੱਤਵਾਂ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸੈਸ਼ਨ ਸੱਦਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸੈਸ਼ਨ 2 ਤੋਂ 4 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ ਇਤਰਾਜ਼ਗੀਣਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਨ.ਓ.ਸੀ.) ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਤੇ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਲੈਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਅਟਕੀਆਂ

ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਬਿਆਨੇ 31 ਜੁਲਾਈ 2024 ਤੱਕ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ 30 ਨਵੰਬਰ 2024 ਤੱਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਐਨ.ਓ.ਸੀ.

ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।

ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਐਸ.ਡੀ.ਆਰ.ਐਫ. ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਬਜਟ 'ਚੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸਟੇਟ ਐਗਰੀਕਿਊਲਚਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਫਾਇਰ ਸੇਫਟੀ ਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਿੱਲ, 2024 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸਾਲਾਨਾ ਫਾਇਰ ਸੇਫਟੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੱਤ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਆਲਿਆ ਪਾਤਰਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ), ਤਪਾ (ਬਠਨਾਲਾ), ਬੱਸੀ ਪਠਾਣਾਂ (ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ), ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ), ਧਾਰ ਕਲਾਂ (ਪਠਾਨਕੋਟ), ਰਾਏਕੋਟ

(ਲੁਧਿਆਣਾ) ਤੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ (ਰੂਪਨਗਰ) ਲਈ 49 ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਰਜਣ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਦੇ 'ਦਿ ਆਊਟਸਟੈਂਡਿੰਗ ਸਪੋਰਟਸ ਪਰਸਨਜ਼ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼' ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਸਪੋਰਟਸ ਰੈਗੂਲਰ ਕਾਡਰ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਡਰ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼' ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਗੈਰ-ਜੰਗਲਾਤ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਜਨਤਕ ਜ਼ਮੀਨ-2024 ਲਈ ਰੁੱਖ ਸੰਭਾਲ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2030 ਤੱਕ ਇਹ ਰਕਬਾ ਵਧਾ ਕੇ 7.5 ਫੀਸਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 792.88 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਖੇਤੀ ਜੰਗਲਾਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਤੇ ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ।

ASHKE BHANGRA CLUB
ABC CHICAGO ORGANIZING
PUNJAB FOLK DANCE CLASSES
BHANGRA, JHOOMER, LUDDI, SAMMI, JINDUA
FOR KIDS, YOUTH & ADULTS
PALATINE, CHICAGO
 Coach from Punjab
NAVJODH SINGH BAJWA
224-447-8307
 @ASHKE_BHANGRA_CLUB

ਕੁੱਕ, ਤੰਦੂਰੀਏ, ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਸਰਵਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ
 ਮਰਫਰੀਸਬੋਰੋ (ਟੈਨੇਸੀ) ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕੁੱਕ, ਤੰਦੂਰੀਏ, ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਸਰਵਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ
 * ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣਾ * ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ

Restaurant Help Wanted

Immediately hiring Cook, Tandoori Chef, Helper & Server for Indian restaurant in Murfreesboro, TN.
 *Good salary, free accommodation & Food.
 *Hiring Bonus \$1500 * Priority to Couples

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ
 ਫੋਨ: 629-295-6982
 Direct call or What's up call 615-482-5158

GoldenKey
 LENDING
 Grow your business with our Strategic
COMERCIAL LOAN SOLUTIONS
 Partner with us for expert guidance and support
 Contact Us at
317-620-4100
 www.goldenkeylending.com
 We speak your Language
 English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو
 325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202
 NMLS 147421

Dhillon Travel Plaza

Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾਬਾ
 ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ New & Used Tires
 Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
 Ph: 571-606-0829, 317-242-9936

Sistar Mortgage
 A Nationwide Lender
 Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!
Residential and Commercial Loans
 Available In Most States!
 Special loan programs for:
 • Jumbo Loans
 • Self Employed and with a work permit
 • Business loans with or without property
 (734) 330-8859
 balbir.grewal@sistarmortgage.com
 balbirgrewal.sistarmortgage.com

ਪਹਿਲਵਾਨ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਦਾ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜਣ ਉਤੇ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੈਰਿਸ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ 50 ਕਿਲੋ ਭਾਰ ਵਰਗ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਵਾਨ ਮਹਾਰਾਜੇ ਭਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤਗਮਾ ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਟਾਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਦਾ ਇੱਥੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਜ਼ਰਗ ਪੂਨੀਆ ਅਤੇ ਸਾਕਸ਼ੀ ਮਲਿਕ ਵਰਗੇ ਸਟਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਚਾਇਤ ਆਗੂ ਵੀ ਵਿਨੇਸ਼ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਨੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਾਫਲਾ ਵਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਲਾਲੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੁਆਰਕਾ ਵਿਚਲੇ ਇਕ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ। ਵਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ

ਹੋਏ ਸਨ। ਪੈਰਿਸ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਫਾਈਨਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਜ਼ਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਭਾਰ 100 ਗ੍ਰਾਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ

ਉਸ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਲਸੀ ਅਦਾਲਤ (ਸੀ.ਏ.ਐਸ) ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਗਮੇ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ

ਲੜਾਈ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ: ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੜਾਈ ਹਾਲੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਹ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਭਾਵਕ ਹੋਈ ਵਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ। ਮੇਰੀ ਲੜਾਈ ਹਾਲੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਹ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।"

ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੈਰਿਸ 'ਚ ਹੀ ਰੁਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਲਸੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਾਕਸ਼ੀ ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਪਰਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਫੀ ਭਾਵੁਕ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਂ

ਬਿਤਾਏਗੀ। ਵਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਕੀਤਾ ਉਹ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਤਗਮਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਪਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਹ ਚੈਂਪੀਅਨ ਹੈ।" ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਨੇਸ਼ ਦਾ ਭਰਾ ਹਰਵਿੰਦਰ ਫੋਗਟ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਲੰਡਨ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਕਾਂਸੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜੇਤੂ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਪੈਰਿਸ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਗਗਨ ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਵਿਨੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੈਂਪੀਅਨ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਹੀ ਉਡਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ।

ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਪੈਰਿਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਵਿਨੇਸ਼ ਨਾਲ ਖਿੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਉਹ ਖੇਡ ਪਿੱਛ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਚੈਂਪੀਅਨ ਵਜੋਂ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਰਹੇਗੀ। ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਓਲੰਪਿਕ ਤਗਮੇ ਦੀ ਲੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ।"

ਮੰਕੀਪੋਕਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਕੀਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਪੀਕੇ ਮਿਸ਼ਰ ਵੱਲੋਂ 'ਮੰਕੀ ਪੋਕਸ' (ਐਮਪੋਕਸ) ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਐਮਪੋਕਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਬਿਮਾਰ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲਣ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਘੱਟ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੋਲਕਾਤਾ ਕਾਂਡ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀ ਟਰੇਨੀ ਮਹਿਲਾ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਕਥਿਤ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਮਗਰੋਂ ਹੱਤਿਆ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਈ ਬਾਈਕੋ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਿਹਤ ਅਮਲੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਤਾਲ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਮੇਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਓ.ਪੀ.ਡੀ. ਸੇਵਾਵਾਂ ਠੱਪ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਚੋਣਵੇਂ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਹਾਲ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਆਈ.ਐਮ.ਏ.) ਦੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਹਤਾਲ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦਾ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਆਈ.ਐਮ.ਏ. ਦੇ ਪੰਜਾਬ

ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਵਜੋਤ ਦਹੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਅਤੇ

ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਟਿਆਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਪੀੜਤਾ ਲਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਜੀ.ਐਮ.ਸੀ.ਐਚ-32 ਵਰਗੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਕਲਮ ਛੱਡੇ ਹਤਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਗੇਟ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੈਕਟਰ-17 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਤਹੱਵਰ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ: ਅਦਾਲਤ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਹੋਏ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੂਲ ਦੇ ਕੈਨੇਡਿਆਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤਹੱਵਰ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਵਾਲਗੀ ਸੰਧੀ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੈਬੀਅਸ ਕੋਰਪਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਰਾਣਾ ਦੀ ਕਥਿਤ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ

ਜਾਣ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਵਾਲਗੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਹੇਠੀਅਸ ਕੋਰਪਸ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰੇ ਤਹਿਤ ਪੈਨਲ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਰਾਣਾ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਹਵਾਲਗੀ ਸੰਧੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਧੀ 'ਚ ਹਵਾਲਗੀ ਲਈ 'ਨਾਨ ਬਿਸ ਇਨ ਆਈਡੇਮ' (ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋ ਵਾਰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ) ਅਪਵਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੁਲਕ ਨੇ ਹਵਾਲਗੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਲਕ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਰਮਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਵਾਲਗੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਇਹ ਅਪਵਾਦ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ

ਢਾਕਾ: ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਖਿਲਾਫ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਮੌਢੀ ਵਪਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਬੇਦਖਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਮੇਤ 62 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਖਬਰ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਸੀਨਾ (76) ਖਿਲਾਫ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਖਿਲਾਫ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

'ਢਾਕਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਖਬਰ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਮਿਲਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਹਿਨਾਜ਼ ਬੇਗਮ ਨੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਮਿਲਨ ਨੂੰ 21 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੌਢੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਘਰ ਪਰਤਦੇ ਸਮੇਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਗੱਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਭਾਜਪਾ

ਜੰਮੂ: ਭਾਜਪਾ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਗੱਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਵਿੰਦਰ ਰੈਣਾ ਨੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਚੋਣਾਂ ਲਈ 8 ਤੋਂ 10 ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਜਪਾ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ 'ਚ 18 ਤੋਂ 25 ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ 1 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਰੈਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਜਪਾ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ 'ਚ 8 ਤੋਂ 10 ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰਲ

ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜਾਂਗੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ 'ਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤੇਗੀ।

ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕੁਵੈਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ

ਕੁਵੈਤ ਸ਼ਹਿਰ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ.ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕੁਵੈਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ੇਖ ਸਬੂ ਅਲ-ਖਾਲਿਦ ਅਲ-ਸਬੂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੁਵੱਲੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਿੱਪਣੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਫੇਰੀ ਲਈ ਕੁਵੈਤ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਕੁਵੈਤੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਲੀ ਅਲ-ਯਾਹੀਆ ਨੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਐਕਸ 'ਤੇ ਇਕ ਪੋਸਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਕੁਵੈਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ੇਖ ਸਬੂ ਅਲ-ਖਾਲਿਦ ਅਲ-ਸਬੂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਸ਼ੁਭ-ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕੁਵੈਤ ਵਿਚਲੇ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਦੋਸਤੀ ਤੋਂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸ਼ੁਭ-ਬੁਝ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ।" ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕੁਵੈਤ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਸਿਆਸੀ, ਵਣਜ, ਨਿਵੇਸ਼, ਉਰਜਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਕੌਸ਼ਲ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਰਾਬਤ ਸਥਾਪਨਾ-ਕੁਵੈਤ ਦੁਵੱਲੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੁਵੱਲੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 3 ਜੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਹਿਊਸਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਟੈਕਸਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਟੈਕਸਸ ਦੇ ਲੈਂਪਾਸਾਸ ਕਾਉਂਟੀ ਨੇੜੇ ਵਾਪਰਿਆ। ਆਸਟਿਨ ਅਮੈਰੀਕਨ ਸਟੇਟਸਮੈਨ ਦੀ

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਰਵਿੰਦ ਮਨੀ (45), ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਦੀਪਾ ਅਰਵਿੰਦ (40) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 17 ਸਾਲਾ ਧੀ ਐਂਡਰਿਲ ਅਰਵਿੰਦ ਵਾਸੀ ਲਿਏਂਡਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕਲੌਤਾ 14 ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਆਦਿਰਿਅਨ ਬਚਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਹਾਦਸੇ ਸਮੇਂ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਕਾਬਿਲੇਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਕੁਵੈਤ ਪੁੱਜੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਵੈਤ ਦੀ ਇਕ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਵਿਚ 45 ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੁਵੈਤ ਦੇ ਮੰਗਾਫ ਵਿਚ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਸੱਤ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਵਿਚ 49 ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ 50 ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 24 ਅਗਸਤ, 2024

ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼

ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਾਲੀ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੀ ਖਬਰ ਨੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਰੋਹ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਝ, ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਗੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਬਥੇਰੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਨਿਰਭਯਾ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕੇਸ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 2012 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। 2013 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਰਭਯਾ ਫੰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫੰਡ ਦਾ ਮਕਸਦ ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਫੰਡ ਵਰਤਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। 2014 ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਰੋਣ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਿੰਮ 'ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ, ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਘਟ ਰਹੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਸੂਖਵਾਨ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਬਚਾਓ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਭੁਲਾਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਭਲਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਪਰ ਨਾ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੀ ਕੀਤਾ; ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਸ਼ਖਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਘੜੀਆ ਗਿਆ। ਜੁਝਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਖਸੀ ਮਲਿਕ ਅਤੇ ਵਿਨੋਭ ਫੋਗਟ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਪਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਵਿਨੋਭ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਲਈ ਉਸ ਦੇ 53 ਕਿਲੋ ਵਰਗ ਵਿਚ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਖਿਡਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 50 ਕਿਲੋ ਵਰਗ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਮਗਰੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਧੀਕੀ ਅਤੇ ਫਿੱਲ ਕਾਰਨ ਵਿਨੋਭ ਫੋਗਟ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਿਨਾਂ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ। ਉੱਝ, ਮੁਲਕ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਿਸ ਫੰਗ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਖਿਡਾਰੀ ਦਾ ਮਾਣ ਘੱਟ ਸਗੋਂ ਉਸ ਅੰਦਰਲੀ ਜੁਝਾਰੂ ਔਰਤ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਵਿਨੋਭ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਪਿਛਾਹ ਹਟਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰੀਅਰ ਦਾਮ 'ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ-ਹਾਰ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤਾਂ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪਹਿਲਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲੈ ਗਈ, ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਮੈਚ-ਦਰ-ਮੈਚ ਜਿੱਤਦੀ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਹੜ੍ਹ ਵਾਂਗ ਚੜ੍ਹ ਆਈਆਂ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਨੋਭ ਫੋਗਟ ਦੀ ਵਕਅਤ ਸਿਰਫ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਡਟ ਗਈ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਤਾਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਝ ਵੀ ਜੇਕਰ ਹਾਲੀਆ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਹਿਮਾਂ ਫਰੋਲੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਮੌਜੂਦ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਚੱਲੇ ਮਿਸਾਲੀ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਾਬਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜ਼ਾਲਮ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਡਣੀਆਂ ਲੁਆਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਹਰ ਇਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ 'ਹਾਂ' ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਇੰਨੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਹਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਉਂ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਰਹੇਗਾ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਰੰਗ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕਦਮ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਨੋਭ ਫੋਗਟ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹੁਣ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਗਾਂਹ ਕੀ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਇੰਤਹਾ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਫਾ-ਦਫਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੱਧ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਕੋਲਕਾਤਾ ਬਲਾਤਕਾਰ/ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਔਰਤ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਾਤਰ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। 15 ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 78ਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੀ ਫਸੀਲ ਤੋਂ 97 ਮਿੰਟ ਲੰਮਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਦਿਆਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 78 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕੋਲਕਾਤਾ (ਕਲਕੱਤਾ) ਵਿਚਲੇ ਆਰ.ਜੀ. ਕਾਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਐਮ.ਡੀ. ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਦੀ 31 ਸਾਲਾ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਜੂਨੀਅਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਾਂਗ ਉਕਤ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਲੰਮੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਥੱਕੀ ਹੋਈ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਸਵੇਰੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਅੱਧ-ਨੰਗੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ, ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਆ ਗਏ। ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਰੋਹ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਿਆ। ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਅਮਲਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਸਟਾਫ ਨਰਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੋਕ ਰੋਹ ਫੈਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ 24 ਘੰਟੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਕੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿਹਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜੁਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੜਤਾਲ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਓ.ਪੀ.ਡੀ. ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਖਾਸਕਰ ਗਰੀਬ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਉਸਾਰੂ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਦੀ। ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਦੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ, ਕਾਂਗਰਸ, ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ

ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਧਿਰਾਂ ਕੁੱਝ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਗੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪੁਨਾਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ, 2002 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਅੰਦਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਉਤਰ ਪੂਰਬੀ ਸੂਬੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਧਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਕਠੂਆ, ਉਨਾਓ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਦਰਿਦਰੀ ਦੀਆਂ

ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਈਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ 'ਭੀੜ' ਵੱਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਨਗਨ ਪਰੇਭ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਹ ਕਾਰਨ ਚਿੰਨ੍ਹਤ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਔਰਤ ਡਾਕਟਰਾਂ ਉਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇੱਜ਼ਤ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ 'ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ' ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਚਿੰਨ੍ਹਤ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਰਧ ਜਗੀਰੂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਭੋਗ-ਵਿਲਾਸ ਦੀ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ ਚਿਤਵਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ 'ਸੱਤਾ' ਉਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਬਲਕਿ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਫੈਲੀ ਅਤਿ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਨਸ਼ੇ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਅਨਿਸ਼ਚਤ ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪੁਨਾਹੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਦੋਂ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ (ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਬੀ.) ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। 2012 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ 25000 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। 2016 ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 39000 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। 2021 ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ 31677 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ 86 ਮਾਮਲੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2018 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਹਰ 15 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁਣ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ

ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਅਣਗਿਣਤ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਮੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਈਆਂ ਸਨ, ਕਰੀਬ 1600 ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆਉਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਬਲਕਿ ਕੱਚੇ ਸਿਹਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਦੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਮਈ 2023 ਵਿਚ ਕੋਟਾਕਾਰਾ (ਕੋਰਲ) ਵਿਚ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਨਸ਼ੇਤੀ ਨੇ 22 ਸਾਲਾ ਔਰਤ ਡਾਕਟਰ ਵੰਦਨਾ ਦਾਸ ਦੀ ਚਾਕੂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਸ਼ੇਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੀ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ 1973 ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਸਟਾਫ ਨਰਸ ਅਰੁਣਾ ਸ਼ਾਨਬਾਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। 1973 ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕਿੰਗ ਐਡਵਰਡ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਨਰਸ ਅਰੁਣਾ ਸ਼ਾਨਬਾਗ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਬੋਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਧਮਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਰੀ ਹੋਈ ਸਮਝ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਉਹ ਨਰਸ 11 ਘੰਟੇ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਈ ਰਹੀ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕੋਮਾ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। 42 ਸਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕੋਮਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਈ, ਉਸ ਨਰਸ ਦੀ 18 ਮਈ 2015 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੀ ਆਸ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਬਿਲਕੀਲ ਬਾਨੋ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਕੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਹੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹਿਮ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਫਰਲੋ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ? ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀ ਔਰਤ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਤਾਂ ਪੂਰੀ 'ਸੱਤਾ' ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਾਤਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ/ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਰਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਮਝਣ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਢਾਂਚਾ 'ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ' ਸਮਾਜ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪੁਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਢਾਂਚਾ ਔਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੋਇਮ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਭੋਗ-ਵਿਲਾਸ ਦੀ ਵਸਤੂ ਵਜੋਂ ਹੀ ਚਿਤਵਦਾ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਸੁੱਖੀ ਕਰ ਗਿਆ ਦੁਖੀ

ਫ਼ਾਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ 'ਬਾਗੀਆਂ' ਦਾਗੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੁੱਕੜ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਦਿੰਦਾ ਜਿਉਂ ਬਾਂਗ ਯਾਰੋ। ਗੁੱਝੇ ਭੇਤ ਕਈ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਆ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਵਾਅਦਾ-ਮੁਆਫ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਯਾਰੋ। ਨਾਲ 'ਬਾਬੇ' ਦੇ ਯਾਰੀਆਂ ਉਘੜ ਆਈਆਂ ਜਿਸਨੇ ਰਚਿਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਵਾਂਗ ਯਾਰੋ। ਬਾਂਗ ਨਰਮੀ ਦੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੁਣ ਪੰਥ ਸਾਰਾ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਦੇ ਫਿਰ ਜਾਵੇ 'ਡਾਂਗ' ਯਾਰੋ। ਐਮ.ਐੱਲ.ਏ ਇਕ ਉੱਠਿਆ ਹੋਰ 'ਕਾਲੀ ਝੰਡਾ ਸਿੱਧਾ ਜਾ 'ਆਪ' ਵਿਚ ਗੱਡਿਆ ਈ। ਬੈਠੇ ਸੱਚਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਇਉਂ ਹੱਸਦੇ ਐ ਦੇਖੋ 'ਸੁੱਖੇ' ਨੂੰ 'ਸੁੱਖੀ' ਨੇ ਛੱਡਿਆ ਈ!

ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹਕੂਮਤੀ ਖੌਫ

ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰਮ ਉਘੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਤੱਥ ਖੋਜ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟੀਮ ਵਿਚ ਉਘੀ ਕਾਰਕੁਨ ਬੇਲਾ ਭਾਟੀਆ, ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਾਲਿਨੀ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੰਦਿਨੀ ਸੁੰਦਰ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲਿੰਗਾਰਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਸਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਬਸਤਰ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਚਿਹਰਾ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਹੋਲਹਾਲ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਛਾਈ ਚੁੱਪ ਤੋੜਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਸਾਰਥਕ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕਈ ਸਾਲ ਕਤਲੇਆਮ, ਉਜਾੜੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਨਸੀ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਰਬਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨਮੋਹਨ-ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 2009 'ਚ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਨਕਸਲਵਾਦ ਨੂੰ 'ਮੁਲਕ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ' ਐਲਾਨ ਕੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹੰਟ' ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਛੇਤੀ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿੱਚੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਮੁਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਣਐਲਾਨੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜੰਗੀ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਟੇਟ ਦੀ ਇਹ ਜੰਗ ਹੋਰ ਵੀ ਲਹੂ ਦੀ ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਬੇਕਿਰਕ ਹੁੰਦੀ ਗਈ।

ਮਈ 2014 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਜੋ ਵੱਡੇ ਟੀਚੇ ਮਿੱਥੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਜੰਗਲਾਂ-ਪਹਾੜਾਂ ਹੇਠਲੇ ਬੇਹੱਦ ਕੀਮਤੀ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਉਪਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਬਜ਼ਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਟਾਕਰਾ ਇਸ ਕਥਿਤ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਹੈ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਰਗੇ ਫਰੰਟਾਂ ਦਾ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਪਿੱਛੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਝੋਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਟੇਟ ਦੇ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਭਰਾ-ਮਾਰ ਖ਼ਾਨਜੇਗੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਰਿਜ਼ਰਵ ਗਾਰਡਾਂ, ਬਸਤਰੀਆ ਬਟਾਲੀਅਨ, ਖੁਫੀਆ ਮੁਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਸਮੇਤ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਕੇ ਸਾਬਕਾ 'ਨਕਸਲੀਆਂ' ਨੂੰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਾਕਤ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਹਿ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ 'ਵਿਕਾਸ' ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕ੍ਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਹੈ। 'ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਮੀਡੀਆ' ਲਈ ਇਸ ਨਸਲਕ੍ਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਵਿਕਾਸ' ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿਤ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸਾਧਾਰਨ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡੱਕਣ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਮਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ-ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ

ਕੰਮਕਾਰ ਕਰਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਉਪਰ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ 'ਮੁੱਖਧਾਰਾ' ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉੱਠੀ। ਬਸਤਰ ਦੇ ਉਚ ਪੁਲਿਸ/ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ 'ਮਾਓਵਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ/ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। 'ਮੁੱਖਧਾਰਾ'/ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੋਟਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਪਰ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਮੀਡੀਆ ਹਿੰਸਿਆਂ ਨੇ ਸਵੈ-ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਦੀ 'ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਕਸਲੀ' ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਬਣੇ ਖੌਫ਼ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫ਼ੀ ਇਹ ਕਿ ਕਹਿੰਦੇ - ਕਹਾਉਂਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ 'ਮਾਓਵਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਕੇ

ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਭਿਆਨਕ ਖੌਫ਼ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦਲੇਰਾਨਾ ਕੰਮ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਕੱਟ ਤੱਥ ਪੂਰਨ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ:

* ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 'ਵਿਕਾਸ' ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਰੀਕਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੈਂਪਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਸਾਰਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਅਨੁਸਾਰ, 2019 ਤੋਂ ਬਸਤਰ ਵਿਚ 250 ਕੈਂਪ ਹੋਰ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਫਰਵਰੀ 2024 'ਚ ਬਸਤਰ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. ਨੇ 50 ਹੋਰ ਕੈਂਪ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 3000 ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

* ਬਸਤਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੌਜੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਨੌਂ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਿਕ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਆਦਿਵਾਸੀ ਵਸੋਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿੰਡ ਔਸਤ 500 ਵਸੋਂ ਹੈ; ਮੋਟੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਕੁਲ 51500 ਵਸੋਂ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਦੋ-ਚਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉਪਰ ਕੈਂਪ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੂਰਾ ਬਸਤਰ ਵਿਆਪਕ ਛਾਉਣੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਔਸਤਨ 400 ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਹਨ। ਬੇਦਰੇ ਕੈਂਪ ਫਰਵਰੀ 2023 'ਚ ਬਣਾਇਆ, ਉਥੇ 80 ਡੀ.ਆਰ.ਜੀ. ਸਮੇਤ 600-700 ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪੂਰੀ ਬਟਾਲੀਅਨ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਐੱਸ.ਟੀ.ਐੱਫ. ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐੱਫ. ਦੇ ਜਵਾਨ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕੈਂਪ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 5-6 ਏਕੜ ਜਗ੍ਹਾ ਘੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਰਨਪਾਲ ਅਤੇ ਜਗਰਗੁੰਡਾ ਦਰਮਿਆਨ 56 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਥਾਣੇ ਅਤੇ 15 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐੱਫ. ਕੈਂਪ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਂਪਾਂ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ 6000 ਹੈ।

* ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ-ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੁੰਗੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਧਾਰ ਸੁੰਗੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ-ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਨਫ਼ਰੀ ਅਤੇ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤਾਇਨਾਤੀ ਤਾਂ ਉਲਟਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਸਤਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਆਈ.ਜੀ. ਸੁੰਦਰਰਾਜ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: "ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਫੌਜੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। 2023 'ਚ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਉਪਰ

ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। 2022 'ਚ 234 ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ। 2007-2008 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 65% ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ ਪਰ ਗਿਣਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

ਸੁੰਦਰਰਾਜ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਾਡਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਹਮਾਇਤੀ ਕਾਡਰ (ਚੇਤਨਾ ਨਾਟਯਾ ਮੰਚ, ਦੰਡਕਾਰਣੀਆ ਆਦਿਵਾਸੀ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਗਠਨ) ਦੀ ਗਿਣਤੀ 15000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਚੇਤਨਾ ਨਾਟਯਾ ਮੰਚ ਨੂੰ ਹੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੈ, ਦੰਡਕਾਰਣੀਆ ਆਦਿਵਾਸੀ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਕਾਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਵਾਉਣ 'ਚ

ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ। ਸਟੇਟ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ (ਆਈ.ਜੀ. ਆਫਿਸ ਤੋਂ ਲਏ) ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 2011 ਤੋਂ 2022 ਤੱਕ ਬਸਤਰ ਵਿਚ 6804 ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੰਡਕਾਰਣੀਆ ਆਦਿਵਾਸੀ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਗਠਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 250 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਤਾਂ ਅੱਧਾ ਹਮਾਇਤੀ ਆਧਾਰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਫਿਰ ਵੀ ਆਈ.ਜੀ. ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ 'ਅੰਧਾਧੁੰਦ' ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਤੱਥ ਖੋਜ ਟੀਮ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੋਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨੇ ਪਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਨਕਸਲੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ ਸਨ।

* ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਪੰਜ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ: ਅਪਰੈਲ 2021, 14/15 ਅਪਰੈਲ 2022, 11 ਜਨਵਰੀ 2023, 7 ਅਪਰੈਲ 2023 ਅਤੇ 7 ਅਪਰੈਲ 2024। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 20 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਸਬੰਧਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਮਾਓਵਾਦੀ ਵੀ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਘੜਨ 'ਚ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ/ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਘੜੀ-ਘੜਾਈ ਦਲੀਲ ਹੈ: ਇਹ 'ਝੂਠ', 'ਮਾਓਵਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ', ਹੈ, 'ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ' ਪਰ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਉਹ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਆਈ.ਜੀ. ਸੁੰਦਰਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ "ਬਾਕੀ ਮੁਲਕ ਵਾਂਗ ਬਸਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਖੁਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਮਾਯੂਸੀ 'ਚੋਂ ਸਾਡਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂ, ਸਾਰੇ ਬਾਹਰਲੇ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ, ਹਿੰਸਕ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ।"

ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਰਾਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਬਾਹਰਲੇ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਨਹੀਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚਿਤਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਧ ਰਹੀ ਫੌਜੀ ਤਾਇਨਾਤੀ, ਬੇਲਗਾਮ ਜਾਸੂਸ ਤੰਤਰ ਅਤੇ

ਅਨਾਤੀ ਡੀ.ਆਰ.ਜੀ. ਤਾਕਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। 13 ਮਈ ਨੂੰ ਬੀਜਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੋਦਗਾ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੇ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਛੱਡੇ ਅਣਚੱਲੇ ਗਰਨੇਡ ਫੂਹਣ ਨਾਲ ਦੋ ਬੱਚੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਕਾਰੇ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਆਈ.ਈ.ਡੀ. ਹਮਲਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਝੂਠ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਪ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਾਮ-ਲਸਕਰ ਅਤੇ ਕੈਂਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹਨ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਇਲਾਕੇ ਉਪਰ ਗਲਬਾ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ' ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੈਂਪ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਇਹ ਕੈਂਪ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ- ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਵਿਕਾਸ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਕਸਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ"; ਕਿ 'ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਵਿਛਾਉਣ, ਸਕੂਲ, ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਬੁਥ ਬਣਾਉਣ' ਲਈ ਕੈਂਪ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

* ਕੱਚੇ ਲੋਹੇ ਸਮੇਤ ਵਡਮੁੱਲੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ (ਰਾਜ ਨੂੰ ਖਣਿਜਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ 50% ਯੋਗਦਾਨ ਇਕੱਲੇ ਦੰਤੇਵਾਤਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਹੈ) ਉਪਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਖਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਕੂਮਤ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। 2022 ਤੱਕ 51 ਖਾਣਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 14 ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

* ਰਿਪੋਰਟ ਸੜਕਾਂ, ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਖਣਨ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰਿਸਤੇ 'ਤੇ ਉੱਗਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਖਾਕਾ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਖਣਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰੀ ਬਦਨੀਅਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

* ਕੈਂਪਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ 'ਚੁਣੇ ਹੋਏ' ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਸਮੇਤ ਜਨਤਕ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਗਵਾਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜੇ ਹਨ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਠੱਪਾ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਵਾਜਬ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸੋਖਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

* ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਡੀ.ਆਰ.ਜੀ. ਵਰਗੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2023-24 'ਚ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ (ਐਕਸਟ੍ਰਾ-ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਕਿਲਿੰਗਜ਼) ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਮਾਰੇ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕ ਹਨ।

* ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੈਂਪ ਬਣਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਬਗ਼ੈਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਥੋਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕੈਂਪਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਹੀ ਹੋਠਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਨਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੱਤਮ ਲਈ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਵਾਂ, ਕਬਰਸਤਾਨ ਅਤੇ ਝਿੜੀਆਂ ਵੀ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕ ਜਬਰ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।

* ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਸਰਕਾਰ ਕੈਂਪਾਂ ਅੰਦਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨਾਲ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਆਦਿਵਾਸੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਮੰਡੀਆਂ ਉਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਬਣਾ ਕੇ ਖ਼ਰੀਦੋ-ਫ਼ਰੋਖ਼ਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ

ਤੱਥ ਖੋਜ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਹਿਮ ਖੁਲਾਸੇ

ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਤੱਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਕੈਂਪਾਂ ਦੇ ਨਾਕਿਆਂ ਉਪਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦਾ ਦਖਲ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ।

* ਆਦਿਵਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਪਰ ਕੈਂਪ, ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਖਣਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪੇਸਾ (ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤਾਰ) ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਚੁੱਪ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖੋਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

* ਵਿਆਪਕ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਜੰਗਲ ਕੱਟਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਉਪਰ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਹਕੂਮਤ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੁਲਿਸ-ਫੌਜ ਦੀ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਦੁਜਾ ਪਾਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਪਰ ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕੈਂਪ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧੱਕੇ ਮੋਰਚੇ ਲਾ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਥਾਜੁਰ (ਕੰਕੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ) ਵਿਖੇ ਬੀ.ਐੱਸ.ਐੱਫ. ਦੇ ਦੋ ਕੈਂਪ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਆਪਕ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਹ ਪੰਚਾ-ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਤਾਰ ਜਨਤਕ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਾਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਮਈ 2021 'ਚ ਸਿਲਗੋਰ ਲਗਾਇਆ ਪੱਕਾ ਆਦਿਵਾਸੀ ਮੋਰਚਾ ਹੁਣ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਹਿ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਬਸਤਰ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਬਸਤਰ ਵਿਚ ਜਬਰੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਨਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੂਲਵਾਸੀ ਬਚਾਓ ਮੰਚ ਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੇਂਦਰ ਉਭਰ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹਕੂਮਤੀ ਸਾਤਸਤੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਪੀੜਤ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਬੇਕਿਰਕ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਖੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਪਲਾਇਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਲੜਨ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ ਹੈ। ਉਤਰੀ ਬਸਤਰ ਵਿਚ 'ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਬਚਾਓ ਮੰਚ' ਜਾਂ ਸਰਵ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਅਬੁਝਮਾਤ ਵਿਚ ਮਾਤ ਬਚਾਓ ਮੰਚ ਦੇ ਤੌਰ ਹੇਠ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਚ ਕਤਲੇਆਮ/ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੱਕੇ ਮੋਰਚੇ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਸਕਰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਖਦੇੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੇੜਲੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹਨ, ਹਕੂਮਤ ਆਗੂ ਹਿੰਸਿਆਂ ਦੇ ਹੌਲੇ ਤੌਰ ਨਾਲ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਧਮਕੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੂਨ 2024 'ਚ ਮੂਲਵਾਸੀ ਬਚਾਓ ਮੰਚ ਦੀ ਬਾਨੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਸਿਰਕੱਢ ਕਾਰਕੁਨ ਸੁਨੀਤਾ ਪੋਟਮ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਬਸਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਰਘੂ ਮਿਡਿਆਨੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਰੇਆਮ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 12-13 ਲੱਖ ਦੇ ਇਨਾਮੀ ਭਗੋੜੇ ਵਜੋਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੀ ਇੰਨੇ ਗੰਭੀਰ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ 'ਮੁੱਖਧਾਰਾ' ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕ੍ਰਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੇਗੀ?

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਪਤਨ

‘ਵੀਸੀਜ਼ ਫਾਰ ਕਮਲਾ’ ਨਾਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿੰਕੇਡਿਨ ਦੇ ਬਾਨੀ ਰੀਡ ਹੋਫਮੈਨ, ਐਪਲ ਦੇ ਸਹਿ-ਬਾਨੀ ਸਟੀਵ ਵੋਜ਼ਨਿਅਕ ਅਤੇ ਸੰਨ ਮਾਈਕਰੋਸਿਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਸਹਿ-ਬਾਨੀ ਵਿਨੋਦ ਖੋਸਲਾ ਜਿਹੇ ਟੈੱਕ ਸਨਅਤ ਦੇ ਕੁਝ ਮੋਹਰੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਿਆਨ ‘ਤੇ ਟੈੱਕ ਸਨਅਤ ਦੇ 700 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਹਰੀਆਂ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਅਸੀਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪੱਖੀ, ਅਮਰੀਕੀ ਸਫਨੇ ਪੱਖੀ, ਉਦਮੀ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਪੱਖੀ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰੀੜ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਈ ਫੂਟ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਸਾਡੀ ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਹਰੇਕ ਸਨਅਤ

ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਮੁਲਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮਾਨਵੀ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤਾਕਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ‘ਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ‘ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਡਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਅਪਨਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਰੋਗ ਫੈਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ‘ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ। ਸਭਕਾਂ ‘ਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਡਰ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰਬਚਨ ਜਗਤ

ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।” ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਮੂਲ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ਤਾ, ਅਰਾਜਕਤਾ, ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦਲੇਰ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਖਿਲਾਫ ਡਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਯੂਰੋਪ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਫ਼ਤਵੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦ੍ਰਿੜ ਤਾਕਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

‘ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਲਿਬਰਟੇਟਮ’ (ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਲਾਤੀਨੀ ਚਾਰਟਰ) ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਪੂਰਨ (ਰਾਜ) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਚੱਲੇਗਾ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਔਗਲੋ-

ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦੈਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋਇਆ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਸਦਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਹਾਨ ਲੋਕਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੀ ਸੀ।

ਸਾਬਕਾ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਗੇਟ ਥੈਚਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਕੋਈ ਮੁਲਕ ਉਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਇਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਮੁਲਕ (ਰੂਸ) ਕਦੋਂ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕਾਂ ‘ਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਦਮ ਹੈ ਜੋ ਦੌਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਿਸ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕ ਵਾਜਬੀਅਤ, ਸੁਚੱਜਤਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਣ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਤਦ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਤ ਹਰ ਕੋਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਕਸਤ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਆਲਮੀ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਔਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਡੋਲੀਆਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਧਨ ਦੀ ਹਵਾਸ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੱਟੜਤਾ ਅਤੇ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਜੁੱਡਲੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਖ਼ਸ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ। ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਕਦਰ ਨਿਘਰ ਗਏ ਕਿ ਆਸ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟੋਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਿਆਂ ‘ਤੇ ਟਿਕ ਗਈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਮਹਿਰੂਮਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਲੋਕਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ, ਜੁੱਡਲੀ ਜਾਂ ਖਾਸ ਸਖ਼ਸ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ, ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਦਿ ਸਭ ਨੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ।

ਹੁਣ ਉਸ ਮੁਲਕ ‘ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ‘ਚ ਉੱਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ (ਜਿਸ ਨਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ) ਕੋਲ

ਖੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰ ਮੁਲਕ ਬਣਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਸੀ। ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਧਰਮ ਤੋਂ ਸਿਵਾਇ (ਉਹ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ)। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦ ਤੇ ਕਤਲੋਆਮਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਫੌਜ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਆਖਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਸੀ; ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਲੋਕ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਮੁਕਤੀ ਬਾਹਿਨੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਮੁਜੀਬੁਰ ਰਹਿਮਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨੇਤਾ ਉੱਭਰਿਆ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਦਲੇਰ ਤੇ ਦਾਨਿਸ਼ਮੰਦ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਹੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵਾਪਰ ਗਈ ਜਦ ਸ਼ੇਖ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ 1975 ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੈਨਾ ਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਮੁੜ ਉਥੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ, ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰੀ ਨੇਤਾ ਬਣ ਗਈ। ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਸੰਸਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ, ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਉੱਦਮੀ ਤੇ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਜਿੰਨ ਚਿਰਾਗ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ

ਜਦ ਸੰਕਟ ਆਇਆ, ਉਦੋਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਖੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹਲਚਲ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ‘ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ; ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਹੀ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣਾ ਪਿਆ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ‘ਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗੁਮਨਾਮ ਕੋਠੇ ‘ਚ ਇਕੱਲੀ ਬੈਠੀ ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਨ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਥਨ ‘ਤੇ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, “ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੀੜ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਜੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਅਫ਼ਿੱਕਾ ਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਨਅਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।” ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਦਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਨਵਰੀ 2009 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਸਥਿਰਤਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰ ਬਾਗੀ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸਦਕਾ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਹਾਲਤੀ ਵਿਚ ਭਰਵਾਂ ਸੁਧਾਰ ਆਇਆ। ਹਸੀਨਾ ਦੇ 15 ਸਾਲਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਰਹੀ ਜਿਸ

ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਨੇ ਖਤਾ ਕਿਵੇਂ ਖਾਧੀ...

ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਹਸੀਨਾ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਰਬੜ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਢਾਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 1971 ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ 30 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਸੀਨਾ ਦੀ ਅਵਾਮੀ ਲੀਗ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ ਮੈਰਿਟ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 1972 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ 2018 ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਰੁਕ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ।

ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਕੋਟੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਵਰ ਹਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਸਤਰ ਨਿਰਮਾਣਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਫੌਜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਇਕਬਾਲ ਕਰੀਮ ਭੂਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਫੇਸਬੁਕ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸਣੇ ਕਈ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਬੀ.ਐੱਨ.ਪੀ.) ਅਤੇ ਜਮਾਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਫੌਜ ਨੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ। ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵਕਾਰ-ਉਜ਼-ਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਨ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਹਾਲਾਤ ਬੇਕਾਬੂ ਹੁੰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਫੌਜ ਵੀ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ।

3 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵਕਾਰ-ਉਜ਼-ਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਢਾਕਾ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਵਿਚ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ ਲੋਕਾਂ

ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਲੋੜ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਫੌਜ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਟੇਟ/ਰਿਆਸਤ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇਗੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਫੌਜ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਅਮਨ ਚੈਨ ਬਣਿਆ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਵਾਮੀ ਲੀਗ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਰਾਬਤਾ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜੋ ਖੂਨੀ ਝੜਪਾਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਬਦਰੀਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਵਾਮੀ ਲੀਗ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੰਗ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਛਾਤਰ ਲੀਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੰਗ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਵਾਮੀ ਲੀਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਬਦਅਮਨੀ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੌਤਰਫਾ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ: ਰੋਜ਼ਮੋਰਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ,

ਅਪਰਾਧੀ ਗਰੋਹਾਂ ਦੀ ਜਕੜ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਰ ਅੰਗ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ। ਸਰਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਪਣ ਲਈ ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਸਨ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖਾਸਕਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਗਰਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਰਹੀ ਜਮਹੂਰੀ ਥਾਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਨ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਿਹੇ ਸਰੋਕਾਰ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਮਘਾ ਦਿੱਤਾ। ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਅੰਤਰਿਮ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ ਸੱਤਾ ਦੀ ਕਮਾਨ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲਾਭਪਾਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਵੇਂ 2007 ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਮੁਕਾਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵੇਲੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਫੌਜ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੱਤਾ ਚਲਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਗਲ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਤਾਅਲੁਕ ਹੈ, ਦੁਵੱਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ‘ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਬੰਦ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਸਾਫ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ

ਸਦਕਾ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਇਜ਼ਾਫ਼ਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਹਸੀਨਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੇ ਮੁੱਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਲਝਾ ਲਏ ਗਏ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਖੇਤਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ; ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖਾਸਕਰ ਸਾਰਕ (ਦੱਖਣ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਤਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਘ) ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਕਾਰਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਉੱਝ, 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੋਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ; ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ-2024

ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੇਬਰ ਡੇਅ ਵੀਕ ਐਂਡ
1 ਸਤੰਬਰ, 2024 ਐਤਵਾਰ

ਹਰਜੀਤ ਹਰਮਨ
ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ

ਸਮਾਂ: ਸਵੇਰੇ 10 ਤੋਂ
6:30 ਵਜੇ ਤਕ

ਮੁਫਤ ਦਾਖਲਾ, ਖਾਣਾ, ਕਾਰ ਪਾਰਕਿੰਗ ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

Director of Event

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ

ਅਮਰਜੀਤ ਚੀਂਡਸਾ

ਲਖਬੀਰ ਚੀਂਡਸਾ

ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਂ

ਜੇ ਪੀ ਖਹਿਰਾ

ਅਮਰਬੀਰ ਘੁਮਾਣ

ਰੈਸ਼ੀ ਘੁਮਾਣ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਬਿੱਲਾ ਢਿੱਲੋਂ

ਐਮ ਆਰ ਦੂਬੇ
ਐਡਵੋਕੇਟ

ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ
ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਂ

ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ
ਧੰਮ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੁੰਦਰ

ਜੱਸੀ ਸਰੋਤਾ

ਬੱਬੂ ਖੱਟੜਾ

ਹਰਦੀਪ
ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ

ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ

ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ

ਲਖਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਕੰਵਰਵੀਰ
ਸਿੰਘ ਕਵੀ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਸਮਰਾ

ਅਮਰਜੀਤ
ਚੀਮਾ

ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ
ਧਨੋਆ

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ

ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਜਸਰੂਪ ਸਿੰਘ
(ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ

ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ

ਦੀਪਾ ਬੰਦੇਸ਼ਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਮਾਂਗਟ

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਅਮਰਜੀਤ ਬੰਦੇਸ਼ਾ

For Further Info.: Ph: 920-460-1001, 847-561-7101, 630-523-3412, 815-546-0525, 847-544-1788, 708-612-7963, 847-338-3866, 847-477-1613, 630-947-3686, 847-271-7451, 847-778-7519, 608-566-6655

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ ਚੌਥਾ ਇਨਾਮ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ

Lukhvir S. Jhal, Jassi Mann, Gurmeet S. Babbar, Gurpreet S. Gopi, San Khaitra

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ

Amerdeep Gill, Sarjot Singh, Satnam Gill, Jassraj Singh, Davinder S. Dhandi, Harinder Singh, Davinder S. Harjot Singh, Rajwinder Singh (Raja), Sumrajot Gill

ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਘੱਗਰ, ਸਤਪਾਲ ਸੱਤਾ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦੀ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਟਿੱਕਾ, ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ, ਰਣਦੀਪ ਰਿੱਕੂ

ਚੌਥਾ ਇਨਾਮ

Harjit Harman

ਕੱਥੜੀ ਇੰਚਾਰਜ

ਵਿੱਕੀ ਸ਼ੰਮੀਪੁਰੀਆ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਡੱਬ

ਵਾਲੀਬਾਲ ਇੰਚਾਰਜ

ਟੋਨੀ ਸੰਘੋੜਾ, ਹਰਜੀਤ ਬਿਲਿੰਗ

ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਇਨਾਮ ਢੀਡਸਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਸਵਰਗੀ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ

ਕਾਲਾ ਰਸ਼ੀਨ ਤੇ ਮੱਖਣ ਅਲੀ ਕੱਥੜੀ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਨਗੇ

ਕਾਲਾ ਰਸ਼ੀਨ, ਮੱਖਣ ਅਲੀ

ਹਰਜੀਤ ਹਰਮਨ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ

ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੱਤੜਾ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਕੰਗ, ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੁਲੀਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਆਂ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਆਂ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਬਲਦੇਵ ਵਿਰਕ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੰਜ, ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ

ਡਾ. ਵਿਕਰਮ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੱਧੂ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦੜਾ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਮਰਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਰਾਜ, ਦਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਇੰਦਰਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ

ਕੁਲਦੀਪ ਢੱਟ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨੇਸਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ, ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਰਿੰਪੀ ਖੱਟੜਾ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ, ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਬਲਦੇਵ ਰਾਜੂ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਜਗਜੀਤ ਢੀਡਸਾ

ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੂਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ, ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਸਿੱਧੂ, ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਹਰਭਜਨ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ

HARMINDER KAUR
Realtor
C:2248482686
harminder.kaur@cbcrealty.com
www.harminderkaur.altes.cbmoxi.com
1212 S Napier Blvd Ste 122
Naperville, IL 60540
COLDWELL BANKER REALTY

PRADEEP SINGH
REALTOR
847-322-5832
847-241-4824
ishowhomes@yahoo.com
homeshowings365@gmail.com
www.pradeepsinghrealtor.com
20 S Roselle Rd Schaumburg IL 60193
Agent ID 242347
COLDWELL BANKER REALTY

SERVING CHICAGOLAND & NORTHWEST SBURBS
RE/MAX
E-Mail: J.SINGH@REMAX.COM,
WEBSITE: JSINGH.REMAX.COM
REMAX SHOWCASE, LONG GROVE, IL 60060
JESSE SINGH
Ph: 847-606-3664

Sher-E-Punjab Soprts Club-Chicago (Midwest)

ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਚਰਨਜੀਤ ਕਾਹਲੋਂ ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਰਮਿੰਦਰ ਮਾਂਗਟ ਹਰਦੀਪ ਗਿੱਲ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲੂ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਡਾ. ਪਾਲ ਬੰਦੋਸ਼ਾ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਹਰਮਨ ਧਾਮੀ ਨਵੀ ਧਾਮੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਜਸਵੀਰ ਪੰਨੂ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਇੰਦਰ ਵਿਰਕ ਜਸਬੀਰ ਰੰਧਾਵਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ

ਅਭੀ ਜੈਲਦਾਰ ਸਨੀ ਗਿੱਲ ਰਿਪਨ ਜੈਲਦਾਰ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀਟਾ ਸਰੋਤਾ ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤੀ ਅਮਰਦੀਪ ਛੀਨਾ ਗੁਰਮੀਤ ਅਰੋੜਾ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ

ਨਿਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮੀਤ ਗਡਾਣੀ ਅਮਰਜੀਤ ਗਡਾਣੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬੇਗੋਵਾਲ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੂ ਹਰਕੇਵਲ ਲਾਲੀ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਕਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਰਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society cincannati (Ohio)

ਹੈਰੀ ਟੱਟ ਜਗਜੀਤ ਬਾਜਵਾ ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ ਲਾਲੀ ਪੰਧੇਰ

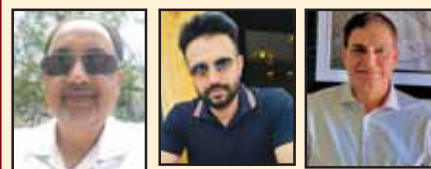
Punjab Sports & Cultural Club, Chicago

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਸੰਘਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਗਰੇਵਾਲ (ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ) (ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ) (ਮੀਡੀਆ ਸਕੱਤਰ)

ਬਰੇਕਫਾਸਟ ਸਮਾਂਸਰ (ਮੈਡੀਸਿਨ ਗਰੁੱਪ)

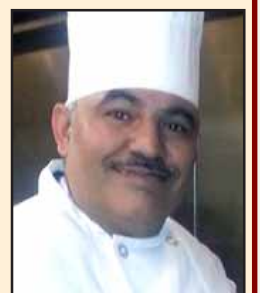
ਖਾਣੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

ਇੰਦਰਬੈਂਸ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਜਪਤੇਜ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਗਲੀ ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਪੰਗਲੀ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ

ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਐਪਲਟਨ ਵਲੋਂ
ਬੈਸਟ ਜਾਫੀ ਤੇ ਰੇਡਰ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

Mortgage Loans
Residential & Commercial
(Licensed Mortgage Originator)
» Call: Amrik P. Singh
Serving Community from Last 14 Years
312-608-0006
asingh@gosfmc.com www.gosfmc.com
2700 Patriot Blvd., Suite 110 Glenview IL 60026

Deepak & Nikita Chandani Ashok Chandani Pritam & Priya Chandani
N.P. Jewelers, Inc.
EXQUISITE 22KT GOLD, DIAMOND, POLKI & STUDED JEWELRY
(773) 508-GOLD(4653)
(312)-522-8685

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਮੇਲਾ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

Lakhvir S Johal for Catering at your home or business or private location

ਮੇਲੇ ਦੇ HIGHLIGHTS

- * ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਦੀਆਂ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣਗੇ।
- * ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਦੌੜ ਮੁਕਾਬਲੇ।
- * ਬੀਬੀਆਂ ਲਈ ਮਿਊਜ਼ੀਕਲ ਚੇਅਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਵੀ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਵਾਹ ਨਦੀਮ! ਵਾਹ ਨੀਰਜ! ਪੰਨ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮਾਵਾਂ!

ਪੈਰਿਸ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਜਿਥੇ ਬੀਬੀ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਹੱਥੋਂ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਕਰਕੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਦਰਦ ਭਰੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਉਥੇ ਨਦੀਮ, ਨੀਰਜ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਲੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਬੋਲ ਬੋਲੇ। ਜੈਵਲਿਨ ਸੁੱਟਣ 'ਚ ਅੱਵਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੰਮੇ ਝੰਮੇ ਜੁਆਨ ਅਰਸ਼ਦ ਨਦੀਮ ਤੇ ਦੋਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਹਰਿਆਣਵੀ ਗਭਰੂ ਨੀਰਜ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੋਸਤਾਨਾ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀਆਂ ਸੂਝ ਖਿਛਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਅੱਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ!

ਪਾਣੀਪਤ ਲਾਗਿਓ ਨੀਰਜ ਦੀ ਮਾਂ ਬੀਬੀ ਸਰੋਜ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661
principalsarwansingh@gmail.com

ਦੇਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਐਤਕੀਂ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਨੀਰਜ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਦੀ ਥਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਮੈਡਲ ਹੀ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ ਤੇ ਉਹਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੋਸਤ ਨਦੀਮ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਗਿਆ। ਨਦੀਮ ਵੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਈ ਐ! ਉਹਨੇ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਵੇ! ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਚੂਰਮਾ ਖੁਆਵਾਂਗੀ।

ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਸਬੇ ਮੀਆਂ ਚੰਨੂ ਰਹਿੰਦੀ ਨਦੀਮ ਦੀ ਮਾਂ ਬੀਬੀ ਰਜ਼ੀਆ ਪਰਵੀਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਨਦੀਮ ਵਾਂਗ ਉਹਦਾ ਦੋਸਤ ਨੀਰਜ ਵੀ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਈ ਏ। ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ। ਅੱਲਾ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਦਾ ਹੱਥ ਰੱਖੇ। ਇਹ ਹੋ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਭਾਵਨਾ।

ਜਦੋਂ ਯੂਨਾਨ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਲੜਾਈਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਫਰਤਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਵਾਲੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪਿੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ। ਜਦ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਖੇਡ ਦਾ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਣ। ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਵਿਰੁਧ ਭੜਕਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਉੱਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਵਤੀਰੇ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਰਿਹੈ ਜਦ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸਰਹੱਦਾਂ ਏਨੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਆਪਸੀ ਮੇਲ ਗੋਲ ਦੀ ਥਾਂ ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨਦੀਮ, ਨੀਰਜ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਦਿਲੋਂ ਨਿਕਲੇ ਬੋਲ ਗੌਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਲੋਚਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਐਸੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੋੜੇ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਹੁਣ ਗਲੋਬਲ ਵਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲੋਬਲ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਥੇ ਗਏ ਹਨ ਉਥੇ ਆਪਣਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵੀ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਐਸੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਲਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ' ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਗ ਲੈਣ। ਮਜ਼ਬੂਤਾਂ ਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਖੇਡਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਓਤ ਪੋਤ ਹੋਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਜਿਵੇਂ ਕਬੱਡੀ, ਕੁਸ਼ਤੀ, ਚੱਸਕਸ਼ੀ, ਗਤਕਾ ਤੇ ਨੇਜ਼ਾਬਾਜੀ ਆਦਿ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਣ। ਇਉਂ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਨਾਲ

ਸੌਂਤੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੇਗੀ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰੋੜਕੇ ਨੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਗੁਆਂਢਪਣੇ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਜਹੰਨਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹੋਂ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਲੜਾਈ ਛੇੜ ਦੇਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਮਾਰ ਬਾਰਡਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਲੜਾਈ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਉਹਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸੇਕ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਇਸੇ ਬਹਾਨੇ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਡਰੋਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਈ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਵੀ ਓਡਾ ਵੱਡਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅੱਡਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਧੌਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ।

ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਸ਼ਕ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਗੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ। ਇੰਜ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਵਧ ਫੁੱਲ ਸਕਦੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਲਾਹੌਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਕਸੂਰ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਸੜਕੀ ਢੋਆ ਢੁਆਈ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉੱਨ ਮੰਡੀ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੋਂ ਹੌਡ ਸੁਲੇਮਾਨਕੀ ਨਾਲ ਜਾ ਲੱਗਣੀ ਸੀ ਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਆ ਲੱਗਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਬੀਤ ਗਏ 'ਤੇ ਝੂਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਐਸੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਘਟੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਚਿਰੀ ਵਿਛੜੇ ਵਤਨੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਰਮਨਾਂ ਨੇ ਜਰਮਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੰਡਦੀ ਬਰਲਿਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਢਾਹ ਘੱਤੀ ਹੈ। ਵੀਅਤਨਾਮੀਏ ਵਿਛੜ ਕੇ ਇਕ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੱਖਣੀ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਬਾਹਾਂ ਅੱਡ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵਧੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਵੀ ਧਾਅ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਮਡ ਪੈਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚਤਰ ਚਲਾਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਰੋਕੀ ਰੱਖਣ। ਲੜਾਈਆਂ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਬਦਲ

ਮਾਵਾਂ ਤਾਂ ਮਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ

“ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਚਾਂਦੀ ਸੋਨੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡਾ ਪੁੱਤ ਹੀ ਹੈ।”

- ਨੀਰਜ ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਮਾਤਾ

“ਨੀਰਜ ਵੀ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਅਰਸ਼ਦ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੋਸਤ ਵੀ ਹਨ।”

- ਅਰਸ਼ਦ ਨਦੀਮ ਦੀ ਮਾਤਾ

ਸੋਨਾ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਬਾਨੀ ਬੈਰਨ ਦਿ ਕੂਬਰਤਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭੇਜਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਵਪਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹੁੱਜਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾ ਕੇ, ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਬਥੇਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਵਸ ਕੇ ਵੇਖਣ ਕਿ ਹਿੰਦ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਮੁੜ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦਾ ਹੈ?

ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਰੈਡਕਲਿਫ

“ਕੁੱਝ ਗਲਤੀਆਂ ਕਦੇ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ” ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਨ ਉਸ ਸਾਬਕਾ ਬਰਤਾਨਵੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ 1947 ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਈਰਲ ਜੌਹਨ ਰੈਡਕਲਿਫ ਨੇ ਵੰਡ ਲਈ ਮੈਪ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਵੰਡ ਉਪਰੰਤ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਘਾਣ ਬਾਅਦ, ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਵੰਡ ਵਾਲਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪੇਪਰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵੰਡ ਲਈ ਲਾਈਨਾਂ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ 3000 ਪੇਂਡ (40,000 ਰੁਪਏ) ਦੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਲਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਵੰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ-ਚਾਈ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੰਡ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰੈਡਕਲਿਫ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਮੈਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਣ। ਉਹ ਜੁਲਾਈ 1947 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਆਇਆ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ। ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਚੀਰ ਫਾੜ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜਨਗਣਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਨਕਸ਼ੇ ਹੀ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਇਹ ਸਾਰਾ ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਲੈ ਕੇ, ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਬੈਠ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਸਮੇਂ 20-21 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤਾਪਮਾਨ ਸੀ।

ਡਕੋਟਾ ਜਗਜ਼ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲਕੀਰਾਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਚੀਰ ਕੇ, 9 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਕਸ਼ੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਵਾਇਸਰਾਏ ਲਾਰਡ ਮਾਉਂਟਬੈਟਨ 14 ਅਗਸਤ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲੇਡੀ ਮਾਉਂਟਬੈਟਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ, ਬੋਬ ਹੋਪ ਦੀ ਫਿਲਮ “My favourite Brunette” ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਨਾਹ ਅਤੇ ਨਹਿਰੂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 14 ਅਤੇ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਭਾਸ਼ਣ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਧਰਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਰੈਡਕਲਿਫ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਹਾਲੇ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਕਸ਼ੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਗਾਂ ਬਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦਸ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਤੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਛੱਡ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਪਰ ਅਜਨਬੀ ਧਰਤੀ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਰੈਡਕਲਿਫ ਵੰਡ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। 1948 ਵਿਚ, ਉਹ ਵੰਡ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ “Knight Grand Cross of the Order of the British Empire” ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

-ਡਾ. ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਹੀ

ਪੰਜਾਬ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਲਹਿੰਦਾ ਇਹਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਤਸੀਰ ਵੱਖਰੀ ਏ! ਇਹਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚਲੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਬਰਸਰ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵੱਜੀ ਲਕੀਰ ਵੀ ਵੰਡ ਨੀ ਸਕੀ! ਇਹਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚਲਾ ਅਲਬੇਲਾਪਣ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਏ! ਇਹ ਜਿੱਤ ਦੇ ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਖੀਣਾ ਨੀ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਹਾਰੇ ਦੀ ਮਾਂ ਕਹਿ ਛੱਡਦੀ ਏ, ਓੜਣ ਓਹ

ਬਿੱਟੂ ਅਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਫਰੈਂਕਫੋਰਟ ਜਰਮਨ

ਵੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਈ ਆ” ਵਧਾਈਆਂ! ਤੇ ਜਿੱਤੇ ਦੀ ਮਾਂ ਆਖ ਛੱਡਦੀ ਔਲਾ ਮੇਰੇ ਚਾਂਦੀ ਆਲੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ੇ! ਹੈ ਨਾ ਕਮਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਹੂ ਦੀ!

ਹਰਿਆਣਾ ਕਿਹੜਾ ਓਪਰਾ ਵਾ, ਆਪਣਾ ਈ, ਆ ਜੇ ਕੋਈ ਸਮਝੇ ਤੇ ...! ਨਾਲੇ ਭਲਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ! ਆਹ ਇੱਕ ਭੈਣ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਨੇ ਦੋ ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਕੀ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪਿੱਟ ਉੱਠੇ! ਕਾਲੇ ਇਲਾਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਵਨ ਕਰਾਉਣ ਤੱਕ ਗਏ! ਹਾਂ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਹਿੱਕ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਕਿਓਂ ਗਈ! ਓਦੋਂ ਤੱਕ ਪਿੱਟਦੇ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਤਾਂਈ ਉਹਦਾ ਦੋ ਛਾਟਾਂ ਭਾਰ ਵਧਾ ਕੇ ਮੈਡਲ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਨੀ ਲਿਆ! ਲਾਹਨਤ ਨਹੀਂ ਲੱਖ ਲਾਹਨਤ ਕਵਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧੀ ਧਿਆਣੀ 'ਤੇ ਏਨੇ ਗੰਦੇ ਕੁਮੈਂਟ ਕੀਤੇ! ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਰੋਣਹਾਰੀ ਕਰ ਮਾਰਿਆ! ਵਜ਼ਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੇ ਜਨ ਸੰਘੀ

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਹਾਂ !

ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਿਆ! ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਆਈ ਟੀ ਸੈਲ ਨੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ

ਸਿਰਜਿਆ ਅਤਿ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਸੀ! ਪਰ ਸਦਕੇ ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ! ਪਰ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਰਦੇ ਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਵਜ਼ਾਂ ਪਰਾਈਆਂ ਵੀ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣੀਆਂ! ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕੱਜੇ! ਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਢੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੇਲੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਪਾੜ ਪਾੜ ਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤ ਢੱਕੀ! ਗੱਲ ਫੇਰ ਲਹੂ ਦੀ ਤਸੀਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬ ਵਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ, ਖਲੋਤਾ! ਬਾਪੂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹੋਣਾ ਤੇ ਧੀ ਧਿਆਣੀ ਦੇ ਗਲ ਆਪਣਾ ਮੈਡਲ ਈ ਪਾ ਘੱਤਿਆ! ਤੇ ਆਖਿਆ ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਕੁੜੀਏ ਤੂੰ ਹਾਰੀ ਏ? ਤੂੰ ਤੇ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਏ ਨੇ! ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਹੋਣਾ ਨੂੰ ਕੌਣ ਨੀ

ਜਾਣਦਾ ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਵੀ ਭਲਿਆਂ ਸਮਿਆਂ 'ਚ, ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ ਆ! ਤੇ ਹਰ ਜੇਤੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਏ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ 'ਚ, ਲੇਖ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ! ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਫ਼ਰਾਖਦਿਲੀ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ! ... ਤੇ ਆਪਣਾ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਆਲਾ

ਅਰਸ਼ਦ ਨਦੀਮ ਜਿਨ੍ਹੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਏਡਾ ਵਗਾਹ ਕੇ ਨੇਜ਼ਾ ਮਾਰਿਆ ਬਈ ਰਿਕਾਰਡ ਈ ਤੋੜ ਕੇ ਰੱਖਤਾ! ਦੱਸਤਾ ਬਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੇਰ ਬੁਰੀਆਂ ਚੁੰਘਣ ਆਲੇ ਹੈਗੇ ਅਜੇ, ਕਿਤੇ ਨੀ ਗਏ! ਫੇਰ ਵੇਖੋ ਸਾਡਾ ਮਾਣਮੱਤਾ ਕਲਚਰ, ਸਹੁਰਾ ਸਾਹਬ ਨੇ ਵੀ ਖਰੀ ਮੈਂਹ ਦਾ ਸੰਗਲ ਫਤਾਤਾ ਬਈ ਪੁੱਤਰਾ ਪੀ ਦੁੱਧ ਤੇ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਚਾਰ ਕਰਮਾਂ ਹੋਰ ਪਰਾਂ ਸੁੱਟੀਂ ਨੇਜ਼ਾ! ਇਹ ਆ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਜਿੱਥੇ ਪੁੱਤ ਭਾਈ ਤੇ ਧੀ ਜਵਾਈ ਸਭ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਦੇਹੀ ਪਾਸੀਂ ਹੈਗੇ ਆ! ਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਣ ਆਲੀਆਂ ਅੰਮੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ! ਹੱਸੇ ਪੰਜਾਬ, ਵੱਸੇ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਸੂਰਮਗਤੀ, ਅਰਜ਼ਦ ਤੇ ਨੀਰਜ ਦੀਆਂ ਪੈਗੰਬਰੀ ਮਾਵਾਂ ਦੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ' ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੇ ਬਰਲਿਨ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਈ

ਬਰਲਿਨ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਨਫਰਤੀ ਉਬਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੰਬੀ ਛਾਲ ਦੇ ਧੁਨੰਤਰ ਕਾਲੇ ਜੈਸੀ ਓਵੇਨਜ਼ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਗੋਰੇ ਲੁਜ਼ ਵਿੰਗ ਲੌਗ 'ਚ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ

ਸਾਲਸੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੇ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪਾਈ। ਉਹ ਕਈ ਦਿਨ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਜੱਜ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਿਸਟਮ ਇਕੱਲੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿਘਰਿਆ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਓਲੰਪਿਕ ਵਰਗੀਆਂ ਸਨਮਾਨਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਤੀਜੇ ਪੌੜੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ। ਸੂਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। "ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਬੰਦੇ ਬਿਰਧ ਹੋ ਗਏ, ਫੈਸਲੇ

ਸਰਬਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸੁਣਦਿਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸੁੱਕ ਗਏ...ਕੀ ਇਹ ਇਨਸਾਫ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪੁੱਤ ਕਰਨਗੇ, ਕੀ ਹੈ ਖਾਮੋਸ਼ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬੁੱਤ ਕਰਨਗੇ।

ਕੁਸ਼ਤੀ ਅਖਾੜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੀ ਮਹਾਂਬਲੀ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਨੂੰ ਘਰ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਜੋ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਤਹਾਸਕ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਨਾਲ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਇਕੋ ਦਿਨ ਤਿੰਨ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿੱਤੇ, ਉਹ ਕੋਈ ਮਹਾਂਬਲੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵਿਨੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕੋ ਦਿਨ ਤਿੰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਓਲੰਪਿਕ ਸੰਘ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਥੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ਰੇਆਮ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪੇਡੂ ਟਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤੂੰ ਤਿੰਨੋਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਕੋ ਦਿਨ ਲੜਨੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਟਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤਕੜੇ ਭਲਵਾਨਾਂ ਨਾਲ। ਪੇਡੂ ਟਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜੀ ਸੂਝ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਜੇ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਬ ਰਾਖਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਹਨ ਖੇਡਾਂ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਖੇਡ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਰਹੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਚੁਭਦੀ ਹੈ।

ਕੁਸ਼ਤੀ ਅਖਾੜੇ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਿਨੇਸ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਸੰਘ ਵਿਚ ਘੁਸਪੇਠ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਾਮੀ ਭੇਡੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਇਕ ਯੋਧੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਲੜਾਈ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਭੇਡੂਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਉਖੇੜ ਦਿਤੇ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਵਿਨੇਸ਼ ਦੀ ਬਦਖੋਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਨਫਰਤੀ ਰਾਖਸ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਜ਼ਰੀਏ ਵਿਨੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਤੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਮਿਲਾਉਣ ਲਗੇ ਹੋਏ ਨੇ।

ਵਿਨੇਸ਼ ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਨ ਸਮੂਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ ਲੋਕ ਉਸਦੀ ਡਟ ਕੇ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਤੇ ਧੱਕੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨਾ ਧਰਮ-ਕਰਮ ਹੈ। ਵਿਨੇਸ਼ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜਾਈ ਅਜੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਹ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਵਿਨੇਸ਼ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਖਿਲਾਫ ਉਭਰੀ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਬੈਠੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਛਿੱਤੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਸੂਤਰਧਾਰ ਵੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗੰਭੀਰ ਮੁਦਰਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਓਲੰਪੀਅਨ ਅਭਿਨਵ ਬਿੰਦਰਾ ਨੇ ਠੀਕ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਕੁਝ ਜਿੱਤਾਂ ਸਿਰਫ ਅਲਮਾਰੀ ਜਾਂ ਕਰੋ ਕਪਬੋਰਡ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਜਿੱਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਨੇਸ਼ ਤੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿੰਨੀ ਦਮਦਾਰ ਖਿਡਾਰਨ ਹੈ।"

ਜੇਕਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਫਰਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਦੀ ਫੱਟੀ ਪੱਚਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੀਰਜ ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ਦ ਨਦੀਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਗੰਬਰੀ ਮਾਵਾਂ ਨੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ' ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਖਲਕਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋਨਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਖ ਮੰਗੀ ਹੈ ਤੇ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਭਰਾ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਅਰਜ਼ਦ ਨੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿਤਿਆ ਤੇ ਨਵਾਂ ਓਲੰਪਿਕ

ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਅਰਜ਼ਦ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਮੈਂ ਦੁਆ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਨੀਰਜ ਅਗੇ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅੱਛਾ ਕਰੇ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈ, ਭਾਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਦੁਆ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਨੀਰਜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ੇ। ਦੋਨਾਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਪਰ ਲਾ ਦਿਤੇ ਤੇ ਨਫਰਤੀਆਂ ਨੁਕਰੇ।

ਅਰਜ਼ਦ ਤੇ ਨੀਰਜ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜੈਸੀ ਓਵੇਨਜ਼ ਤੇ ਲੁਜ਼ ਵਿੰਗ ਲੌਗ ਦੀ ਸਦਾਬਹਾਰ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਸਾਲ 1936 ਦੀ ਹੈ। ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰਲਿਨ 'ਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਫਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਵਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਲਜੁਗੀ ਹਿਟਲਰ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ ਹਿਟਲਰ

ਹਰੇਕ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਲੌਗ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ। ਜੈਸੀ ਤੇ ਲੌਗ ਲੱਗਭਗ ਬਰਾਬਰ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅੱਗੇ ਤੇ ਕੋਈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਿੱਛੇ। ਜਰਮਨ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਲੌਗ ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਵੀ ਫਾਲ 'ਚ ਜੈਸੀ 7.94 ਮੀਟਰ ਫਾਲ ਲਾ ਕੇ ਲੌਗ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੌਗ ਦਾ ਅਖੀਰੀ ਫਾਲ 'ਚ ਫੌਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੈਸੀ ਆਖਰੀ ਵਾਰੀ 'ਚ 8.06 ਮੀਟਰ ਫਾਲ ਲਾ ਕੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਦਾ ਲੰਬੀ ਫਾਲ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਲੌਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਪਾਕ ਰੁਹ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਅੰਦਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦਾ ਦਿਲ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਬਰਕਰਾਰ ਸੀ। ਉਸ

ਕੁਛ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਨਾਜ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੋਡੋਲਫ ਹੋਸ ਦਾ ਚਿਤਾਵਨੀਨੁਮਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਇਆ ਕਿ ਲੌਗ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕਾਲੀ ਨਸਲ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਗਲਵਕਤੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਾ ਕਰੇ। ਲੌਗ ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਚੇਤਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਜ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਨਫਰਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ। ਨਾਜ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਜੈਸੀ ਤੇ ਲੌਗ ਦੀ ਪਈ ਗਲਵਕਤੀ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੀ ਫੂਕ ਨਾ ਕੱਢ ਦੇਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਨੀਰਜ ਤੇ ਅਰਜ਼ਦ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਗੰਬਰੀ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਨਫਰਤੀ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਟਦੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲਿਆ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੈਸੀ ਓਵੇਨ ਤੇ ਲੌਗ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਅੱਜ ਤਕ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸੱਭ ਤੋਂ

ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਰਤਾਰਾ ਏਨਾ ਸਹਿਜ ਤੇ ਸੁਖਮ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਫਾਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦਾ ਭੱਜ ਕੇ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰੇ। ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ ਉਸਨੇ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰੀਆਂ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦਿਤੀ। ਨੀਰਜ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੋਰ ਮੁਕਬਲਿਆਂ 'ਚ ਨਦੀਮ ਨੂੰ ਪਛਾੜਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪੈਰਿਸ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਪਛੜ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਨੀਰਜ ਨੇ ਬੜੇ ਸੱਭਿਅਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਦੀਮ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਬਰੋਅ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਘੜਿਆ। ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਫਜ਼ੂਲ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ।

ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਸਰੋਜ ਦੇਵੀ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ 'ਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ਦ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਜੇਤੂ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਟੋਕੀਓ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ਦ ਨੇ ਨੀਰਜ ਦੀ ਜੈਵਲਿਨ ਵਰਤ ਲਈ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਚੱਕ ਲਈ ਸੀ। ਨਫਰਤੀ ਟੋਲੇ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ 'ਤੇ ਤੂਫਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਅਰਜ਼ਦ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਨੀਰਜ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬਹੁ ਪਾਰਟੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਠੰਢਾ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਫਰਤੀ ਲਾਣਾ ਦੁੱਧ ਦੀ ਝੰਗ ਵਾਂਗ ਬਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਮੈਡਲਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਕਦਾਰ ਤਾਂ ਨੀਰਜ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸਰੋਜ ਤੇ ਅਰਜ਼ਦ ਦੀ ਮਾਤਾ ਰਜ਼ੀਆ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਤੇ ਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੇ ਮਾਨਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੀਰਜ ਦੇ ਮਾਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਅਰਜ਼ਦ ਜਿਤਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ। ਨੀਰਜ ਦਾ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੋਨੇ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੂਰੀ

ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਪਿਆਸੇ, ਆਦਮ-ਬੋ, ਆਦਮ-ਬੋ ਕਰ ਰਹੇ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਸੀ। ਜਰਮਨ ਨਫਰਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਪੀ-ਪੀ ਧੁਤ ਹੋਏ ਹਿਟਲਰ ਵਲੋਂ ਛੇੜੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਜਹਾਦ ਦੇ ਸਾਰਥੀ ਬਣ ਗਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲੋ-ਦਿਮਾਗ 'ਚੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਦਿਆਲਤਾ ਤੇ ਕਰੁਣਾ ਮਨਫੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜਰਮਨਾਂ ਦੀ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਜਰਮਨ ਆਰੀਅਨ ਹਨ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਰਵ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਉੱਤਮ ਨਸਲ ਹਨ। ਹਿਟਲਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦੀ ਭੱਠੀ 'ਚ ਝੋਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਰਮਨਾਂ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿਤੀ ਸੀ।

ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਸਿਰ ਜਰਮਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਨਸਲ ਹੋਣ ਦਾ ਭੂਤ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਕਾਲੀ ਨਸਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜੈਸੀ ਓਵੇਨਜ਼ ਨੇ ਬਰਲਿਨ ਦੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਜੈਸੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਸਹਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਹਿਟਲਰ ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿਤੇ ਬਗੈਰ ਹੀ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿਟਲਰ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਸਿਰਫ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਜਰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਇਸ 'ਤੇ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਤੇ ਹਿਟਲਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਭ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਚਲੇਗਾ।

ਇਸ ਇਤਹਾਸਕ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਦਿਲਚਸਪ ਪਹਿਲੂ ਨੇ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨੇ ਬਣਦੇ ਨੇ। ਭਾਣਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧਾਇਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ (ਅਫਰੀਕਨ-ਅਮਰੀਕਨ) ਜੈਸੀ ਓਵੇਨਜ਼ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਲੰਬੀ ਫਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਥਲੀਟ ਲੁਜ਼ ਵਿੰਗ ਲੌਗ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਿਟਲਰ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਿਟਲਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲਾ ਲੌਗ ਜਿੱਤ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਨੀਰਜ ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਆਸ

ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ। ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜੈਸੀ ਅਜੇ ਲੰਬੀ ਫਾਲ ਵਾਲੇ ਅਖਾੜੇ 'ਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਲੌਗ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਖਾੜੇ 'ਚ ਹੀ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲਵੱਕਤੀ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਗਲਵੱਕਤੀ ਨੇ ਜੈਸੀ ਤੇ ਲੌਗ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਰੀਬ ਇਕ ਲੱਖ ਲੋਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਜੈਸੀ ਤੇ ਲੌਗ ਬਗਲਗੀਰ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਕਿਸੇ ਕਾਲੇ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਲੱਗਣਾ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਸੀ। ਜਰਮਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ। ਹਿਟਲਰ ਉਠ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਲਗੇ ਜੈਸੀ ਨੇ ਲੌਗ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਏਨੀ ਲੰਬੀ ਫਾਲ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੈਸੀ ਪਹਿਲਾਂ 1935 ਵਿਚ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਮੁਕਬਲਿਆਂ 'ਚ 8.13 ਮੀਟਰ ਫਾਲ ਲਾ ਕੇ ਨਵਾਂ ਵਰਲਡ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕਰ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਜੈਸੀ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਰਲਿਨ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਹਨੇਰੀ ਲਿਆ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਉਸਨੇ ਚਾਰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ-ਲੰਬੀ ਫਾਲ ਵਿਚ, 100 ਮੀਟਰ, 200 ਮੀਟਰ ਤੇ ਰੀਲੇਅ ਵਿਚ। ਉਸਦਾ ਇਹ ਟਰੈਕ ਐਂਡ ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਚਾਰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ 48 ਸਾਲ ਰਿਹਾ। 1984 'ਚ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰੀ ਕਾਰਲ ਲਿਊਸ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਬਰਲਿਨ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਲੌਗ ਨੇ ਜੈਸੀ ਦੀ ਕੁਆਲੀਫਾਇੰਗ ਰਾਊਂਡ 'ਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਵੀ ਅੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ। ਜੈਸੀ ਤੋਂ ਰਨ-ਵੇ ਦੀ ਮੈਪਿੰਗ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਤੇ ਉਹ ਫੌਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੌਗ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕੇ ਉਹ ਜੰਪ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫੱਟੀ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਤੌਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਰੱਖ ਲਵੇ। ਜੈਸੀ ਨੇ ਇੰਜ ਹੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਬਲੇ ਲਈ ਅਗਲੇ ਰਾਊਂਡ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਪਰ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਉਪਰੋ-ਬਲੀ ਭਰੇ ਜਰਮਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਗਲਵਕਤੀ ਲਈ ਲੌਗ ਨੂੰ ਮਾਫ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਲੌਗ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ

ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਦੋਸਤੀ 'ਚ ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੰਗ, ਨਸਲ, ਜਾਤ ਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਇਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੌਗ ਤੇ ਜੈਸੀ ਦੇ ਪੋਤ-ਪੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਦਿਆਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

ਪਰ ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਨਫਰਤ ਹਿਟਲਰ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਸਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਫਰਤ ਗੋਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਜੈਸੀ ਚਾਰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਅਥਲੈਟਿਕ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਸਵੀਡਨ 'ਚ ਇਕ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੈਸੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਆਉਣ ਲਈ ਕਾਰਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਵੀਡਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪੰਗਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਜੈਸੀ ਉਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਅਥਲੈਟਿਕ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਬਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਉਸਦੇ ਖੇਡ ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਭੰਗ ਪੈ ਗਿਆ।

ਪਰ ਉਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੈਸੀ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਜੈਸੀ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਅਗਲੇ ਕੁੱਛ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਫੁੱਟ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਸਵਾਗਤ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਉਯਾਰਕ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹੋਟਲ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਉਥੇ ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ ਉਹ ਹਿਟਲਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰੂਰ ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ। ਹੋਟਲ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਚੋਬਦਾਰ ਨੇ ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਸਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਨਮੋਸ਼ੀ ਜੈਸੀ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰੋ ਪੀ ਗਿਆ। ਇਸਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੋਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜ਼ੀਡੈਂਟ ਰੂਜਵੇਲਟ ਨੇ ਸਾਰੇ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕੇ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ, ਚਾਰ ਪਿਲਾਈ ਪਰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਉਸ ਦਿਨ ਘੜੀ ਹੀ ਰੁਕ ਗਈ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਇਹੋ ਸੀ!

ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾ ਕਦੇ ਡੋਲੀ, ਨਾ ਕਦੇ ਝੁਕੀ।

ਕੋਚ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਰਹਿਬਰ ਹਨ।

ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਮੇਰੇ ਬਾਬਲ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ।

ਉਕਤ ਟਿਪਣੀਆਂ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਹਨ ਜੋ ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮਗਰੋਂ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ।

ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਮੁਟਿਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਹਾਰ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦੇ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਚੇਤੇ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਹਰਾਇਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ।

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ
ਫੋਨ: +91-99150-91063

ਹਾਂ, ਉਸੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਹਰਾਇਆ ਜੋ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਾਰੀ। ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੇ 85 ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜਿੱਤੀ ਸੀ।

ਵਿਨੇਸ਼ ਕੇਵਲ 100 ਗਰਾਮ ਭਾਰ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇੰਜ ਯਕੀਨਨ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਹੱਥੋਂ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਾਦਕੀ ਨੋਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ: ਵਿਨੇਸ਼, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਚਮਕ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਗੋਲਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਜੋ ਦੋ ਸਾਲ ਚਲਦੀ ਰਹੀ, ਉਸ ਜੰਗ ਦੀ ਜਰਨੈਲ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੋਟੀ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਸਰਪਰਸਤੀ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਪਰ ਵਿਨੇਸ਼ ਘਬਰਾਈ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਡੋਲੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਰੀ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਿੱਤੀ। ਉਸ ਬੰਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਨੇਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਅੱਖ ਪਾ ਕੇ ਕਹਾਂਗੀ, ਤੂੰ ਦੇਖੀ! ਮੈਂ ਮੈਡਲ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗੀ। ਰਤਾ ਵੱਧ ਭਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਖੁਦ ਹਾਰ ਗਈਆਂ

ਸਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਮੂਹਕ ਅਪਣੱਤ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੀ ਏ ਐਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਉਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤਰਜਮਾ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਤੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਕੋਈ ਵਿਨੇਸ਼ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਵੇ।

ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਉਮਰ ਵੀ ਸੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ। ਓਲੰਪਿਕ ਰਿੰਗ ਜਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਅਖਾੜੇ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਰਿੰਗ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਮਰ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਈ ਵਾਲ ਲੰਬੇ ਲੰਬੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮੋਬਾਈਲ ਫੜਿਆ ਹੋਵੇ-ਬਿਲਕੁਲ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਬਸ ਡਰਾਈਵਰ ਹੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ: ਪੁੱਤ, ਉਹ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਧੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਡੇਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਬਸ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਡੇਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੱਸ ਛੱਡਦੀ, ਭਲਾ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਬਲ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਸੀ, ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤਿੰਨੋਂ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਧੀਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣਗੇ। ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਪਰਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਬਾਬਲ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤੁਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮੇਰੀ ਪੁੰਜੀ ਉਸਦੇ ਉਹ ਬੋਲ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਧੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਡੇਗੀ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਅਧੂਰੇ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਤੀਸਰੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਬਸ ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਰੀੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਹੁਣ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਮਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਲੇਰੀ, ਜੁਅਰਤ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੌਸਲਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ।

ਸਭ ਔਕੜਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸਾਡਾ ਰੱਬ ਤੋਂ ਯਕੀਨ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਠਿਆ। ਮਾਂ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਰੱਬ ਚੰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਉਂਦਾ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਯਕੀਨ ਹੋਰ ਵੀ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸੋਮਵੀਰ-ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦਾ ਸਾਥ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਦੋਸਤ ਵੀ ਹੈ।

ਪਿਊ। ਉਸਦੀ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸਿਸਲੀ ਵਿਚ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਲੱਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਗੁੰਮ ਹੋਇਆ ਜਵਾਨ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੈਸੀ ਓਵੇਨ ਫੇਫੜੇ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਕਰਕੇ 31 ਮਾਰਚ 1980 ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਜੈਸੀ ਤੇ ਲੌਗ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ (ਪੋਤੇ-ਪੋਤਰਿਆਂ) ਜੈਸੀ ਤੇ ਲੌਗ 'ਤੇ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਨੇ।

ਤੋਤਾ: ਪੈਰਿਸ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਸੀ। ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਸਮਾਜਵਾਦ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਚੀਨ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਤਕ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੀ। ਪਰ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਵਿਚ ਇੱਕ ਬਾਸਕਟ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਦੀ 40ਵਾਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਗਮੇ ਚੀਨ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਿੱਤੇ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਚੀਨ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਗਿਆ।

ਉਸਨੇ ਹਰ ਮੌਤ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਆਖਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਲਤ ਹੋਵਾਂਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਲਗਨ- ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੇਰੇ ਅੱਖੇ-ਸੱਖੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ। ਬਹੁਤੇ ਚੰਗੇ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਮਾੜੇ ਵੀ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ-ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ।

ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਈ ਮੌਤ ਆਏ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਪਿਛਾਂਹ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜੇ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਖਾਸ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ:

ਡਾਕਟਰ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹ ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ: ਭਾਰਤੀ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਡਾਕਟਰ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਫਰਿਸ਼ਟਾ ਵੀ ਹੈ। ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਫਰਿਸ਼ਟਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜ਼ਖਮੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਹਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਗੋਡਿਆਂ ਦਾ, ਮੇਰੀ ਕੂਹਣੀ ਦਾ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁੜ ਖੇਡਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸਦੀ ਅਹਿਸਾਨਮੰਦ ਰਹਾਂਗੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਰੱਬੀ ਤੋਹਫਾ ਸੀ।

ਡਾਕਟਰ ਵਾਇਨ ਪਾਤਰਿਕ ਲੰਬਾਰਡ: ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅਥਲੀਟ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਏ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ।

ਵੇਲਰ ਆਕ੍ਰੋਸ: ਇਸ ਇਨਸਾਨ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਕਹਾਂ, ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਨਾਰੀ ਕੁਸ਼ਤੀਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਸ ਵਰਗਾ ਕੋਚ ਕਿੱਥੋਂ ਕੋਈ ਹੋਣਾ, ਉਸ ਵਰਗਾ ਰਹਿਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵਰਗਾ ਇਨਸਾਨ ਮਿਲਣਾ। ਅਸੰਭਵ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਹਰੇਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਉਂਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਜੁਗਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਪੁਰਾਣੇ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਕੋਚ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕੋਚ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ

ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਹੋਰ ਸੁਣੋ। ਮੇਰੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ। ਉਹ ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਸਾਕਾਰ ਮੂਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਸਮੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜੋ ਮੈਂ ਕੀਤੇ।

ਤੇਜਿੰਦਰ ਕੌਰ: ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰਾ ਭਾਰ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਈ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਜ਼ਖਮ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ 10 ਕਿਲੋ ਭਾਰ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਸੀ। ਜਦਕਿ ਓਲੰਪਿਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਆਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ 50 ਕਿਲੋ ਭਾਰ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਨੇ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ।

ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ ਜੋ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ

ਜਦੋਂ ਸੀ ਏ ਐਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਦੀ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਉਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤਰਜਮਾ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਤੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਕੋਈ ਵਿਨੇਸ਼ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਵੇ।

ਮੇਰਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਸਰ, ਗਗਨ ਨਾਰੰਗ ਸਰ, ਯਤਿਨ ਭਾਟਕਰ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਮੁਗਧਾ ਬਾਰਵੇ, ਅਰਵਿੰਦ ਸ਼ਬਨਮ, ਪਰਿਆਸ ਤੇ ਯੁਗਮ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਸ਼ਬਦ ਲੱਭਦੇ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਠੀਕ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਬੋਲਾਂਗੀ। ਛੇ ਅਗਸਤ ਦੀ ਰਾਤ ਤੇ ਸੱਤ ਅਗਸਤ ਦੀ ਸਵੇਰ- ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਖਾਂਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹੌਸਲਾ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਮੈਂ ਝੁਕੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਡੋਲੀ ਹਾਂ। ਪਰ ਘੜੀ ਹੀ ਰੁਕ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਸਮਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹੋ ਮੇਰੀ ਤਕਦੀਰ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਟੀਮ, ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਕਸਦ, ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਅਜੇ ਆਈ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ 2032 ਤੱਕ ਵੀ ਖੇਡਾਂਗੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲਈ ਜੋ ਅੱਗ ਬਲਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ ਜੋ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ

“ਕੁੱਤਿਓ ਰਲ ਕੇ ਭੌਂਕੋ!”

ਵਿਨੇਸ਼ ਫੋਗਟ ਕੱਲ੍ਹ ਜਦੋਂ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਰੋਣ ਡੱਕਣ ਲਈ ਬੜਾ ਸਾਹ ਘੁਟਿਆ, ਹਿਚਕੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਪਰ ਅੱਖਰੂ ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਰਲ-ਪਰਲ ਵਗਣ ਲੱਗੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਹਰਿਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਰਾਵੀ-ਚਨਾਬ ਬਣ ਕੇ ਭੁੱਲੂ ਪਈਆਂ।

ਇਸ ਦਰਦੀਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਯੂਟਿਊਬ-ਚੈਨਲ ਦਾ ਸੁਹਿਰਦ ਐੱਕਰ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਹਿਮਾਨ ਬੁਲਾਰਾ ਵੀ ਮੈਂ ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੰਝੂ ਆ ਗਏ।

ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਿਨੇਸ਼ ਨੇ ਮੀਲਾਂ ਤੱਕ ਰਾਹ ਵਿਚ ਦਿਲ ਵਿਛਾ ਕੇ ਖਲੋਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ-ਦੁਲਾਰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਰੱਜੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਹੱਸ ਪਈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੰਨ-ਤਾਰੇ ਵੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ।

ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ, “ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਹੈ!” ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਇਆ।

ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਮ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵਿਨੇਸ਼ ਬੋਲਣ ਲੱਗੀ।

ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ, ਉਦਾਸ ਮੌਸਮ ਲਈ ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ, ਗੁਲਾਮ ਸੱਧਰਾਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਚੁਣਾਂਗੇ ਸਾਥੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ

ਕਤਲ ਹੋਏ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਪਏ ਰੱਟਣਾਂ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ

ਤੇ ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਸਾਥੀ... ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਕਿ ਲੜਨ ਬਾਝੋਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ

— ਉਹਨੂੰ ਹੱਸਦਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਨ ਦਾ ਅਜ਼ਮ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖ-ਸੁਣ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਸੱਪ ਲੇਟਣ ਲੱਗੇ।

ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਪਟਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਭੌਂਕੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ!

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੌਂਕਣਾ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਨੇਸ਼ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ:-

ਕੁੱਤਿਓ ਰਲ ਕੇ ਭੌਂਕੋ

ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਵੇ ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ ਸੰਗਲੀ ਸੰਗ ਬੌਝਾ ਐਵੇਂ ਭੌਂਕੀ ਜਾਵੇ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮੌਤੇ ਨਾਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਲਟੇ ਚੋਰ ਬੁਲਾਵੇ। ਕੁੱਤਿਓ ਪਰ ਇਹ ਯਾਦ ਜੇ ਰੱਖਣਾ ਕੋਈ ਨਾ ਸੱਪ ਨੂੰ ਖਾਵੇ ਜਿਹੜਾ ਕੁੱਤਾ ਸੱਪ ਨੂੰ ਖਾਵੇ ਸੋਈਓ ਹੀ ਹਲਕਾਵੇ ਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਹਲਕਿਆ ਕੁੱਤਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਵੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਖਾਵੇ।

—ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ। ਜੈਸੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨੇ ਵਧਾਈ ਦੀ ਤਾਰ ਵੀ ਨਾ ਭੇਜੀ। ਜੈਸੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੂੰ ਬੱਸ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਭ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਪਿਛਲੀ ਤਾਕੀ ਰਾਹੀਂ ਬਸ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਓਹਾਇਓ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਸੀ ਤੇ ਅਥਲੈਟਿਕ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਕਈ ਵਰਲਡ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਤਦ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਗੋਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਕਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬਣੇ ਵੱਖਰੇ ਕੈਥਿਨ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

ਬਾਈ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਚਾਰ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਤੇ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕੋਈ ਚੱਜ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਅਖੀਰ ਤਕ ਰੁਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਨੂੰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭੱਜਣਾ ਪਿਆ। ਲੱਗ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਸਮੇਂ ਫੌਜ 'ਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣਾ

ਸੋਚ ਹੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ

ਸੋਚ ਹੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ। ਇਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਵੇਂ ਸਾਰਥਕ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਬਣੀਆਂ, ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਬਣਨਗੀਆਂ।

ਸੋਚ, ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸੋਚ ਦਾ ਸੀਸਾ। ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸੋਚ ਕਰਨ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਸੋਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ। ਸੋਚ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਤਦਬੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਸਿਰਜ ਸਕਦੇ।

ਸੋਚ ਸਦਾ ਸਫ਼ਰ 'ਚ। ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਅੱਕਦੀ, ਥੱਕਦੀ, ਸੁਸਤਾਉਂਦੀ, ਖੜੋਂਦੀ। ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸੋਚ ਵਿਚ ਹਰ ਦਮ ਵਾਪਰਦਾ। ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ। ਸੋਚ ਰੁਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਮਰ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਹ ਅਤੇ ਸੋਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਮਸਾਏ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜਿਉਂਦੇ। ਜਾਗਦੇ, ਸੁੱਤੇ, ਹੱਸਦੇ, ਰੋਂਦੇ, ਭੁੱਖੇ, ਰੱਜੇ, ਸੁਖੀ ਜਾਂ ਦੁਖੀ ਹੋਈਏ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਲ ਜਾਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸੱਲ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਬੀਤਿਆ ਹੋਇਆ ਕੱਲ੍ਹ ਜਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕੱਲ੍ਹ, ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਸੋਚ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਭਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸੰਝੋਏ ਹੋਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੋਚ ਦੀਦੀਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਉਗਾ ਲੈਂਦਾ।

ਸੋਚ ਵਿਚ ਜਦ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਗਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਮੌਲਾ ਹੋਇਆ ਬਿਰਖ ਬਣਦੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦੇ।

ਸੋਚ ਵਿਚ ਸੰਵੇਦਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਲ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਲਮਕਦੇ ਚੀਬਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਅੱਖ ਸਿੰਮਦੀ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਲੀਰਾਂ ਹੋਈ ਅਜ਼ਮਤ ਦੇਖ ਕੇ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਵੇਦਨਾ, ਉਸ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਬਣ ਕੇ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝਣ, ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਪੀੜਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦਾ ਕੋਈ ਗੁਰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ।

ਸੋਚ ਵਿਚ ਜਦ ਸਿਆਣਪ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਣਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਗਲਤੀਆਂ, ਖੁਨਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਬੰਦਾ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਮਾਰਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਪੂਰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਜਾਗ ਲੱਗਣਾ ਹੀ ਸੁੱਝ ਸ਼ਗਨ ਹੁੰਦਾ।

ਸੋਚ ਵਿਚ ਭਾਵੀ ਮਸਲੇ, ਟੀਚਾ, ਮੰਜ਼ਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਅੱਧਾ ਰਸਤਾ ਤਹਿ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਵਕਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਜਦ ਮੰਜ਼ਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ।

ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਦਰਭਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਦਰਭ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹੋਣ।

ਸੋਚ, ਬੰਦਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲਾ ਸਾਥੀ ਤੇ ਸੱਜਣ ਪਿਆਰਾ। ਇਸ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਹਰ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪਰਤਾਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕ ਬੀਨੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਪਰਤ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਜੋ ਨਜ਼ਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਪਰ ਦੈਵੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਉਹ ਬਚੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਸੋਚ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਸ਼ਟਾਂ, ਅੱਕੜਾਂ

ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹਰ ਹੀਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਂਦੇ।

ਸੋਚ ਹੀ ਦਰਅਸਲ ਜੀਵਨ ਬਿਰਖ ਦਾ ਪੁੰਗਾਰਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਚਾਰੂ ਸੋਚ ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਭੂਰ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਮੌਲਦਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਾਰਥਿਕ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਤੇ ਆਸਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਜਦ ਕਿ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕ ਸੋਚ ਦੀ ਅੱਝ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕ ਖੜਸੁੱਕ ਬਿਰਖ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਰਿੰਦੇ ਵੀ ਆਲੁਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਬੱਕਿਆ ਰਾਹੀ ਘੜੀ ਪਲ ਸੁਸਤਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਹੇਠ ਸਜਦੀਆਂ ਨੇ ਮਜ਼ਲਿਸਾਂ।

ਸੋਚ ਜਦ ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਾਵਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਲਿਸ਼ਕੋਰਦੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਕਾਂ 'ਚ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਮੌਲਦੀ। ਜਦ ਖੁਦ ਦੀ ਸੋਚ ਹੀ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦੀ ਤਲੀ ਚਾਅ-ਸੰਧਾਰੇ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਧਰੇਗਾ।

ਸੋਚ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੀਸਾ। ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ? ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ? ਤੁਹਾਡੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ? ਤੁਹਾਡੀ ਬੋਲ ਬਾਣੀ ਕਿਸ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸ ਮਾਨਸਿਕ ਹੁੰਦਲੇਪਣ ਜਾਂ ਉਜਿਆਰੇ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਤਾਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਚੁੱਪ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਔਖਾ ਜਦ ਕਿ ਬੋਲਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਆਸਾਨ ਹੁੰਦਾ।

ਸੋਚ ਹੀ ਸਰਥੀ ਅਤੇ ਸੋਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮ। ਸੋਚ ਹੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸੋਚ ਹੀ ਇਲਜ਼ਾਮ। ਸੋਚ ਹੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਸੋਚ ਹੀ ਗੁੰਮਨਾਮ। ਸੋਚ ਹੀ ਆਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੋਚ ਹੀ ਇਲਹਾਮ। ਸੋਚ ਹੀ ਭੇਤ ਅਤੇ ਸੋਚ ਹੀ ਪੈਗਾਮ। ਸੋਚ ਕਦੇ ਅਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਸੋਚ ਕਦੇ ਗੁਲਾਮ। ਸੋਚ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੋਚ ਹੀ ਕੂਹਰਾਮ। ਤਾਂ ਹੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, 'ਸੋਚੈ ਸੋਚ ਨਾ ਹੋਵੀਏ ਜੇ ਸੋਚੈ ਲੱਖ ਵਾਰ।'

ਸੋਚ ਵਿਚ ਸਾਦਗੀ, ਸਰਲਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਕੁਦਰਤ ਸੰਗ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾਣਦਿਆਂ, ਕਦੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਸੂਰਜ, ਚੰਨ, ਤਾਰੇ, ਅੰਬਰ ਦਾ ਸਾਥ ਮਾਣਦਿਆਂ, ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼। ਬੱਚਾ ਬਣ ਕੇ ਕਾਗ਼ਤ ਦੀਆਂ ਬੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫੁਪੜੀ 'ਚ ਠੇਲ੍ਹਣਾ। ਕਾਗ਼ਜ਼ ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾਉਣੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸੰਗ ਉਡਾਉਣੇ, ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਜਿਉਣ ਦੀ ਆਰਜਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਦਗੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਪਜਦੀ।

ਸੋਚ ਜਦ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਉੱਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮਹਾਨ ਗੁੰਬਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੀ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜਤੀਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਸੰਵਾਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਰਮਾਇਣ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ, ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ, ਕੁਰਾਨ, ਉਪਨਿਸ਼ਦ, ਅੰਜੀਲ ਹੋਵੇ, ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ 'ਦਾ ਕੈਪੀਟਲ' ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਫਿਲਾਸਫ਼ਰਾਂ ਦੇ ਆਦਿ-ਗ੍ਰੰਥ ਹੋਣ। ਅਜੇਹੇ ਸਫ਼ੇ ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਗਦੀ ਜੋਤ ਅੰਦਰਲੇ ਚਾਨਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦੀ।

ਸੋਚ ਜਦ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਦੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਬੋਲ ਪ੍ਰਵਚਨ ਬਣ

ਜਾਂਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨੂੰ ਨਰੋਈ ਸੋਧ ਦੇਣ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਹਾ-ਪੱਖੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਅਤੇ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਮਿਲਦੀ। ਇਹੀ ਬੋਲ ਕਦੇ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਕਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਖੁਨਾਮੀਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਤਾਂ ਹੀ ਅਜੇਹੇ ਬੋਲ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਬਾਏ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਸੁਲੀ ਤੇ ਵੀ ਲਟਕਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸੁੱਚੀ ਸੋਚ ਕਦੇ ਵੀ ਇਨਾਮਾਂ-ਸਨਮਾਨਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਦੁਸ਼ਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਭਾਲਦੀ। ਤਾਂ ਹੀ ਅਜੇਹੀ ਸੋਚ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਰੜਕਦੀ। ਅਜੇਹੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਫ਼ਤਵੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਵੀ ਸੋਚ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੂਹਾ ਸਫ਼ਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਚਾਰਿਆ, 'ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਲਾਗੇ।'

ਸੋਚ ਵਿਚ ਜਦ ਸਬਰ, ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ, ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਸੁਖਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੋਚ ਖੁਦ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਚ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੀ ਇਹੀ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੱਚ ਸੋਚ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹੀ ਸੱਚ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰੂਹ ਵਰਗੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਨਾਲ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰੇ ਅਤੇ ਹਰ ਹੇਠ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਬੋਲ ਹੀ ਝਰੇ।

ਸੋਚ ਵਿਚ ਸਿਰਤ, ਸਾਧਨਾ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਲੱਖ ਦਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਉਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਖੜੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਸੂਰਜ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਆਪਣੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਖੁਦ ਸਿਰਜਦੇ ਅਤੇ ਇਹੀ ਪੈੜਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਬੋਲਦਾ।

ਸੋਚ ਵਿਚ ਜਦ ਸੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮ ਅਛੋਪਲੇ ਜਿਹੇ ਆਪਣਾ ਆਲੁਣਾ ਪਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਪੁਨਰ ਸੰਜੀਵ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਬੰਦਾ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣਦਾ ਅਤੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ-ਭਾਗ ਲੱਗਦੇ।

ਸੋਚ ਨੂੰ ਜਦ ਸਮਝ ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਦੀ ਸਮਝ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ 'ਕੇਰਾਂ ਵਰਤ ਕੇ ਕੁਤਾਦਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਦਾ ਸਗੋਂ ਤਾਅ ਉਮਰ ਰੂਹ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦਾ।

ਸੋਚ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ, ਸਿੰਗਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲੱਗਦੇ। ਇਹ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬਾਹਰੀ ਸੁਹੱਪਣ ਤੋਂ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸੁਹੱਪਣ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਦੀ।

ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਵੀਨਤਮ ਖੋਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਸੋਚ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤ, ਵਰਤਾਰੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਅਦਿਸ਼ਟ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਹੀ ਫਿਰ ਖੋਜ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦੀਆਂ। ਇਹ ਤਰੱਕੀ ਭਾਵੇਂ ਸੁਖ-ਸਾਧਨਾਂ, ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਿੱਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਕਾਰਨ ਆਇਆ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਹੋਵੇ, ਆਵਾਜਾਈ, ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਯੁੱਗ ਹੋਵੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਖੋਜੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਸਦਕਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ।

ਸੋਚ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਬਦਲੇ ਰਹੇ ਉਸਾਰੂ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਮੰਗਦੀ ਜਦ ਕਿ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕ ਸੋਚ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਿਵਾ ਸੋਕਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ।

ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸ਼ਗਨ ਵੀ ਤੇ ਸੋਗ ਵੀ, ਸਿਹਤ ਵੀ ਤੇ ਰੋਗ ਵੀ, ਘਰ-ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਵੀ ਤੇ ਜੋਗ ਵੀ ਤੇ ਵਿਛੋੜਾ ਵੀ ਤੇ ਸੰਜੋਗ ਵੀ। ਸੋਚ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਨਜ਼ਰੀਆ, ਕਿਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ, ਇਹ ਹੀ ਸੋਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ।

ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੱਚ ਵੀ ਤੇ ਸੱਚ ਵੀ, ਸੰਕੋਚ ਵੀ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਵੀ ਅਤੇ ਸੰਗਾਉਪੁਣਾ ਵੀ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਵੀ।

ਸੋਚ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅੰਬਰ ਵੀ ਤੇ ਪਤਾਲ ਵੀ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਵੀ ਅਤੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਉਸੇ ਵੀ। ਸੋਚ ਸਮੁੰਦਰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਛੱਪੜ ਦਾ ਬਦਬੂ ਮਾਰਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ। ਵਗਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਵੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਦੀ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਉੱਗਿਆ ਬਰੇਤਾ ਵੀ। ਸੋਚ ਦੇ ਕਈ ਰੰਗ ਤੇ ਰੂਪ, ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਤੇ ਪਰਤੋਂ। ਇਹੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸੁਰਖ ਰੰਗ ਵੀ ਤੇ ਕਾਲਖ ਭਰਿਆ ਪਾਸਾ ਵੀ।

ਸੋਚ ਸਦਕਾ ਹੀ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਜੀਸਸ ਨੇ ਚਾਨਣਾਂ ਦਾ ਹੋਕਾਰ ਲਾਇਆ। ਇਸ ਚਾਨਣ ਨੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਫਸੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਜਾਗ ਲਾਇਆ।

ਸੋਚ ਤਾਂ ਸਿੱਖ-ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਉੱਤਰੀ ਸੁੰਨਯ ਅਵਸਥਾ। ਖੁਦ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਪਲ। ਖੁਦ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਅਨੰਦ। ਸੋਚ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਭੋਸ ਪਵਾਏ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਟਾਧਾਰੀ ਬਣਾਵੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸੂਲੀ ਤੇ ਲਟਕਾਵੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਹੱਲ ਵਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਪਜਾਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਕਿਉਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਕਦੋਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸੋਚ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਕੀ ਹਨ, ਇਸ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ।

ਸੋਚ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਏ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰਾ, ਅਪਰਮ ਅਪਾਰਾ, ਜੀਵਨ ਅਧਾਰਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਆਤਮ-ਦੁਆਰਾ।

ਔਲਾ ਖਾਣ ਵਕਤ ਮੂੰਹ ਦਾ ਜਾਇਕਾ ਖੱਟਾ-ਕੱਤਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਐ ਤੇ ਇਵੇਂ ਹੀ ਸਿਆਣਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕਹੀ ਗੱਲ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਅਤਿਕਥਨੀ ਜਾਪਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਔਲਾ ਖਾਣ ਬਾਅਦ ਮੂੰਹ ਵੀ ਸੁਆਦਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਿਆਣਾ ਵੀ ਯਾਦ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਹਾਵਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਖੇ ਔਲੇ ਦਾ ਖਾਧਾ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਦਾ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਮਗਰੋਂ ਸੁਆਦ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਨ 2002 ਦਾ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਾਲਾਨਾ ਚੋਣ ਲਈ, ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਬ ਦੇ ਨਵਗਠਤ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੁਣਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਫੋਨ: +91-78146-92724

ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣੀਗੜ੍ਹ ਲਾਗਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਢਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰੱਖਿਆ। ਫਿਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਉਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ, ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਡਰੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੱਬੇ ਵਿਚ ਲੱਦ ਕੇ ਲੈ ਗਏ

ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸੁਧਾਰ? ਫੋਟਾ ਮੂੰਹ ਬੜੀ ਬਾਤ!

ਆਪਣੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚਲੇ ਫਾਰਮ ਬਾਲਾਸਰ ਨੂੰ।

ਉਥੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁੱਝ ਕੁ ਨੂੰ ਬੜ੍ਹੰਗਰ ਸਾਹਬ ਬਾਲਾਸਰ ਤੋਂ ਲੈ ਗਏ ਚੋਟਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮੜੈਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ 'ਰੱਖੇ ਹੋਏ' ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਥੇ 'ਛੁੱਕਣ ਛੁੱਕਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ' ਚੋਟਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ! ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਰਹਿਣ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਆਇਆ ਸਾਂ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਮੇਰਾ ਇਹ 'ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਕਿੱਸਾ' ਛਿੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਚੋਟਾਲਿਆਂ ਦੇ ਫਾਰਮ 'ਚੋਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸਾਂ ਏਦਣ ਸੰਨ 2002 ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 25 ਤਰੀਕ ਸੀ। ਇਹ ਤਰੀਕ ਪੱਕੀ ਯਾਦ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 24 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਫਤਰਪਤੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ 21 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਅਪੋਲੋ ਹਸਪਤਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਕਿਵੇਂ ਦਸ ਕੁ ਮੀਲ ਰੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਇਕ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਡੱਬਵਾਲੀ ਕਿੱਦਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਸਾਂ, ਇਸ ਸਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਾਰੇ ਵੈਸੇ ਮੈਂ ਦੋ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਲੇਖ-

ਲੜੀ ਲਿਖੀ ਸੀ ਜੋ ਉਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ 'ਜਦ ਮੈਂ ਭੋਭੂਆਂ ਦੇ ਵਾੜੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆਂ' ਛਪੀ ਸੀ।

ਲਉ ਜੀ ਹੁਣ ਅਖੀਰ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਔਲੇ ਦੇ ਖਾਣ ਵਰਗੀ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਦੀ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਦੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਬਾਦਲ ਦਲ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਕੁੱਝ ਦੋਸਤ ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਵੀ ਸਨ। ਪਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ, ਜੋ ਉਸ ਮੌਕੇ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਬ ਨਾਲ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਘਰੇ ਆਏ। ਜਦਕਿ ਸਾਡੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਬਾਦਲ ਪੱਖੀ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੜ੍ਹੰਗਰ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਮੁਖਮੈਲ ਪੁਰ ਵਗੈਰਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁੜ ਬਾਦਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਤਰਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਅਜਿਹੇ ਖਿੱਚੋ-ਤਾਣੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ ਦੇਣ ਆਏ ਅਜੇਕੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਥਾ 'ਨਾਦ ਪ੍ਰਗਾਸ਼' ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਮਜ਼ਮਾਤੀ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਮੇਰੇ ਵੀ ਜਾਣੂ ਸਨ। ਬਾਦਲ ਦਲ ਤਿਆਗਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਇਕ

ਸਾਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਸਨ-

'ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ 'ਬਾਦਲ ਦਲ' ਬਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਪਵੇਗਾ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦਲ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜੀ ਦੁਪਾਲ ਪੁਰੀ ਵਾਂਗ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ! ਤਦ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਮੁੜ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ' ਬਣ ਸਕੇਗੀ!'

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ 'ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੇਰੀ ਸਿਫਤ' ਹੀ ਲੱਗੇ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੁੱਝ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਤਜਰਬੇ ਕਾਰਨ ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਅਹੁਦਿਆਂ ਜਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਆਗੂ ਬਾਦਲ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ? ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਚੀਡਸਾ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਵਰਗੇ ਸਿਰਕੱਢ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਮੰਗ ਰਹੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਬਾਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲੇ ਬੋਲ ਹੁਣ ਸੱਚੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ! ਉਪਰੋਕਤ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਆਗੂ ਸਫਲ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਅਸਫਲ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ!

ਸਿੱਖ ਸਕਾਲਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਕੁੱਕੀ ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪ੍ਰਤੀ ਬੋਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਤਰਾਂ-

'ਬੁੱਲਿਆ ਚਾਦਰ ਮੈਲੀ ਸਾਬਣ ਬੋੜ੍ਹਾ ਬੈਠ ਕਿਨਾਰੇ ਧੋਵੇਗਾ।
ਦਾਗ ਨਹੀਂ ਮਿਟਣੇ ਪਾਪਾਂ ਵਾਲੇ ਧੋਵੇਗਾ ਤੇ ਰੋਵੇਗਾ!'

ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ: ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਬਿਰਖ ਹੋ ਜਾਣਾ

ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਸਿੰਘਭੂਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਉਰਾਵ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਆਦਿਵਾਸੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ। ਉੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ 2024 ਦਾ ਕਰਕਿਤਵ ਸਮੱਗਰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਯੁਵਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਦੇਣੇ ਸਨ। ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ। ਜਸਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ।

ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ
ਫੋਨ: +91-97810-08582

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਸਿਤਾ ਨੇ ਕਾਲੇ ਕੋਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਝਾਕ ਲਿਆ ਸੀ:

ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ

ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਲੋਕ ਪਹਾੜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉਥੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸਾਹਬ! ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਉੱਥੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਗੱਊ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਏਨਾ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ?

ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ

ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਗੁਆਂਢੀ ਮੇਰੇ ਖੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਆ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤ, ਧਰਮ, ਨਸਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਬੱਸ ਇਸੇ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਜਸਿਤਾ ਨੂੰ ਬੱਸ ਏਨਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਤੁਰ ਪਿਆ ਸਾਂ।

ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਾਇਰਾ ਨਹੀਂ; ਉਹ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵੀ ਹੈ, ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਵੀ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ। 'ਅੰਗੋਰ' (2016) ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਤੇ 'ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ' (2018) ਦੂਜਾ। 'ਅੰਗੋਰ' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਜਰਮਨ, ਇਤਾਲਵੀ ਅਤੇ ਫਰੈਂਚ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ' ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾ ਪਾਠ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਜਰਮਨੀ, ਫਰਾਂਸ, ਇਟਲੀ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੀਆ, ਕੋਸਟਾਰੀਕਾ, ਬਾਈਲੈਂਡ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਜਸਿਤਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹਾਸਿਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਯੂਕਰੇਨ, ਰੂਸ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ

ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਆਰਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣਿਆ। ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਸੀ। ਜੰਗਲ, ਪਹਾੜ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਉਹਦੀ ਰਹਿਤਲ ਸਨ। ਉਹ ਆਖਦੀ ਸੀ, "ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਹ ਪਸਾਰਾ ਸਭ ਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਵਿਤਾ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।"

ਮੇਰੇ ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵਜੋਂ ਜਸਿਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ: 'ਈਸ਼ਵਰ ਔਰ ਬਾਜ਼ਾਰ' ਤੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਮੇਂ ਪੇੜ ਹੋਨਾ'। ਉਹ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਸਾਂ ਪਰ ਜਸਿਤਾ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਨਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਚਾਨਣ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਉਹਨੇ ਸੁਣਾਈਆਂ, ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਹ ਝਟਪਟ ਪਿਆਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਮੈਂ ਵੀ ਉਹਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵੱਲ ਤਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ:

ਨਸ਼ਾ

ਅਸੀਂ ਮਹੂਆ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੀਂ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਉਹ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਈਸ਼ਵਰ

ਬੰਦੂਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਬੱਧਿਆ ਜਾਵੇ ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਚਲੋ ਕੋਈ ਈਸ਼ਵਰ ਘੜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪਾਣੀ

ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਾਹ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲੱਭੀ ਤੇ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਪਾਣੀ ਹੁਣ/ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜੀ ਬੰਦੂਕ ਹੈ?

ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੀਂਹ

ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੀਂਹ ਘਰ ਤਕ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਰੋੜ੍ਹ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ? ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਹੋਗੇ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਬੰਬ ਬਰਸਾਉਗੇ? ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣ

ਗਿਆ ਸਾਂ, ਜਸਿਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਅਰਥ ਬਿਰਖ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਉਹ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਬਿਰਖ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਸਾਦ-ਮੁਰਾਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚਾਲੇ ਕੋਈ ਵਿੱਥ ਹੋਵੇ। ਇਕੱਠਿਆਂ ਫੋਟੋ ਉਤਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਈ ਤੇ ਝੱਟ ਜੁੱਤੀ ਪਾ ਕੇ ਆ ਗਈ।

ਜਸਿਤਾ ਨਾਂ ਦੇ ਬਿਰਖ ਦੀ ਛਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਲਈ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਤਿੱਖਤ ਧੁੱਪ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਈ, "ਮਾਂ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬਚਪਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਨ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਕਦੀ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਤੁਰਦੇ ਰਹੇ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕੱਲਾ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਭ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਕਦੀ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਈ।" ਜਸਿਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲਣ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰਥ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੀ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜਾ ਤੱਕ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਰੰਗ ਮੈਂ 20 ਅਪਰੈਲ 2024 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ ਵੇਲੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਜਸਿਤਾ ਨੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਆਦਿਵਾਸੀ ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਬੁੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਾ ਸੀ।

ਇਨਾਮਾਂ-ਸਨਮਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛਿੜੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਿਰਫ਼ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚੁਣਦੇ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੱਕ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੀ ਹੈ। ਹਰ ਇਨਾਮ ਲੈਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।" ਮਿਸਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। 'ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ' ਨੇ ਵੱਕਾਰੀ ਇਨਾਮ ਲਈ ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਜਸਿਤਾ ਨੇ ਉਹ ਇਨਾਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

"ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?" "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਰਸਾਲਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਿੱਠਣ ਲਈ ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨਾਮ ਕਿਉਂ ਲੈਂਦੀ?" "ਉਸ ਇਨਾਮ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਤੇਰੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ।"

ਉਹ ਹੱਸ ਪਈ, "ਮੇਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਬੜੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਨੇ। ਰਹਿਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਬਸ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ।"

ਕੋਲਕਾਤਾ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਵੇਲੇ ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ ਸਾਨੂੰ, ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਸੇਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਗੇਟ ਤੱਕ ਤੋਰਨ ਆਈ। ਸੜਕ ਵਾਲਾ ਮੋੜ ਮੁੜਨ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਉਹਦਾ ਹੱਥ ਹਿਲਦਾ ਦਿਸਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਬਬ ਨਾ ਵੀ ਬਣੇ ਪਰ ਸਾਡੀ ਉਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਅਲਵਿਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਜ਼ਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਾਂ ਜਸਿਤਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹਾਂ। ਜਸਿਤਾ ਕੇਰਕੇਟਾ ਦੇ ਕਾਵਿ ਨੇ ਮੇਰੇ ਯਕੀਨ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਮਾਂ ਮਨ ਦੀ ਮੌਜ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 31 ਅਗਸਤ 2024 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-653

ਨੰਨ੍ਹੀ ਬੱਚੀ ਮਾਂ ਪਿਓ ਨਾਲ ਕਰੇ ਕਦੇ ਹਾਸਾ ਕਦੇ ਰੋਸਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਮਾਪੇ ਅੱਖੇ ਸੌਖੇ ਨੇ ਪਰੋਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋਸਾ। ਦੇਖੋ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਲੈ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਡੋਸਾ, ਸਾਂਬਰ, ਖੋਪੇ, ਟਮਾਟਰ ਤੇ ਪੀਨੱਟ ਦੀ ਚਟਨੀ ਖਾਊ ਕੋਸਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-651

ਵਿਚ ਉਡੀਕਾਂ ਬੈਠੀ ਕੱਲੀ, ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਦ ਆਣਾ ਬੱਚੇ ਵੀ ਨਾ ਆਏ ਸਕੂਲੋਂ, ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਖਾਣਾ ਕੀ ਕਰਾਂ ਕੁੱਝ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ, ਕੀ ਕੁਝ ਅੱਜ ਬਣਾਣਾ ਘਰ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਵਕਤ ਬੀਤਾਣਾ। -ਬਸੰਤ ਕੋਮਲ ਫੋਨ: 94170-05813

ਸਿਰ ਢਕਣ ਨੂੰ ਛੱਡ ਲਿਆ ਕੋਠਾ ਲਿੱਪ ਪੋਚ ਲਿਆ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਓਟਾ। ਬਿਨ ਬੂਹੇ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦਰ ਹੈ ਕਿਹੜਾ ਚੋਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਹੈ। ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਸਤਾਵੇ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁਬਦੀ ਜਾਵੇ। ਲੱਟਣ ਹਾਕਮ ਲਾਰੇ ਲਾ ਕੇ ਫਿਰ ਪਛਤਾਏ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ

ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਭੰਨੀ ਮਾਂ ਬੈਠੀ ਢਾਹ ਕੇ ਵੇਰੀ ਬੰਦੇ ਇੱਥੋਂ ਕੀ ਲੈ ਜਾਣਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿਨਾ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਮਾਤਾ ਕਰਦੀ ਬਾਗਰੂ-ਬਾਗਰੂ ਹਰੀ ਹਰੀ, ਰਾਮ-ਰਾਮ। ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਵੀ ਤਪਾਉਣ ਨੂੰ ਮਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੱਚੇ ਪੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁੰਡੇ ਕਰਨ ਬਦਨਾਮ। ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦੇ ਕੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਲੋੜ ਹੁਣ ਤਾਂ ਟੁੱਟੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਲੱਗਦੀ ਹੋਂਤ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਕੁਲਬੁਰਛਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ)

ਕੱਚਾ ਢਾਹ ਗੋਹੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣਾ ਚੌਕਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਰਤੇ ਮੈਦਾਨ ਜੋ ਕਮਾਉਣਾ ਸੋ ਹੀ ਖਾਣਾ ਬੂਹਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ, ਅੰਦਰ ਸਭ ਖਾਲੀ ਨਾ ਗੁਆਉਣ ਦਾ ਡਰ, ਨਾ ਚੋਰੀ ਦਾ ਭੈਅ ਹੈ ਨਹੀਂ ਪੱਲੇ ਇਕ ਵੀ ਧੋਲਾ ਮਸਲਾ ਕਿੱਥ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਝੁਲਕਾ ਦੇਵੇ ਪੈ ਸੋਚੀ ਬੈਠੀ ਮਾਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਹੌਸਲਾ ਮਾਰ ਹੱਥਲਾ ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੀਲਾ ਬਣੂੰ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦਾ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਆਨੰਦ

ਛਿੜਦਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ ਹੈ, ਕੰਬਦੀ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੰਦ ਹੈ। ਕਾਇਨਾਤ ਗੂੰਜੇ ਰਾਗਣੀ, ਰੂਹ ਮਾਣਦੀ ਆਨੰਦ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਸੌਗਾਤਾਂ ਵੰਡਦੀ ਦਰਿਆਵਾਂ ਝਰਨਿਆਂ ਦੀ, ਨਿੱਘ ਦਿੰਦਾ ਸੁਰਜ ਕਹਿਕਸਾਂ ਠੰਡ ਵੰਡਦਾ ਇਹਦਾ ਚੰਦ ਹੈ। ਤਤਕੇ ਦਾ ਸੁੱਖ ਹੈ ਮਿੱਠਤਾ ਸੰਜਮ ਸੁਰਾਂ ਲੱਭਦੀ, ਪੰਛੀ ਇਓ ਨੇ ਚਹਿਕਦੇ, ਜਿਉਂ ਮਿੱਠਤੀ ਗੁਲਕੰਦ ਹੈ। ਦਾਤੇ ਨੇ ਰਚਿਆ ਜੱਗ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੋਚ ਦੇ ਹੀ ਆਸਰੇ, ਬੇਤਾਲ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਨਰਤਕੀ ਕਿਉਂ ਸੋਚ 'ਚ ਦਵੰਦ ਹੈ? -ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ

ਵਰਣ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਿੰਦੂਤਵ-3

ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦਾ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋਣਾ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਦਲਿਤ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਹ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਪੂਛ ਫੜ ਕੇ ਸੱਤਾ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਹੁਜਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇਯਕਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ 1998 ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਿਵੇਂ ਮੈਂਨੂੰ ਸਮਝ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਾਤੀ ਦੇ-ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਰਣ ਜੋ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸਿਰਫ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਬਾਕੀ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ

ਹਰਤੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਉਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ... ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ? ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਹੈ... ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮੌਕੇ ਦਾ ਸਰੋਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਤੇ ਸੱਤਾ ਸਾਰੇ ਹੱਲਾਂ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬਣਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।”

ਜਾਤੀ ਨਾਲ 'ਨਜਿੱਠਣ' ਦਾ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਜਨ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ ਉਹ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਮਾਲ ਦੀ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਸਪਾ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਪਿਛਲੇ ਭਾਰਤੀ ਮਾਰਿਆਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਬਸਪਾ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗ਼ਲਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਐਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਸਪਾ ਇਕਲੋਤੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚਲੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਜਨ ਤੱਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਹੋਰ ਦਲਿਤ ਤੇ ਈ.ਬੀ.ਸੀ.(ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ) ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਸਪਾ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਣ ਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਵਿਚ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੰਧ ਸੀ।

ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦਾ ਉਭਾਰ ਯਾਦਵਾਂ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਨੇ ਜੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੁੱਚੇ ਜਗੀਰ ਕੰਟਰੋਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਜੇ ਉਹ ਜਾਤੀ ਦੇ ਠਾਕੁਰਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮੀਹਾਰਾਂ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਉਪਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਭੱਇ ਮਾਲਕ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੋਹਾਂ ਸਣੇ ਈ.ਬੀ.ਸੀ. (ਹੋਰ ਪਿਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ) ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ 'ਕਾਰਵਾਂ' ਪਰਚੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕ ਹਰਤੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਵੱਲੋਂ ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਜਿਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਫੁਹਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਦੀ ਤੀਜੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਕਿਸ਼ਤ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਭੋਇੰ ਮਾਲਕ ਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਲੂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ,

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੌਂਪੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਅਸ਼ੋਕ ਗਹਿਲੋਤ ਹੀ ਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਸੀ।

ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਛਾਣੀ ਅਤੇ ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਡੱਟ ਕੇ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ। ਬਸਪਾ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਮੇਲਜੋਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਹੈ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ ਬਸਪਾ ਦਾ ਹੱਥ ਉਪਰ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਰਾਹੀਂ ਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਇਸ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਸਲੀ ਸੱਤਾ ਉਹ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਬਣਾਏ ਖਾਸ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਜਾਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਉਸੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਇਕ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਜਾਂ ਦਲਿਤ ਵਜੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵੰਡ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾ ਬਣੇ। ਇਹ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਰਾਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਦਲਿਤ ਜਾਂ ਯਾਦਵ ਗੁਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਠਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਉਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਸਨ, ਹੁਣ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਡਿਫਾਲਟ ਵੋਟਰ ਬਣ ਗਏ। ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਿਛੋਕੜ 'ਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪਤਨ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ 'ਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਉਪਰਲੇ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗੋਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣਾ

ਗਹਿਲੋਤ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਫ਼ਰਕ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਪਰ ਅਸ਼ੋਕ ਗਹਿਲੋਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਨਾ ਹੋਣ।

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਉਚ ਜਾਤੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਾਇਆ ਹੋਣ ਦੇ ਉਲਟ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਮ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ, ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦਲਿਤ ਸੀ - ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਕਾਰਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੜਬੜਾ ਗਈ।

ਵਰਣ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੇ ਪਤਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਿੰਦੂ ਪਛਾਣ ਕੀ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਜੋ ਇਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਣ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਤੱਕ ਉਭਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਇਹ ਨਵਾਂ ਅਵਤਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਣ ਜੋ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਜਾਂ ਘੱਟ ਇਸਲਾਮੋਫੋਬਿਕ (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫਰਤ ਭੜਕਾਉ) ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਿੰਦੂਤਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਲਿਕਅਰਜੁਨ ਖੜਗੇ ਦਲਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਰੀਅਰ

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਂਗ, ਹੇਠੋਂ ਉਠਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਚਿੰਨ੍ਹ ਰੂਪੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਤਰਾਸ਼ਿਆਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਵਿੱਧਿਆ ਪਰਬਤਾਂ ਦੇ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਉਸ ਭੂਗੋਲਿਕ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਇਕ ਖੜਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਦੂਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਹਿਲੋਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼, ਰਣਦੀਪ ਸੁਰਜੇਵਾਲਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂੰ ਸਿੰਘਵੀ, ਦਿਗਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਬਚੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਡਲੀ ਹੈ, ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਹੀਂ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੀ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਜਾਂ ਉਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਿੱਤਰ, ਦਰਬਾਨ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਇੱਕੋ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਆਏ ਹਨ। ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਚਿੰਤਾ 'ਚੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੇ ਦੌਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਭਾਰਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਤੀ ਵੋਟਰਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਤੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਮਾਇਤੀ ਆਧਾਰ ਉਹ ਜਾਤੀ ਦੀ ਵੋਟ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂਤਵ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ - ਫਿਰ ਉਹ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵੋਟਰ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਤ ਕਿਉਂ ਕਰਨਗੇ?

ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਦੀ ਦੀ ਹਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੋਟਰ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਜਾਂ ਮੌਦੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੁੱਛਣਾ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਚੰਗੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾੜੀ। ਮੌਦੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਪੱਤਰਕਾਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਦੀ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਔਰਤਾਂ ਜਾਂ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਪਛਾਣ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਜਬ ਵਿਆਖਿਆ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਵਰਣ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਪਾਰ ਹਿੰਦੂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਜਾਤੀ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਉਪਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਯਾਦਵਾਂ ਜਾਂ ਜਾਟਾਂ ਦੇ ਦੁਰਲੱਭ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵੋਟ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਗੱਲ ਬਰਾਬਰ ਸੱਚ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵੋਟ ਦਾ ਉਸੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ। ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਨਫਰਤ ਨੇ ਧੱਕ ਕੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਕਿਉਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਿੱਧ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਨਰ ਢਾਂਚਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਉਹੀ ਸੋਚ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਉਰਜਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਉਹ ਜਾਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਯਤਨ ਸੰਵਿਧਾਨਜਾਂ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ (ਟਿਕਾਉ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿਹਾਰਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਚ ਨਹੀਂ।

ਇਹੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਲਚਕੀਲਪਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੰਸਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਚੁੱਪ ਇਸ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਧਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ, ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸੰਜੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਦੁਆਰਾ, ਓੜਕ ਉਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਚਮਚਾ ਯੂਗ' ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ (ਜਾਂ ਜੋ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ) ਉਹ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਕਾਰਗਰ ਸੰਦ ਬਣ ਗਏ। ਬਸਪਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਦੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਜਨ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਕਾਰਗਰ ਸੰਦ ਹੀ ਬਣੇ।

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਂਗ, ਹੇਠੋਂ ਉਠਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਦਿਲ ਮਾਵਾਂ ਦਾ ਧਾਗਾਂ ਮਾਰੇ...

ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਪੰਜ ਕੁ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਵਸਿਆ ਪਿੰਡ ਭੁਟਾਲ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਸੰਤਾਲੀ ਵਾਲੇ ਹੱਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਟਾਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕੁ ਘਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਵੱਸਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਵਣਜਾਰੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਮੇਲਿਆਂ ਵਗੈਰਾ ਵਿਚ ਸਾਜ-ਸਾਮਾਨ ਵੇਚਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉੱਥੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ

ਰਣਜੀਤ ਲਹਿਰਾ
ਫੋਨ: +91-94175-88616

ਠੀਕ-ਠਾਕ ਸਨ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਰੰਗੀ ਵੱਸਦੇ ਸਨ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਡਰ-ਭੈਅ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੈਰ-ਭਾਵ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨਾਮ ਗਫੂਰ ਖਾਨ ਤੇ ਜਮਾਲਾ ਯੋਗੀ ਸਨ।

ਹੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਸੁਨਾਮ ਵਿਆਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸੰਤਾਲੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ 'ਪਾੜੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਸਦਕਾ ਵਧ-ਫੁੱਲ ਕੇ ਭਰ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਆਈ ਨਫਰਤਾਂ ਦੀ ਕੰਡਿਆਲੀ ਫਸਲ ਦੇ ਕੰਡਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰੀ ਪੱਛ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਤਰਾਨੇ ਗੂੰਜਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਕੂਕਾਂ-ਕੁਰਲਾਹਟਾਂ ਤੇ ਵੈਣ ਪੈਣ ਲੱਗੇ। ਇੱਕੋ ਮਾਂ ਜਾਣੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਤਿਰਹਾਏ ਹੋ ਗਏ। ਹੱਲਾ-ਗੁੱਲਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਦੰਗੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ

ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਹੀਰਾਂ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ।

ਐਨ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਭੁਟਾਲ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਨਾਮ ਵਿਆਹੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਢਾ-ਟੁੱਕੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਇਤਫ਼ਾਕਨ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਤਾਂ ਲੁਕ-ਛੁਪ ਕੇ ਬਚ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਬਚ ਰਿਹਾ, ਇਹਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਪਰਿਵਾਰ ਉੱਜੜ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਲਈ ਜਹਾਨ ਸੁਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁ-ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਢਾਂਚਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿੱਧਰ ਜਾਣ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੇਕਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਸ ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਲਹਿਰੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਰਾਤ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਤੇ ਖੌਫ਼ਨਾਕ ਮੰਜ਼ਰ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਰੇਲ ਦੀ ਪਟੜੀ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਹੋਰ ਕਰ ਵੀ ਕੀ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਨ ਬਾਬਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਤੁਰਦੀਆਂ ਉਹ ਲਹਿਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਭੁਟਾਲ ਕਲਾਂ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀਆਂ।

ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਮੰਜ਼ਰ ਅੱਬਾ ਤੇ ਅੰਮੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੁਸ਼ਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੱਢਿਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਜੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮੋ-

ਰਾਤ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਤੇ ਖੌਫ਼ਨਾਕ ਮੰਜ਼ਰ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਰੇਲ ਦੀ ਪਟੜੀ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਹੋਰ ਕਰ ਵੀ ਕੀ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਨ ਬਾਬਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਤੁਰਦੀਆਂ ਉਹ ਲਹਿਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਭੁਟਾਲ ਕਲਾਂ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਮੰਜ਼ਰ ਅੱਬਾ ਤੇ ਅੰਮੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੁਸ਼ਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਘਰ ਇੱਥੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਹਿੰਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਰੱਦੀਆਂ ਪਿੱਟਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਈ ਜਿਸ ਨੇ ਬੋਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਚੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਜਲ ਪੱਤੀ ਦੇ ਜੰਗੀ ਕੇ ਲਾਣੇ ਦੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੁਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਰੋਣ-ਪਿੱਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਲੀਆਂ ਜਾਓ। ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚੜੇ ਜੀਅ ਮਿਲ ਗਏ ਭਾਵੇਂ ਬਾਬਲ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਉੱਜੜ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਅੰਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਲਠੈਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਆ ਧਮਕੇ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਕੁੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਆਏ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਕਰਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਸਾਡੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸਾਡੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀ ਨਹੀਂ।

ਸਿਰੇ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਭਾਰ ਝੱਲਣੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਥੋਂ ਖਿਸਕਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾਈ ਸਮਝੀ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਓਨੀ ਦੇਰ (ਕਰੀਬ ਮਹੀਨਾ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ ਬਣੇ ਰਹੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੇਠ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਗਈਆਂ।

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਮਰਹੂਮ ਸਾਥੀ ਨਾਮਦੇਵ ਭੁਟਾਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਵਾਕਿਆਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਈ ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵੱਧ ਪਤਾ ਹੈ। ਹੱਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਨੌਂ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਈ ਬਲਦੇਵ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਾਥੀ ਨਾਮਦੇਵ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਲੱਭਦਾ ਪਿੰਡ ਭੁਟਾਲ ਕਲਾਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ-ਗੱਟਾ ਸਾਡਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸਤਯੁਗੀ ਬੰਦੇ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ ਬਣ ਕੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ।

ਉਸ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰਾ ਬੁਸ਼ਰਾ ਨਾਜ਼ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਸੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਮਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ
ਵਿਛੜੇ ਵੰਡ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚ,
ਦਿਲ ਮਾਵਾਂ ਦਾ ਧਾਗਾਂ ਮਾਰੇ
ਐਧਰ ਵੀ ਤੇ ਓਧਰ ਵੀ!

ਚਿੰਨ੍ਹ ਰੂਪੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੱਧਰ ਸਿਰਫ਼ ਆਦਵਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰਾਜਭਰ, ਇੱਕ ਪਸਮਾਂਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਲਮੀਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕਜੁੱਟਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਂਸੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਅਚਾਨਕ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਤੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਜਪਾ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਂਸੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਦਮ 'ਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 2024 ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 2019 ਵਰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਲਈ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਿਚ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ਵਿਅਪੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਸੀਟ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੋਣ ਲੜਨੀ ਪਈ। ਮੋਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਬਹੁਮਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਨਹਿਰੂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ (ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸੀਟਾਂ ਨਾਲ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ।)

ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਤੇ ਦਲ-ਬਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਪੱਧਰ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸਾਲੀ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਹ ਸਰਮਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਵਪਾਰੀ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੀਡੀਆ ਈਕੋ-ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਭਾਵੀ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਧੁਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਚੋਣ ਦਾ ਅਗਲਾ ਵੱਡਾ ਗੇੜ 2026 ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 75 ਸੀਟਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਸਦਨਾਂ

ਵਿਚ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਪਈ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲ 2025 ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਥੋਪੇ ਅਸਲ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਤੀਕਵਾਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕਸਾਰ ਸਿਵਲ ਕੋਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਕ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਮੋਦੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਦਮ ਹਨ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਦਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ 543 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 753 ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਲੱਗਭੱਗ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ। ਕਰਨਾਟਕ ਸਮੇਤ ਦੱਖਣੀ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 129 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 143 ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ 11 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ 29 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ 19 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਫਿਰ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਇਕਪਾਸਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਹੀ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਉਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਟਰੋਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ: ਹਿੰਦੂਤਵ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨੇ ਕੁ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹੀ ਚੱਲਣਯੋਗ ਹੈ।

ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਣ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ ਉਪਰਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜੋ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਿਖਰਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ

ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਗੇ ਪਰ ਸਿਖਰਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਇਹ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਸਟਮ

ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ।

ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਵਰਣ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪਤਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਿੰਦੂ ਪਛਾਣ ਕੀ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਪਰ ਵੱਖਰੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਜੋ ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਣ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਤੱਕ ਉਭਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਇਹ ਨਵਾਂ ਅਵਤਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਣ ਜੋ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਜਾਂ ਘੱਟ ਇਸਲਾਮੋਫੋਬਿਕ (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਭਝਕਾਉ) ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਿੰਦੂਤਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੈਰ-ਸਵਰਣ ਜਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਬਦਲਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਠਨ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ। ਨਾ ਹੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਫ਼ਤਵੇਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਿੰਦੂਤਵ ਜਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਇਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਡਿਫ਼ਾਲਟ ਬਦਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਹਰਾ ਲਵੇਗੀ।

ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਰਾਡਾਈਮ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ

ਇੱਥੇ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜਾਤੀ ਪੈਰਾਡਾਈਮ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਦਮ ਉਤੇ ਬਿਹਾਰ ਉਪਰ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ, ਵਧੇਰੇ ਹਮਲਾਵਰ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਹਿੰਸਕ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰਨਗਰ

ਵਿਚ 2013 ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਾਲਮ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵੱਡੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਈ ਜਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ

ਦੇ ਉਲਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਸ ਕੋਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸੀਟਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਕੜ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਕੰਠੇਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇਖਾਂਗੇ।

ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਖਾਂਗੇ। ਪਛਾਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਈ ਵਧੇਰੇ ਜਮਹੂਰੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ ਵਰਤਾਰਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਉਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਕਸਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਚੋਣ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹੇਠੋਂ ਉਠ ਰਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਰ ਉਚੀ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖਾਂਗੇ। ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਅਸਲਾਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਸੀਆਗੂਸਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ

ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ, ਫੋਟੋਆਂ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੋਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਵਿਵਸਥਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਸਪੇਸ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਾਰੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਕਾਫ਼ੀ ਖਿੰਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਐਨ ਇਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਖੰਭ ਕੁਤਰਨਾ ਹੈ।

'ਕਾਰਵਾਂ' ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੁਆਰਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਅਤੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਛਾਪੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਡਿਲੀਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਉਸੇ ਸਟੋਰੀ ਵਾਲਾ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਅੰਕ ਸਟੈਂਡਾਂ ਉਤੇ ਵਿਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੋ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਟੋਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ। ਹੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਦੰਡ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਿਹਤਾ (ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ) ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਾਂਗੇ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਉਠਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਘਟਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੇਖੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਚੌਕਸੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਆਉਣਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹੋਰ ਤਕੜੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਮੰਦਭਾਗਾ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਕੰਟਰੋਲ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਈ ਭਾਜਪਾ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਸਾਲ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਲਹੂ ਦੀ ਲਲਕ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਤਾਕਤਹੀਣ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਵਰਗਾ ਆਦਮੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਆਭਾ ਨਾਲ ਵਧਦਾ-ਫੁੱਲਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਸੋਖਿਆਂ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ। (ਸਮਾਪਤ)

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ: ਕਿੰਨਾ ਕੱਚ, ਕਿੰਨਾ ਸੱਚ?

ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਬੇਸਬਰ ਮੁਨਸਿਫ਼' ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇਹ ਮੁਨਸਿਫ਼ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫ਼ੈਸਲੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੇ ਸੋਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤੇ ਫ਼ੈਸਲੇ, ਅਮੂਨ, ਜੁਰਮ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸਖ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੁਣ ਇਹ ਖਿਆਲ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਖਾਨ, ਤੈਮੂਰ ਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਰਗੇ 'ਖਲਨਾਇਕ' ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲੋਂ ਉਸਾਰੇ ਅਕਸ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸਮੀਖਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜੀ ਹੈ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ: ਦਿ ਮੈਨ ਐਂਡ ਦਿ ਮਿਥ'। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਪੈਂਗੁਇਨ-ਵਾਈਕਿੰਗ ਨੇ 2017 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ' ਇਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਪੱਖ ਉਘਾੜਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨਾ ਹੀ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ। ਉਹ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਸੁਹਜ ਪੱਖੋਂ ਸੂਫ਼ੀ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਪੱਖੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਸੁਪਨਸ਼ਾਸ਼ ਸੀ। ਹਜ਼ਰਤ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦਾ ਉਹ ਪੈਰੋਕਾਰ ਸੀ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਯੁੱਧ ਕੌਸ਼ਲ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ, ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪਕੜ ਸੀ। ਉਹ ਜੰਗਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਹਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਉਹ ਕਦਰਦਾਨ ਸੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਨੂੰ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਰ ਵੱਲੋਂ ਸਵੈ-ਲਿਖਤ 'ਬਾਬਰਨਾਮਾ',

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਾਮੂਗੜ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਹ ਖੁਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇ ਮੁਰਾਦ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਗਰਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ, ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਨੂੰ ਆਗਰਾ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੀਤਾ, ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਕਾਬੂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਂਦਾ, ਸਰੋ-ਬਾਜ਼ਾਰ ਬੇਇਜ਼ਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ-ਕਲਮ ਕਰ ਕੇ ਇਹ 'ਤੋਹਫ਼ੇ' ਵਜੋਂ ਪਿਤਾ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਜਾਬਰ ਵਾਲਾ ਅਕਸ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸਾਰਨਾ ਹੀ ਸੀ। ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਮੁਰਾਦ ਬਖ਼ਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ। 1657 ਤੋਂ 1681 ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਭਰਾ-ਮਾਰੂ ਜੰਗਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਖੂਨ-ਖਰਾਬੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਉੱਤੇ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਹਾ। ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਅਨੁਸਾਰ, "ਇਹ ਮਿਥ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਹੀ ਜਾਬਰ ਸੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਭਰਾ (ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਵੀ) ਇੱਕੋ ਜਿੰਨੇ 'ਖੁੱਖਾਰ' ਸਨ। ਸਾਰੇ ਤਾਕਤ ਹਥਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸਨ।" ਹਿੰਦ ਦੀ ਹੁਕਮਰਾਨੀ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਲਬ ਹੋਣ ਤੋਂ 22 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 1681 ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ

ਮੰਦਿਰ, ਗੁਹਾਟੀ ਦੇ ਉਮਾਨੰਦ ਮੰਦਿਰ ਤੇ ਡੋਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਰਾਏ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਇਸਲਾਮੀ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਨਰ-ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਮੋਟੀਆਂ ਮਾਇਕ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਉੱਤੇ ਜਜ਼ੀਆ ਵੀ ਉਸ ਨੇ 1676 ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੁਅੱਸਬ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।

* ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੱਟੜ ਤੁਅੱਸਬੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਬੀਵੀਆਂ ਸੁੰਨੀ ਤੇ ਨਮਾਜ਼ੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੜਕਪਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹਿੰਦੂ ਤਵਾਇਫ਼ ਹੀਰਾਬਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਬਾਗ ਵਿਚੋਂ ਅੱਬ ਤੱਤਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਫਿਰਾ ਹੋ ਗਿਆ (ਉਹ ਜੈਨਾਬਾਈ ਮਹਿਲ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ)। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੀਵੀ ਦਿਲਰਸ ਬਾਨੋ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿਰਾਨ ਦੇ ਸਫ਼ਵੀ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। 1637 ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1657 ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦਿਲਰਸ ਬਾਨੋ ਬੇਗਮ ਸ਼ੀਆ ਹੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਸਰ ਕਾਰਨ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬੇਟੀ ਜ਼ੇਬੂਨਿਸਾ ਬਾਨੋ ਵੀ ਸ਼ੀਆ ਮੱਤ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਰਹੀ। ਦੂਜੀ ਬੀਵੀ ਨਵਾਬ ਬਾਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੱਯਦ ਦੱਸਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਰਾਜੌਰੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਤਾਜੂਦੀਨ ਦੀ ਧੀ ਸੀ। ਤਾਜੂਦੀਨ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਭਾਵੇਂ ਸੂਫ਼ੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਨ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਨਵਾਬ ਬਾਈ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਬਣੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਦਿਲਰਸ ਬਾਨੋ ਬੇਗਮ ਦੀ ਬੇਵਕਤੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਰਹਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਮੁਹੰਮਦ ਸੁਲਤਾਨ ਤੇ ਮੁਅੱਜ਼ਮ ਉਰਫ਼ ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ। ਮੁਅੱਜ਼ਮ ਨੇ 1707 ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਦਾ ਤਾਜ ਵੀ ਸੰਭਾਲਿਆ ਪਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਿਊਂਦੇ ਜੀਅ ਕਦੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭ-ਦੁਲਾਰ ਨਹੀਂ ਲੁਟਾਇਆ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤੀਜੀ ਬੀਵੀ ਉਦੈਪੁਰੀ ਮਹਿਲ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ਾਨੀ ਬੇਗਮ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਕੇਸ਼ਿਆਈ ਮੁਲਕ ਜਾਰਜੀਆ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਗੁਲਾਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਖੇਲ ਬਣਾਇਆ। ਦਿਲਰਸ ਬਾਨੋ ਬੇਗਮ ਦੇ ਇੰਤਕਾਲ ਮਗਰੋਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੀ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਕਾਮ ਬਖ਼ਸ਼ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਬੇਟਾ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਫ਼ੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਏਨੀ ਗ਼ਮਜ਼ਾਦਾ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ।

* ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਢਲਣ 'ਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਪਕੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਖਾਤਿਰ ਉਸ ਨੇ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸਿਫਿਰ ਸ਼ਿਕੋਹ ਨੂੰ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਜ਼ੁਬਕਤੁਨਿਸਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਆਜ਼ਮ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਦੀ ਬੇਟੀ ਜਹਾਜ਼ੇਬ ਬਾਨੋ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇੰਝ ਹੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਤੇ ਲਾਭਲੇ ਬੇਟੇ ਸੁਲਤਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਕਬਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨ ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਦੀ ਪੋਤੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ ਸਲੀਮਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ।

ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਦੋ ਕੁ ਸਤਰਾਂ ਹਨ। ਲੇਖਕਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ਼ਾਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ 'ਸਜਾ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਤਰ ਦਾ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਿੱਥੇ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ-ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੋਹੀਉਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੀ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਮਹਾਂ ਤੁਅੱਸਬੀ ਜਾਂ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਸੀ? ਕਿਤਾਬ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅਕਸ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਉਸਾਰੀ ਵਾਲੀ ਦਲੀਲ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਹਾਸਿਲ ਹੈ।

ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਵੱਧ ਪੰਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਵੱਖਰੇ ਉਪ-ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ। ਅੰਡਰਾ ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਨੇਵਾਰਕ,

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: +91-98555-01488

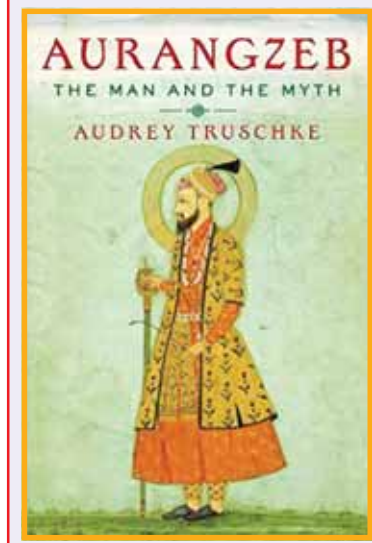
ਨਿਉ ਜਰਸੀ (ਅਮਰੀਕਾ) ਦੀ ਰੱਟਗਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈ। 'ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ' ਉਸ ਦੀ ਮੱਧ-ਯੁੱਗੀ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਦੂਜੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ; ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਮੁਗ਼ਲ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਬਾਬਤ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਰਬੀ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ, ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅੱਗੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਜਗਤ ਨੂੰ ਕੀ-ਕੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਇਆ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਨੌਸ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਛੋਟੇ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਗ਼ਲ ਸਾਮਰਾਜ ਜੇਕਰ ਵਿਖੰਡਿਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਸਿਤਮਗਰ ਜਾਂ ਜਰਵਾਣੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਕਿਤਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

* ਪੰਜਵੇਂ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਬੂਬ ਬੇਗਮ, ਮੁਮਤਾਜ਼ ਮਹਿਲ ਦੇ 14 ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਚੇ। 14ਵੇਂ ਬੱਚੇ (ਗੌਹਰਆਰਾ ਬਾਨੋ) ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸੱਤ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਬੇਟੀਆਂ ਸਨ- ਜਹਾਂ ਆਰਾ, ਰੋਸ਼ਨ ਆਰਾ ਤੇ ਗੌਹਰ ਆਰਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਬੇਟੇ- ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ, ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾਹ ਤੇ ਮੁਰਾਦ ਬਖ਼ਸ਼।

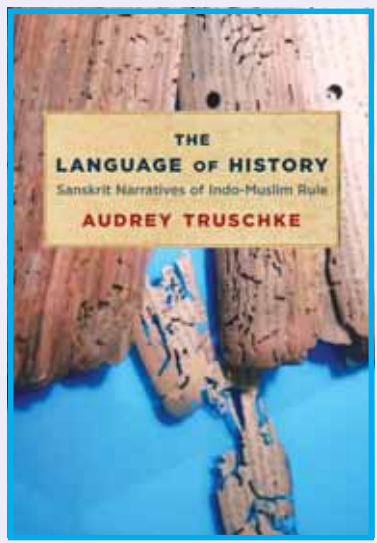
* ਮੁਮਤਾਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੇਗਮਾਂ ਸਨ ਪਰ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਦੇ ਪਿਤਾ (ਅਤੇ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ) ਆਸਿਫ਼ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਵਰਤਦਿਆਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੇਗਮ ਹਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਹੀ ਨਾ; ਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਮਲਾ ਠਹਿਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗਿਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੁਮਤਾਜ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਂਦੀ। ਉਹ ਜੰਗੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

* ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਸੰਦੀਦਾ ਔਲਾਦ ਸੀ। ਉਹ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਜਹਾਂ ਆਰਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਸਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਨੇਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ 'ਦੁਤਕਾਰਿਆ ਬੱਚਾ' ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਪ੍ਰਤੀ ਤਿੱਖੀ ਨਫ਼ਰਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ।

* ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਨਾ ਚੰਗਾ ਲੜਾਕੂ ਸੀ ਤੇ

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ' ਤੇ 'ਲੈਗੂਏਜ ਆਫ ਹਿਸਟਰੀ' ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਅਤੇ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ।

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ' ਤੇ 'ਲੈਗੂਏਜ ਆਫ ਹਿਸਟਰੀ' ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਅਤੇ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ।

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ' ਤੇ 'ਲੈਗੂਏਜ ਆਫ ਹਿਸਟਰੀ' ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਅਤੇ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ।

ਗੁਲਬਦਨ ਬੇਗਮ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ 'ਹਮਾਯੂੰਨਾਮਾ', ਅਕਬਰ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਵਾਏ 'ਅਕਬਰਨਾਮਾ', ਜਹਾਂਗੀਰ ਲਿਖਤ 'ਤੁਜ਼ਕ-ਏ-ਜਹਾਂਗੀਰੀ' ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਵਾਏ 'ਪਾਦਸ਼ਾਹਨਾਮਾ' ਤੋਂ ਉਲਟ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਕਥਾ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਲਿਖਵਾਈ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ 'ਮਾਅਸਿਰ-ਏ-ਆਲਮਗੀਰੀ' 1697 ਵਿਚ ਅਵੱਸ਼ ਲਿਖੀ ਗਈ ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਜਾਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਾਲਾ ਅਕਸ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

* 88 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਮਰਿਆ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (1618-1707)। ਬਹੁਤ ਦਲੇਰ ਸੀ ਉਹ। 1633 ਵਿਚ ਭੂਤਰੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਾਇਆ। ਬਲਖ, ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਦੱਖਣ ਦਾ ਉਹ ਸੂਬੇਦਾਰ ਰਿਹਾ। ਕਿੱਤੋਂ ਵੀ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਵਧੀਕੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾਰਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਉਹ ਪੱਕਾ ਪੰਜ ਨਮਾਜ਼ੀ ਸੀ; ਇਸਲਾਮੀ ਅਕੀਦਿਆਂ ਦਾ ਪਾਬੰਦ, ਨਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਾਦਗੀ ਪਸੰਦ ਸੀ, ਸ਼ਾਹੀ ਅਡੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ। ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਸੀ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਮਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ; ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਜੇ ਦਾ ਪੱਖ ਸੁਣਦਾ ਸੀ।

* 1658 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਸਖ਼ਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਭਰਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਬਣ ਉਭਰੇ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਆਗਰਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਰਾਦ ਬਖ਼ਸ਼ ਨੂੰ ਗੰਢਿਆ। ਫਿਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ। ਮੀਰ ਜੁਮਲਾ ਤੇ ਜਾਫ਼ਰ ਖਾਨ ਵਰਗੇ ਕਾਬਲ ਜਰਨੈਲ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਸੁਜਾਹ ਨੂੰ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਨੇ ਪਛਾੜ ਕੇ ਅਰਾਕਾਨ ਪਹਾੜੀਆਂ (ਬਰਮਾ) ਵੱਲ ਭੱਜਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ

ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਲੜ ਮੁੱਖ ਵਸੀਲਾ ਬਣੀ।

* ਦੋ ਵਾਰ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਹੋਈ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1658 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਮਗਰੋਂ ਸਾਦਾ ਜਿਹੀ ਰਸਮ ਵਜੋਂ; ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਤੇ ਮੁਰਾਦ ਨਾਲ 'ਨਿਪਟਣ' ਮਗਰੋਂ 1659 ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ। ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਇਨਸਾਫ਼ਪਸੰਦ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਸ਼ਾਹੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਹ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਾਮਰਾਜ ਲਈ ਹਿਤਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ। ਪੂਰੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

* ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਤੇ ਅਕੀਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫ਼ਿਲਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਲਮ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਨੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਇਸ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇਤਹਾ, ਲੋਕਾਈ ਵਿਚ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਵਰਤਾਰਾ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਾਪਰਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ।

* ਔਡਰੇਅ ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਗੀ ਦੇ ਚਾਰ ਪੜਾਅ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ 17 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੁਨਰ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ 1635 ਤੋਂ 1657 ਤੱਕ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਲਖ, ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਦੱਖਣ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹਾਕਮ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮਿਆਤੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦਰਸਾਈ ਪਰ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਉਸ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਨਾ ਖੱਟ ਸਕਿਆ ਜੋ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ

ਰੁਖ਼ ਕੀਤਾ। ਟੀਚਾ ਇੱਕੋ ਸੀ; ਮੁਗ਼ਲੀਆ ਹਿੰਦ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਿਰੇ ਤੱਕ ਕਰਨਾ।

* ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਸ਼ਿੱਦਗੀ ਦੇ 26 ਵਰ੍ਹੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਬਿਤਾਏ; ਗੋਲਕੋਂਡਾ, ਬੀਜਾਪੁਰ, ਗੁਲਬਰਗਾ ਤੇ ਹੋਰ ਦੱਖਣੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਉਥੋਂ ਨੇੜੇ ਖੁਲਨਾਬਾਦ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

* ਟਰੁਸ਼ਕਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੁਅੱਸਬੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸੁੰਨੀ ਮੁਲਾਣੇ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਗ਼ਲ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਹੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਦਾਦ (31.6 ਫ਼ੀਸਦੀ) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵੇਲੇ ਰਹੀ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਘਟਾਈ ਤਾਂ ਮਰਾਠਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਈ ਵੀ। ਧਾਨਾਜੀ ਜਾਧਵ, ਮੇਲਗਿਰੀ ਪੰਡਿਤ, ਮਾਹਲਾਜੀ ਖਰਗੜੇ ਉਹ ਮਰਾਠਾ ਜਰਨੈਲ ਸਨ ਜੋ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਭੋਂਸਲੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਲੜਦੇ ਰਹੇ।

* ਟਰੁਸ਼ਕੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਰਿਚਰਡ ਈਟਨ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੰਦਿਰ ਨਹੀਂ ਢਾਹੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼ੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਮੰਦਿਰ ਢਾਹ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਗਿਆਨਵਾਪੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂ ਮਥੁਰਾ ਦਾ ਕੇਸ਼ਵਦੇਵ ਮੰਦਿਰ ਢਾਹ ਕੇ ਉਥੇ ਈਦਗਾਹ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਾਜਸੀ ਸਨ, ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੁਅੱਸਬ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਉਜੈਨ ਦੇ ਮਹਾਕਾਲੇਸ਼ਵਰ ਮੰਦਿਰ, ਚਿਤੌੜ ਦੇ ਬਾਲਾਜੀ

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਵੰਡਪਾਉ ਰੁਝਾਨ

ਦੇਸ਼ ਦੇ 78ਵੇਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰਬਾਰੀ ਮੁਰਮੂ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਠੀਕ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਵੰਡਪਾਉ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੇ ਨਕਾਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਖੰਡ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿਰਜੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਵਸ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਢਾਈ ਲੱਖ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਪੰਜ ਲੱਖ ਬੇਘਰੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਨਾਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਇਕਮੁਠ ਵੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਵੀ। ਏਧਰੋਂ ਓਧਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਸੜੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭੋਭੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਰੁੱਖ-ਗੀਣ। ਚੋਣਵੇਂ ਅਮੀਰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹਾਲੀ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਗਾਰੇ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਪੱਕੀ ਇੱਟ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਟੀਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ।

ਅੱਜ ਤਾਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ 2009 ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਾ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਰੁਝਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਹ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਮਰ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧੀਆਂ ਅਪਰਾਧੀ ਗਰੋਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਫਣ ਚੁੱਕ ਲਏ। ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੀ ਅਵਾਮੀ ਲੀਗ ਦਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਰਾਬਤਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ

ਵਰਤਮਾਨ ਖੂਨੀ ਝੜਪਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਬਦਤਰੀਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਹਾਵੀ ਹੋਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣਾ ਕਦੀ ਵੀ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰਬਾਰੀ ਮੁਰਮੂ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਂਗ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਸਿਰਮੌਥੇ, ਪਰ ਇਹਦੇ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਰਗੇ ਐਕਟ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਵਣ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ

ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛਾਨਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸੇਵੀਅਰ ਸਿੰਘ' ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੜ੍ਹਦੇ।

10 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੰਨੀ ਓਬਰਾਏ ਵਿਵੇਕ ਸਦਨ: ਐਡਵਾਂਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਇੰਸਜ਼, ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸਾਵਣ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਢਾਹਾਂ ਕਲੇਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ

ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ 1986 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ-ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਪਿੰਡ ਕੁਕੜ ਮਜ਼ਾਰਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਹੋਰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਸੰਨੀ ਓਬਰਾਏ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਤੇ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਨੇ 2016 ਵਿਚ ਆੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਲਈ ਆਈ ਸੈਂਟਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਡਾਇਲਿਸਿਸ ਸੈਂਟਰ ਲਈ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇੱਕ ਐਂਥੂਲੋਸ ਵੀ ਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਓਬਰਾਏ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਨਦੀ ਦਾ ਇਹ ਕੰਚਾ ਏਸ ਲਈ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉੱਜੜ ਕੇ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨੰਗਲ ਡੈਮ ਵਿਚ ਮਕੈਨਿਕ ਰਹਿਣ ਨੇ ਸੋਨੇ ਉੱਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਵਿਵੇਕ ਸਦਨ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਖੋਜ ਦੁਆਰਾ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਤੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸੈਮੀਨਾਰ, ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ, ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਰਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤ, ਦਵਿੰਦਰ ਸੈਫੀ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾਊ, ਪ੍ਰੋ. ਮਿੰਦਰ, ਪ੍ਰੀਤਕ ਕੁਮਾਰ, ਮੋਹਨ ਤਿਆਗੀ, ਨਿਰਵੈਰ ਸਿੰਘ ਅਰਸ਼ੀ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਨੰਦਪੁਰੀ ਸਮੇਤ ਢਾਈ ਦਰਜਨ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸ ਸਦਨ ਵਲੋਂ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ 52 ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛਾਨਾ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਸੇਵੀਅਰ ਸਿੰਘ' ਦੇ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਸਾਵਣ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੰਨੀ ਓਬਰਾਏ ਵਿਵੇਕ ਸਦਨ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਉਦਘਾਟਨ ਤਖਤ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸਦਾ ਨੀਹ ਪੱਥਰ 6 ਦਸੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਖਿਆ ਸੀ।

ਅੰਤਿਕਾ
ਉਹ ਨਦੀ ਕਿਧਰ ਗਈ/ਕਵਿੰਦਰ 'ਚਾਂਦ' ॥
ਕੀ ਤੇਰੀ ਲੀਲਾ ਹੈ ਗਿਰਧਰ
ਤੇਰੀ ਹਰ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ
ਸਿਰਫ਼ ਰਾਧਾ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ
ਰੁਕਮਣੀ ਕਿੱਧਰ ਗਈ
ਸੁੱਕਿਆ ਦਰਿਆ, ਬੜਾ
ਗਮਗੀਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਦੈ
ਜੋ ਪਹਾੜੋਂ ਲੱਥਣੀ ਸੀ
ਉਹ ਨਦੀ ਕਿੱਧਰ ਗਈ
ਗਗਨ ਛੂੰਹਦੀ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ
ਨੂੰ ਗਗਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ
ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ
ਝੌਂਪੜੀ ਕਿੱਧਰ ਗਈ।

ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੱਚ-ਸੱਚ ਦੀ ਦਲੇਰਾਨਾ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਾ ਨਾਵਲ -ਮੁਰਗਾਬੀਆਂ

ਲੇਖਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ-ਜੇ ਪੀ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ
ਕੁਝ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਮਨੁੱਖੀ ਖਾਸੇ ਤੋਂ ਟੁੱਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਗਾਂ-ਪੱਖੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਰਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਪੁਨਰ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਪਰ ਸਮੂਹਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਇਹ ਖੇਤਰ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਵੀ ਘਟਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਿਰੰਤਰ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਦਲ ਰਹੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਖੇਤਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਲੋਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹੁਣ

ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਰਾ
ਫੋਨ: 89682-82700

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕੇਵਲ ਮਿਆਰੀ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ, ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜੁਗਤਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਟੋਕ ਰੱਖਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਕੁਝ ਲੇਖਕਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹਿਤਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬਾਰੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਠਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਰ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਹੋਈ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਬੁੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਤੇ ਨਾਮੀ ਵਕੀਲ ਮਿੰਤਰ ਸੈਨ ਮੀਤ ਵੱਲੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਨਾਮਾਂ ਸਨਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੁਆਲ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨੀਲੇ ਵੱਲੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ

ਰਹੇ ਗੌਰਖਧੰਧੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਨ 2021 ਵਿਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਖਿੱਚੇ' ਨੇ ਇਨਾਮਾਂ-ਸਨਮਾਨਾਂ ਲਈ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਰ-ਫੇਰੀਆਂ ਤੇ ਜੁਗਤਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਬੱਖੀਏ ਉਧੇੜ ਸਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਚੇ 'ਸੰਵਾਦ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਜਨਵਾਦੀ ਕਵੀ ਸੁਖਿੰਦਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ 'ਸਾਹਿਤਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ -ਖੁਲ੍ਹੇ ਭੇਤ' ਵਰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰੰਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਰਾਇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸੰਨ 2024 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ ਜਸਵਿੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਮੁਰਗਾਬੀਆਂ' ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠੀ ਤਿੱਖੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਨਾਵਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਚਿੰਤਨੀ ਬੋਧ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਉਭਰਵੇਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ ਸਿੱਟੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਹਲ, ਸਸਤੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੇ ਇਨਾਮਾਂ ਸਨਮਾਨਾਂ ਲਈ ਬੇ-ਸਬਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖਤ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਵਿੰਦਰ ਪਰਵਾਨਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਜ਼ਖਮੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਰਦੀ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੇਲ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਅਲੋਕਿਕ, ਰਵਿੰਦਰ ਰਾਣਾ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਧੂ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੁਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿਨਸੀ ਹਵਾਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੋੜੀ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਝ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਜਸਵਿੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੁਠਲਾਇਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਨਾਵਲ ਪਾਠ ਦੌਰਾਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੀ ਅਜਿਹੀ ਕਰੂਪਤਾ ਨੂੰ ਅਸਲ ਨਾਲੋਂ ਬੜਾ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਫੋਕਸ ਅੱਧੇ ਖਾਲੀ ਗਲਾਸ 'ਤੇ ਵੱਧ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਰਥਿਕ ਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਹਮਾਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੰਗੇ ਲੋਕ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਹਮਾਮ ਸਿਰਫ਼ ਨੰਗਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪਾਤਰ ਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉਰਫ ਰਮਨ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ

'ਤੇ ਰੇਪ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਕਸਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰ ਮੁੰਡੇ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਮੌਕੇ ਆਪ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ

ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਰੂਪ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਾਧਾਰਨ ਤੁਕਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਿਕਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਚੋਗਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਦਰਦੀ, ਜ਼ਖਮੀ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੇਲ, ਸਿੰਧੂ ਜਾਂ ਆਲੋਕਿਕ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਜੋੜਣ ਨੂੰ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਬਿੰਬ ਮਰਦ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਔਰਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਸਗੋਂ ਤਾੜੀ ਦੋਹੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵੱਜਣ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਹੀ ਸਹੀ ਸਿੰਧ ਹੁੰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਨਾਵਲ 'ਬੁਰੇ ਦਾ ਅੰਤ ਬੁਰਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ' ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਰਮਨ ਨੂੰ ਏਡਜ਼

ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਿਗਾਨੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵਿਕਰਮ ਤੋਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੰਡਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਰਮਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪਾਈ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੋਸਟ ਨਾਵਲ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਬੜਾ ਜਿਹਾ ਨਾਟਕੀ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪੋਸਟ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੇਖਕ ਇਕ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲੇਖਕ ਜੀਵਨ ਵਾਰਸੀ ਤੇ ਗੁਰਕੀਰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਪਿਆਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਆਰ ਸਬੰਧ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਜੋ ਇੱਕ ਧਿਰ ਭਾਵੁਕ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਜ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਕੀਰਤ ਦੇ ਫੁੱਫੜ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇੱਜਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਕੀਰਤ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹਮ ਬਿਸਤਰ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਿੜਕੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੀਵਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਗੁਰਕੀਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸਮੇਤ ਆਪਣਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਫਿਰ ਤੋਂ ਉਹ ਪਾਠਕੀ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਨਾਵਲ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕਾਮੁਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਇਨਾਮਾਂ ਸਨਮਾਨਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਦਲਾਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡੀ ਗਈ ਖੇਡ ਦੀ ਖਿੱਚੇ ਦੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਵੀ ਫਰੋਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਭੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟੂਰਾਂ ਦੇ ਲੁੱਕਵੇਂ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਲੁੱਟ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਦਲਾਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾੜੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਰਲਾਈਜ਼ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਵਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖੱਪੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਨਾਵਲਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਅਥਾਹ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਿਸ਼ਕਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਇਕ ਦਾਸਤਾ

ਬੰਦ ਹੋ ਚੁਕੇ ਮਾਡਲ ਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਜਾ ਲੱਭਦਿਆਂ ਆਖਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਿੱਲ ਰੋਡ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸ ਪਾਈ ਕਿ ਸੇਖੂਪੁਰੀਏ ਖਰਾਦੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਆ, ਜਿਦਾਂ ਪਾ ਪੁਰਜਾ ਚਾਹੀਦਾ ਉਦਾਂ ਦਾ ਬਣਾ ਦੇਣਗੇ। ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਖੁਸ਼ਕ ਮਿਸ਼ਾਜ ਜਿਹੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਕਾਰ ਦਾ ਕੰਡਮ ਹੋਇਆ ਪੁਰਜਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਫੜ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿਤਾ। ਮੂੰਡਾ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਗੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਕਾਉਂਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੱਟੇ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਧਿਆਨ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗੀ ਫੋਟੋ ਨੇ ਖਿਚਿਆ: ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਾਈਜ਼

ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨੇ ਨਿਕੇ ਜਿਹੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੰਢ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਲਈ ਫਿਰਨਾ। ਕਦੇ ਲੈ ਕੇ ਚਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਕਦੇ ਮੋਢੇ ਲਾ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ। ਖਵਨੀ ਮਾਂ ਜਾਈ ਦਾ ਉੱਝ ਮੋਹ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਆਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਬਹੁਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਦੱਸਦੇ ਸੀ, ਟੱਬਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁੜੀ ਅਪਾਹਜ ਆ। ਦੋਵੇਂ ਭੈਣ ਭਰਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਿਹਾ ਵਿਹਾ ਜਾਂਦੇ, ਹੱਸਦੇ ਖੇਡਦੇ, ਰੋਣਕ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਤੇ ਨਾਲੇ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਨ ਪੱਲੇ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸੁਣ ਲਿਆ ਤੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਡਿੱਠੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਈ ਆਪਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਝੋਲੀ 'ਚ ਪਾ ਕੰਧੇਤੇ ਚੁਕਣ ਲੱਗਾ। ਬਾਪ ਨੇ ਭਾਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤ ਨੂੰ

ਮੋਢੇ ਪਾਈ ਝੋਲੀ ਦੀ ਪਕੜ ਢਿੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ 17 ਸਾਲ ਦਾ ਗੱਭਰੂ ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੋਇੰ 'ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਫਿਸੇ ਜਿਹੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਪੁੱਤਰਾ, ਇਹ ਬਹਿਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ, ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਜੰਡਿਆਲੇ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ। ਚੱਕੀ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇਜਾ

ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੀਤੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦਰਸ਼ਨੀ ਸਿੱਖ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਚਿਹਰਾ। ਬੱਲੇ ਲਿਖਿਆ 1/1/1930 ਤੋਂ 10/12/2010। ਉੱਝ ਮੇਰਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਏ ਪਰ ਪੁਰਜੇ ਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਬੈਠਿਆਂ ਦੁਵੱਲੀ ਚੁੱਪ ਤੋੜਨ ਲਈ ਮੈਂ ਤਰੀਕ ਦਾ ਮੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜੇ ਤਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ 20 ਦਿਨ ਹੋਰ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਏਨਾ ਪੂਰੇ 80 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹੋ ਜਾਣਾਂ ਸੀ"।

ਮੇਰੀ ਆਸ ਦੇ ਉਲਟ ਚੁੱਪ ਹੋਰ ਡੂੰਘੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਸ ਲਾਹ ਕੇ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਕੱਢ ਕੇ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਹੁਰੀ ਹੋਕਾ ਲੈ ਕੇ ਬੋਲੇ, "ਕੀ ਕਰਦੇ 20 ਦਿਨ ਹੋਰ ਅਣਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਕੇ"।

ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਸੀ, ਸੋ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਬਿਮਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਕੀ ਪੁੱਬਲਮ ਸੀ? ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਨਾਲੋਂ ਢੋਹ ਲਾਹ ਲਈ, ਕਾਉਂਟਰ 'ਤੇ ਉਲਰ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਪਿਛੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਬਾਪੂ ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਵੰਡ ਵੇਲੇ 17 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਬਾਰ 'ਚ ਈ ਜੰਮੇ ਸੀ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਹੰਢਾਉਣ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਕੱਦ ਸਵਾ ਛੇ ਫੁੱਟ। ਕੰਮ ਕਾਰ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਦਮ ਤਕ ਬਹੁਤ ਉਦਮੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਔਲਾਦ ਸੀ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਕੁੜੀ ਹੋਈ, ਉਹਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਵਿੰਗੇ ਸੀ, ਤੁਰਨ-ਫਿਰਨ ਤੋਂ ਆਰੀ ਸੀ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਦਸਦੇ

ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਜੰਡਿਆਲਾ ਸੇਰ ਖਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੋੜੇ ਘਰ ਸੀ ਪਰ ਜਿੰਨੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹੇ ਤਕੜੇ, ਚੰਗੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ। ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਹੁਰਾਂ ਯਕੀਨ ਦਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੇਖੂਪੁਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਪਰੇ ਸਾਂਗਲਾ ਹਿਲ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏਗਾ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਡੀਕਦੇ 15 ਅਗਸਤ ਤਕ ਪਿੰਡ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਫੇਰ ਹੱਲੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਕੁਝ ਹੱਲਿਆਂ ਦਾ ਮੋੜਵਾਂ ਜੁਆਬ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡੋਂ ਲੱਭੀ। ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਫੌਜੀਆਂ ਤੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਬਚ ਕੇ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲ ਗਈ। ਪਰ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਨਾ ਬਣੇ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਘਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਜਨਾਨੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ 'ਚ ਭੇਜ ਦਿਤੀਆਂ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਈ ਜਵਾਨ ਨੂੰ-ਧੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਦਾਦਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਹੋਏ ਉਸ ਇਕੱਠ 'ਚ ਸੀ ਜਿਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਜਵਾਨ ਨੂੰ-ਧੀਆਂ ਆਪਣੀ ਪੱਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਖੂਹੀ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਡੁੱਬ ਮਰਨ ਤੇ ਬੰਦੇ ਕਾਫਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਪਿੰਡ ਛੱਡਣ।

ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਆਪ ਚੱਲ ਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਕੋਲ ਖੂਹੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋੜਮੇ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੀਆਂ ਨੇ ਖੂਹਾਂ 'ਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅੰਗਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਆਰੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਵੇਖ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ

ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜਿਉਂਦੇ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲੱਲ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ, ਹੋ ਸਕਦੇ, ਅਸੀਂ ਜੰਡਿਆਲੇ ਵੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚੀਏ, ਇਸ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨੋਚਣ ਨੂੰ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਈ?

ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੈਣ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਪਰ ਬਾਪ ਨੇ ਵੀ ਉਨੀ ਵਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਆਪਾ ਵਾਰ ਕੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਬਚਾ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਪਿਆਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਵੀਰ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਵੀਰਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਭੈਣਾਂ ਵਾਂਗ ਖੂਹ 'ਚ ਸੁੱਟ ਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਆਪ ਜਾਣ ਜੋਗੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਜਾਂਦੀ। ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ, ਮੈਂ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕਰਨੀ ਵੀ ਕੀ ਆ।"

ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਕੋਲ ਪਏ ਪੱਥਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਗੁੱਡੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਰ, ਤੇ ਚੱਲੀਏ। ਡਾਹਵਾ ਰੱਬ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਾਂ ਐਸਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਮੋਹ ਤੋੜਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਂਦਾ। ਭੈਣ ਨੇ ਵੀ ਵੀਰ ਦੇ ਪਜਾਮੇ ਦਾ ਪੱਚਾ ਫੜ ਹਲੂਣਿਆ, "ਮੇਰਿਆ ਸੋਹਣਿਆ ਬੀਰਾ, ਦੇਰ ਨਾ ਕਰ, ਮੈਂ ਸਦਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਈ ਰਹਿਣਾ। ਵੇਖੀ ਤੂੰ, ਇਕ ਪਲ ਨੀਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਤੇਰੇ ਤੋਂ, ਮੈਨੂੰ ਏਸ ਟੁੱਟੀ ਭੱਜੀ ਜਿਹੀ ਦੇਹ ਤੋਂ ਅਜਾਦ ਕਰ ਦੇ ਵੀਰਾ।"

ਨਿਕਤੀ ਭੈਣ ਦਿਆਂ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਏਨੀ ਕੁ ਤਾਕਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਿੱਜੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਮਰੇ ਮਨ ਤੇ ਰੁਸੇ ਵਜੂਦ ਨਾਲ ਸਨਮੁਖ ਨੇ ਪੱਥਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਅੱਥਰੂਆਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਭੱਬੂਤਾਰੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਕੰਬਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੱਥਰ ਭੈਣ ਦੇ ਸਿਰ ਵਲ ਸੁਟਿਆ ਤਾਂ ਸਿਰ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸਾ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਸਨਮੁਖ ਦਿਆਂ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਬੀਛੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸੀ। ਧਰਤ-ਅਸਮਾਨ ਪਲਟ ਗਏ, ਹੇਠਲੀ ਉਤੇ ਆ ਗਈ, ਵਰਾਂਡੇ ਦੇ ਥਮਲੇ ਨਾਲ ਜਾ ਵਾਸਣਾ ਲਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਖੋਪੜ 'ਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਰਤਾ ਸਾਂਤ ਹੋਇਆ, ਅੱਖਾਂ ਸਾਫ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਭੋਇੰ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਭੈਣ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਇਕ ਨਿੰਮੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਸੀ। ਮੱਥੇ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਕਰ ਤਰਲਾ ਜਿਹਾ ਲੈ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਵੀਰੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੋਰ"

ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਭੁੱਬ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਮੈਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰਾ ਉਠ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੱਡੀ 'ਚ ਬਹਿ ਕੇ ਅੱਥਰੂ ਪੁੱਝੇ। ਜਦੋਂ ਮੁੜਿਆ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਵੀ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਸੰਭਲ ਗਏ ਸਨ।

ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਪੁਛਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਕਿ ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਪੱਥਰ ਕਿੰਨੇ ਮਾਰਿਆ। ਮੂੰਡੇ ਨੇ ਪੁਰਜਾ ਵੀ ਲੱਭ ਲਿਆ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਹੁਣਾਂ ਚਾਰ ਫੜਨ ਲਈ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ।

ਬੜਾ ਜੇਰਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ, "ਫੇਰ ਇਹ ਆ ਗਿਆ ਬਚ ਕੇ ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ" ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿ ਅੱਧੇ ਕੁ ਈ ਆਏ, ਕੋਈ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਏਧਰ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਹ 'ਚ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਬਾਪੂ ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਘ ਏਧਰ ਆ ਕੇ 63 ਸਾਲ ਜੀਵਿਆ, ਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ। ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਭਰਾ ਹੋਏ। ਏਨਾਂ ਸੱਠਾਂ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਕਈ ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮੀਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਬਣੇ, ਪਰ ਬਾਪੂ ਦੇ ਬੁੱਲ ਨਹੀਂ ਫਰਕਦੇ ਵੇਖੋ। ਇਥੇ ਖਰਾਦ 'ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਨਾ ਤਾਹ ਉਮਰ ਹੱਸਿਆ ਨਾ ਰੋਇਆ।

"ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਪੌਸ਼ੀਬਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਸੈਂਸਜ਼ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮੀਂ ਨਾਲ ਰਿਐਕਟ ਨਾ ਕਰੇ। ਹੋ ਸਕਦੇ, ਉਸ ਟਰੇਮੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸੈਂਸਜ਼ ਲੋੜ ਕਰ ਗਏ ਹੋਣ", ਮੈਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਤ ਕੱਢਿਆ।

ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਦੇਣਾ ਮੁਨਾਸਬ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਕਰ ਚਿਤ ਸਾਂਤ ਕੀਤਾ।

ਕਾਉਂਟਰ 'ਤੇ ਪਏ ਸਟੈਂਡ ਵਾਲੇ ਕਲੰਡਰ 'ਤੇ ਇਕ ਪੰਕਤੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ:

ਮਾਨੈ ਹੁਕਮੁ ਸੋਹੈ ਦਰਿ ਸਾਚੈ, ਆਕੀ ਮਰਹਿ ਅਫਾਰੀ॥ (ਅੰਗ 992)

(ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸੱਚੀ ਹੈ, 2013-14 'ਚ ਗਿਲ ਰੋਡ ਲੁਧਿਆਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਏਵੇਂ ਹੀ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਨਾਂ ਤੇ ਤਰੀਕਾਂ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਉਹ ਆਪ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ। ਰਿਕਾਰਡ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ 'ਤੇ ਬੋਝ ਸੀ, ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਾਭਿਆ ਜਾਵੇ।

1. ਆਜ਼ਾਦੀ

ਕਿਉਂ ਬਈ ਨਿਹਾਲਿਆ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ, ਨਾ ਬਈ ਭਰਾਵਾ ਨਾ ਖਾਧੀ ਨਾ ਦੇਖੀ। ਮੈਂ ਜੱਗ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਅੰਬਾਲੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਬੜੀ ਭੀੜ ਉਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਆਈ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਤੀਆ ਸਾਲ ਬੀਤਾ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦਰਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤੇ, ਤੇ ਹਾੜਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੀ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ। ਗਰੀਬਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਲੜੀ ਹੋਈ ਆ ਖਬਰੇ, ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਆ ਖਬਰੇ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਰਵਾਣੀ ਜਿਹੀ ਏ, ਕੋਈ ਸੋਹਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਐਵੇਂ ਕਾਣੀ ਜਿਹੀ ਏ। ਮੰਨੇ ਜੇ ਉਹ ਕਹਿਣਾ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮੰਗਾਈਏ, ਛੰਨਾਂ ਤੇ ਢਾਕਿਆਂ 'ਚ ਭੁੱਜੇ ਸਵਾਈਏ। ਪਰ ਏਨਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਖਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਦਿਲ ਚੁਰਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਸ਼ਿਮਲੇ ਤਾਂ ਓਸ ਅੱਗੇ ਆਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਬਈ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਖੁਰਲੀ 'ਚ ਟਾਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

2.

ਨੀ ਅਜ਼ਾਦੀਏ ਡੱਬ ਖੜ੍ਹੀਏ ਨੀ ਨੀ ਅਜ਼ਾਦੀਏ ਡੱਬ ਖੜ੍ਹੀਏ ਨੀ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਲ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਕੰਨ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਬੁਰਾ ਲਗਦਾ, ਨਾ ਤੂੰ ਰੋਣ ਦੇਵੇ ਨਾ ਤੂੰ ਸੋਣ ਦਿੰਦੀ। ਲੱਖਾਂ ਲਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾਈ ਸਾਥੋਂ, ਨੇੜੇ ਆਪਣੇ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਆਪ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਹੋਈ ਏ ਸਾਨੂੰ ਛੱਪੜ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨ੍ਹਾਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਤੈਨੂੰ ਟੋਹ ਲਿਆ ਏ ਤੂੰ ਵੱਡਿਆਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਏ, ਤੇਰੇ ਬਿਰਲਾ, ਮਮਦੋਟ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੇ ਪੁੱਤ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ, ਪਿਓ ਅਜ਼ਾਦ ਤੇ ਜੀਹਦੇ ਗੁਲਾਮ ਨੇ ਪੁੱਤ। ਚਾਹੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕਿ ਮੈਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਲੈਂਦਾ ਫੇਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਬਾਪ ਦੇ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਪੁੱਤ ਸਾਰੇ, ਵੱਖ ਵੱਖਰਾ ਸਾਡਾ ਗਿਰਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਮੁਸੱਵਰ ਤੇ ਕਰੂ ਗੁੱਸਾ,

ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੇ ਬਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦੀ, ਰੂੜੀ ਸੁਟਣ ਨੂੰ ਜੀਹਦੇ ਕੋਲ ਥਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
- ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ -

ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਹਾਂ !

ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਬਦਲੀ ਹੈ ਕੀ, ਰੰਗ ਦੇਖਣਾ, ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕੀ, ਨਿਸ਼ੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਤੂੰ ਖੁੱਜੇ। ਲਾਇਆ ਸੀ ਨਿਸਚਿੰਤ ਹੋ ਜਿਸਨੂੰ, ਕਿਆ ਲਿਆਏਗੀ ਰੰਗ ਉਹ, ਢੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਪੰਜਾਬ ਤੇਰੇ ਨਸੀਬ ਜੋ ਲਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਵੰਡੀਆਂ 'ਤੇ, ਜੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਕਦੇ ਰਾਜ ਤੇਰਾ ਖੇਬਰ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸੀ, ਲਾਹੌਰ ਗੁੰਮ ਹੈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਸੀਨਾ ਤੇਰਾ ਪਾਟ ਕੇ, ਦੋ ਥਾਈਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੰਤਾਲੀ ਵਾਲੀ ਲਕੀਰ, ਹੋ ਕੇ ਦੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਹਜੇ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਜੁਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਪਾਈ ਰੰਗ 'ਚ, ਭੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਈ ਸਤਾ, ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਬਾਲੜੀ, ਨਮਦਾ ਤੇਰਾ ਕਿੰਝ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇ, ਤੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਅਣਖੀਲੇ ਛੋਲ ਛਬੀਲੇ, ਤੇ ਹਿੱਕਾਂ ਚੌੜੀਆਂ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਭ ਕੀਤੇ ਕਿੰਝ, ਮਲੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਕੰਗਾਲ ਹੋਏ ਘੁੰਮ ਰਹੇ, ਬੈਕਾਂ-ਸ਼ਾਹੁਕਾਰਾਂ ਦੇ, ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੱਜਣਾ ਭੁੱਜਦੀ, ਭੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਸੀੜੀ ਸਿਆਪੇ ਚੱਲਦੇ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਮੁੱਕੇ ਨਹੀਂ ਹਾਲੇ ਨੇਤਾ, ਮਾਰਦੇ ਡੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਰਾਜੇ, ਮਹਾਰਾਜੇ ਜੋ ਕਦੇ ਨ ਹੋਏ ਤੇਰੇ ਆਪਣੇ, ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਪਰ ਨ ਆਵੇ, ਸੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਸੁਣਿਐ ਫਿਰ ਵੱਢਿਆ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ, ਖੁਸਿਆ ਮਾਝਾ ਪੰਜਾਬ ਹੁੰਦਾ, ਬਦਰੰਗ ਦੇਖਣਾ।

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰਾ, ਚਾਲ ਗਹਿਰੀ ਹੈ ਬੜੀ, ਪੋਟਾ-ਪੋਟਾ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਕੱਟਿਆ, ਕਰੰਗ ਦੇਖਣਾ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ "ਠੂਰਪੁਰੀ"

ਰਿਸ਼ਤੇ

ਹੁੰਦੇ ਬੰਮਾਂ ਵਰਗੇ, ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸੱਜੀਆਂ ਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਇਹ, ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ। ਦਿੰਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਸਦਾ, ਕੱਢ ਵੀ ਨਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਰੱਬ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ, ਮਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।

ਗ੍ਰਾਹਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਲੋਕੀਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੱਦ ਕੇ ਮਤਲਬ ਖੋਰੇ ਹੋਗੇ, ਚਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।

ਬੁੱਲ੍ਹ ਜਿਹੇ ਘੁੱਟ ਦੇਣ, ਝੁਠੀਆਂ ਤਸੱਲੀਆਂ ਕਿਥੇ ਗਏ ਸੱਚੀਆਂ, ਸਲਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।

ਛੇਤੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਸਦਾ, ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗਰਾਂ ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਦ ਨਿੱਘੇ, ਸਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।

ਯਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਛੱਡਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਗੀਦੀਆਂ, ਨਿਗਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।

ਚੱਕਦੇ ਨੀ ਫੋਨ ਹੁਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸੇ ਮੋੜੇ ਨਾ ਰਹਿੰਗੇ ਹੁਣ ਠੱਗੀਆਂ ਤੇ, ਦਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।

ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਰ, ਛੋਟੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਆ ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ ਵੱਡਿਆਂ, ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।

ਤੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਰੋੜ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਭੁੱਲਦੇ ਨੀ ਛਾਲਿਆਂ ਤੇ, ਰਾਹਵਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।

ਲੋਕੀਂ ਪੈਸੇ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਆ ਹੁੰਦੇ ਕਈ ਝੂਠਿਆਂ, ਗਵਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਪਿਆਰ ਘਟੀ ਜਾਂਦੇ ਆ ਰਹਿੰਗੇ ਕੁਲਵੀਰ ਹੁਣ, ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ।
-ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਾਨਸੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 778-863-2472

ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਲਕ, ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਲਈ ਨਵੀਂ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੋਸ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਖਰੜੇ ਬਣਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ
ਫੋਨ: +91-94178-01988

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਹੀ ਹੈ।

11 ਮੈਂਬਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਨਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਰੜੇ ਦੀਆਂ 5 ਕਾਪੀਆਂ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕੋਈ ਉੱਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸਰਕਾਰ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਾਹਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਨਵਰੀ 2023 ਵਿਚ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਪੈਨਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਖੇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਨ ਪਰ ਜੂਨ 2023 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੋਸਟਨ 'ਚ ਸਥਿਤ 'ਬੋਸਟਨ ਕੰਸਲਟਿੰਗ ਗਰੁੱਪ' ਨੂੰ 5.65 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਠੇਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਦੋਂ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਪੈਨਲ ਜਿਸ

ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ, ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਲਈ 'ਬੋਸਟਨ ਕੰਸਲਟਿੰਗ ਗਰੁੱਪ' ਨੂੰ ਠੇਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਡਾ. ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਜੋਗਲ ਨੇ ਮਈ 1986 ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 20 ਫੀਸਦੀ ਧਰਤੀ ਝੋਨੇ ਅਤੇ ਕਣਕ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਫਸਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਮਈ 1986 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। ਡਾ. ਜੋਗਲ ਨੇ 2002 ਵਿਚ ਫਿਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 95 ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਮਾਰਚ 2013 ਵਿਚ ਡਾ. ਜੀ.ਐੱਸ. ਕਾਲਕਟ (ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਖੇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨੇ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਸਕੱਤਰੇਤ 'ਚ ਦਫਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਹੁਣ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਡਿੱਗਦਾ ਪੱਧਰ, ਖੇਤੀ ਲਈ ਖਾਦਾਂ, ਬੀਜਾਂ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਦਰਾਂ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ, ਨਕਲੀ ਬੀਜਾਂ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਮਾਰ, ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਮੁੱਲ ਨਾ ਮਿਲਣਾ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫਲ ਭੰਡਾਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਰ ਕੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਮੇ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਜਿਊਣਾ, ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਬੀਮਾ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਵਧ

ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਪੇਂਡੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰੀਸ-ਘੜੀਸ ਵਰਗੀਆਂ ਜ਼ਹਿਮਤਾਂ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 88 ਫੀਸਦੀ ਕਿਸਾਨ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬੋਝ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਮੌਤ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ 77 ਫੀਸਦੀ

ਕਿਸਾਨ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ (ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ (16606) ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ 2015 ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 9007 ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ 7234 ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ; ਭਾਵ, ਹਰ ਦੋ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਦੋ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮਗਰੋਂ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਝੋਨਾ ਨਾ ਬੀਜ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫਸਲ ਬੀਜਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 17500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਝੋਨਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ; ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ 60:40 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਗੇ।

ਕੀ ਕਰਜ਼ ਮਾਰਿਆ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ 40 ਫੀਸਦੀ (ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ) ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਸਕੇਗਾ? ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਫੰਡ ਰੋਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਅਤੇ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਐਲਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਖਰੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਸਮਾਂ ਇਸੇ ਸਾਲ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤਤਕਾਲੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 31 ਮਾਰਚ 2023 ਤੱਕ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਹ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ 2023 ਨੂੰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਂਦਰ ਨੇ 2024-25 ਦੇ ਬਜਟ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸਤੇ, ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਧੇਗੀ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਕੱਢੇਗਾ? ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੈਕੇਜ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਲਿਆ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਗ਼ੈਰ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਦਦ ਦੀ ਆਸ ਕਿਉਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਮਾਲਵਾ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਹੇਠ 1328 ਏਕੜ ਖੇਤੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰੇਟ ਕਿਤੇ ਵੀ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਡੀ ਏਕੜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਭਾਰਤਮਾਲਾ' ਲਈ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਗੁਣਾ ਮਹਿੰਗੀ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠ ਤਤਕਰ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ 4000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਿੱਥੋਂ ਕਰੇਗੀ? ਖੇਤੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲੋਂ ਇਸੇ ਸਾਲ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਆਇਆ ਤਕਰੀਬਨ 290 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫੰਡ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਬੇਰੁਖੀ ਦੀ ਭੇਂਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ 40 ਦਿਨ ਇਸ ਸਕੀਮ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਰਹੀ ਤੇ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ 90 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਲਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਕੀਮ ਬਾਸਮਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਚਾਰ ਹੋਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ (ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ, ਬਰਨਾਲਾ, ਚੌਬੇਵਾਲ ਤੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ) ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਚਾਰੇ ਹਲਕੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਦਾ 'ਝੁਰਲੂ' ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤੋਗੀ?

ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਣਾਈ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਾਹਲੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਠ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ (ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਮੁਹਾਲੀ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਰਣਵੀਰ ਕੁਰੜ
ਫੋਨ: +91-76967-38860

(ਲੜਕੀਆਂ), ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਦਰਜੇ ਵਾਸਤੇ ਯੂਜੀਸੀ ਦੀ ਸਾਇਟ ਉਪਰ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਡਰਾਫਟ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਬਲਕਿ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਉਪਰ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਆਨਲਾਈਨ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ 8 ਕਾਲਜ ਹਨ, ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਕੀ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਕੀ ਹੈ? ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਪੇਪਰ ਲੈਣ, ਸਿਲੇਬਸ ਤੈਅ ਕਰਨ, ਫੀਸ ਤੈਅ ਕਰਨ, ਅਧਿਆਪਕ ਰੱਖਣ, ਡਿਗਰੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ (ਆਜ਼ਾਦੀ) ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਲਜ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਵਿਚ

ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਗੇ। ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਵਿੱਤ (ਪੈਸੇ) ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਿਲਡਿੰਗ, ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ, ਹੋਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਖੇਡ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸਮੇਤ ਪੂਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਵਿੱਤੀ ਵਸੀਲੇ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਉਪਰ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨਾਂ ਫੀਸ ਵਧਾਏ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਨਖਾਹ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ ਫੀਸ ਦੇ ਪੈਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਚੱਲਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਂਟ ਲੈਣ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਪਏ ਹਨ। ਜੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕੀ ਤਾਂ ਕਾਲਜ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਣਗੇ?

ਸਰਕਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਵਿੱਤੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਗ੍ਰਾਂਟ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਕਾਲਜ ਉਪਰ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਨਹੀਂ

ਪਵੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਵੀ ਕਾਲਜਾਂ ਉਪਰ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੰਮ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਾਖਾ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬਲਾਕ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਿਲੇਬਸ ਤੈਅ ਕਰਨ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਜ ਬਿਨਾਂ ਵਿੱਤੀ (ਪੈਸੇ) ਮਦਦ ਤੋਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਡੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਕੋਲ ਪਏ ਪੀ.ਟੀ.ਏ. ਫੰਡ, ਐੱਚ.ਈ.ਆਈ.ਐੱਸ. (ਹਾਇਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਸੁਸਾਇਟੀ) ਦੇ ਫੰਡ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਹੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਫਰਨੀਚਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਡੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦਫ਼ਤਰ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਮਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਾਪਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨਵੇਂ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਲਜਾਂ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪਏ ਫੰਡਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਏਡਿਡ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ 95 ਫੀਸਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਘਟਾ ਕੇ 85% ਕਰ ਦਿੱਤੀ; ਹੁਣ ਇਹ 75% ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਏਡਿਡ ਕਾਲਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੀਸ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਾਬਿਤ

ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਉਪਰ ਪੈਸਾ ਖਰਚਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਾਲਜਾਂ ਉਪਰ ਖਰਚੇ ਪਾ ਕੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਫੈਡਰਲ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਿਆਂ ਉਪਰ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਫੈਡਰਲ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਜ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ।

ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਾਲਜ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਬਾਕੀ ਕਾਲਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਢਾਈ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਹਲ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 8 ਕਾਲਜ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਨ। ਕਈ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਬਣਿਆਂ 100 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ, ਪੁਰਾਤਨ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਸਾਂਝ ਤਾਂ ਹੀ ਬਚੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਖਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਚੀ-ਖੁਚੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਰ

ਕੇ ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਲਜਾਂ ਅੰਦਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਲੱਸਟਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਦੋ-ਦੋ ਕਾਲਜਾਂ ਅੰਦਰ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਕਾਲਜਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਕਾਲਜ ਰੈਗੂਲਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਲਜਾਂ ਅੰਦਰ ਸੈਲਫ ਫਾਈਨਾਂਸ ਕੋਰਸਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸੈਲਫ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੋਰਸ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਅੰਦਰ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੀਸਾਂ ਭਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅੱਜ ਵੀ ਕੱਚੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੈਲਫ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸੰਕਟ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਬਜਾਏ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਜਿਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਹਨ, ਉਹ ਓਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਖਰੀਦ ਲਵੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੀਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਹੋਣ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਿਸ ਲਵੇ।

ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੀ ਤਕਨੀਕ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਮਸਲੇ

ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਜੰਤਰ ਜਾਂ ਡਿਵਾਈਸ ਪੁਰਾਣੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗਤੀ ਹੌਲੀ ਪੈਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਮੋਬਾਈਲ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਲੈਪਟਾਪ ਇਸ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਜੀ ਫੋਟੋਆਂ ਵੀ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਕੀ ਅਜੋਕੀ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਣਚਾਹੀ ਅਤੇ ਅਣਕਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਧੱਕ ਰਹੇ? ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ

ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਫੋਨ: +91-98142-05475

ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ ਇਕੱਠੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ? ਸਾਡੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ? ਇਹ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਟਸਐੱਪ, ਫੇਸਬੁੱਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੈਂਡਲ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਯੁਟਿਊਬ, ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ ਜਾਂ ਫੋਟੋਆਂ ਆਦਿ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੀ ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਏਜੰਸੀ ਮੋਨਿਟਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਡੇਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਖਿੱਤੇ ਤੇ ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ ਹਾਂ, ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਰਾਜਦਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਵਟਸਐੱਪ ਰਾਹੀਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੋਠ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਰਹੇ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਜਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਂਡ-ਟੂ-ਐਂਡ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਟਸਐੱਪ ਰਾਹੀਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਵਿਧੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਖੁਦ ਵਟਸਐੱਪ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ।

ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਹਿਤ ਜਦੋਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਡਿਵਾਈਸ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਕੁੰਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਤਾਲਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਐਨਕ੍ਰਿਪਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਡਿਵਾਈਸ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਕ੍ਰਿਪਟੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਕੁੰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਡੀਕ੍ਰਿਪਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਵਟਸਐੱਪ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਸਬੰਧਿਤ ਪੁਣ-ਛਾਣ/ਟ੍ਰੈਸਿਬਿਲਿਟੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੇ ਖਦਸ਼ਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਟਸਐੱਪ ਦੀ ਪੈਰੈਂਟ ਕੰਪਨੀ 'ਮੈਟਾ' ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਡੇਟੇ ਦਾ ਗਲਤ ਉਪਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿੱਜਤਾ ਅਤੇ ਸੀਕਰੇਸੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ; ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਉਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ

ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ, ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਮੁਲਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਸਮੱਗਰੀ ਫੈਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਉੱਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਟਸਐੱਪ ਦੀ ਪੈਰੈਂਟ ਕੰਪਨੀ 'ਮੈਟਾ' ਦੀ ਤਕਰਾਰ 2021 ਤੋਂ

ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਾਖਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੂਜਾ, ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦਾ ਡੇਟਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੇਟਾ ਲੋਕਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ/ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਲੋਬਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ। ਤੀਜਾ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਪਾਲਣਾ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਟਸਐੱਪ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਸਮਾਂ ਬੱਝ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਟਸਐੱਪ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਖਬਰਾਂ ਅਤੇ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੀਪ ਫੇਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਰਗੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਤੋਂ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਟਸਐੱਪ ਭੁਗਤਾਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਨੂੰ ਐਪ ਰਾਹੀਂ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜਤਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਨੂੰ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੰਦੇਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਨਿਯਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਟਸਐੱਪ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੂਰਨ ਰਾਜਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਟਸਐੱਪ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਤੋੜਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਦੇਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਹੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ 14 ਅਗਸਤ 2024 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਲੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿੱਜਤਾ ਤੇ ਸੀਕਰੇਸੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਹਿਤ ਇਹ ਐਨਕ੍ਰਿਪਟਿਡ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿੱਜਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਦੁਰਉਪਯੋਗ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸੂਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਦੋਂ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਰੋਹ, ਲੁਟੇਰੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਜਾਂ ਪੁਲ ਉਡਾਉਣਾ ਹੈ, ਬੈਂਕ ਡਕੈਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਟਸਐੱਪ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਐਂਡ-ਟੂ-ਐਂਡ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ

ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਆ ਰਹੀਆਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕਾਨੂੰਨ-2020 ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕਾਨੂੰਨ-2021 ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ 25 ਫਰਵਰੀ 2021 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਵਿਚੋਲਾ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਟਵਿਟਰ (ਹੁਣ ਐਕਸ), ਵਟਸਐੱਪ ਆਦਿ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਇਹ 'ਵਿਚੋਲਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਨੈਤਿਕਤਾ ਕੋਡ-2021' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪ ਧਾਰਾ 4(2) ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕਾਨੂੰਨ-2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਅਧੀਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ

ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕਾਨੂੰਨ-2021 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਮੈਟਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ 22 ਮਾਰਚ 2024 ਨੂੰ ਹੋਈ। ਵਟਸਐੱਪ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਐਂਡ-ਟੂ-ਐਂਡ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਤੋੜ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਜੇਕਰ ਫਿਰ ਵੀ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਸ ਜਵਾਬ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਸੀਕਰੇਸੀ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਫੀ ਹੋਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮੈਟਾ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਹਨ।

ਵਟਸਐੱਪ ਦੀ ਰਾਜਦਾਰੀ ਨੀਤੀ-ਅਪਡੇਟ-2021 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੈਰੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਮੈਟਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਦਾ ਡੇਟਾ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਨਤਕ

ਮੇਰਾ ਸਕੂਲ ਘਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਿੱਥ ਉੱਤੇ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮਾਰਗੀਕਟ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਾਰਕੀਟ 'ਚ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਘਰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿੱਥੇ ਖੱਲ-ਲ

ਅਜੀਤ ਖੰਨਾ
ਫੋਨ: +91-85448-54669

ਖੁਆਰ ਹੁੰਦਾ ਫਿਰੇਗਾ, ਉਥੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਣਾ ਵੀ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਚਾਰ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟ ਤੋਂ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪਿਆਇਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਹਲਕਾ-ਹਲਕਾ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਲੱਗਿਆ। ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਪੈਦਲ ਆਇਆ ਸਾਂ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕਾਰ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਨੇੜੇ ਛੱਡ ਦੇਵੋ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਲੋਅਰ ਤੇ ਟੀ-ਸ਼ਰਟ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਜੇਬ 'ਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬਟੂਆ ਸੀ। ਮੋਬਾਈਲ ਨੂੰ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦੂਜੀ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਕੋਲ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਉਤਾਰਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਘਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਡਾਸਲਾ ਮਸਾਂ ਅੱਧਾ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮੈਂ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਕਦਮੀ ਘਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਘਰ ਅੱਪੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਲੋਅਰ ਬਦਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬਟੂਆ ਕੱਢਣ ਲੱਗਾ। ਬਟੂਆ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਵਕਤ ਪੁੱਠੇ ਪੈਰੀਂ ਉਸੇ ਰਾਹ ਬਟੂਆ ਲੱਭਣ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਤਰਕਾਲਾਂ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਮੀਂਹ ਕਰ ਕੇ ਹਨੇਰਾ ਬੋੜਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਖੈਰ! ਜਿੱਥੇ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਬਟੂਆ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕਾਫੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬਟੂਆ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਲੱਗ ਗਈ, ਬਟੂਏ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਦੇ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਈ। ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਕਾਰਡ ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਬਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਗਿਆ। ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਕਾਰਡ ਬਣਵਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਡ ਬਣਵਾ ਲਏ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰਾ ਇੱਕ-ਡੇਫ ਮਹੀਨਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣ ਕੇ ਘਰ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ।

ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਕੋਠੇ ਉੱਤੇ ਸੈਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਕੋਈ ਔਰਤ ਤੋਂ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਗੇਟ 'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਮੇਰੇ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਐਵੇਨਿਊ 'ਚ ਨਾਲ ਦੀ ਗਲੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ। ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬੋੜਾ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ

ਵਾਕਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਥੱਲੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

ਥੱਲੇ ਆ ਕੇ ਅਸੀਂ ਘਰ ਦਾ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਬਟੂਆ ਦੇਣ ਆਏ ਸਨ ਜੋ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਬਟੂਏ ਗੁਆਚੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ? ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣਨ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਬਟੂਆ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲਿਆ?

ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬਟੂਆ ਉਸ ਨੂੰ ਡੇਢ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੀਂਹ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਐਵੇਨਿਊ ਦੇ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਫੋਟੋ ਦੇਖੀ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ

ਬਟੂਆ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।" ਮੈਂ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਦੂਜੇ-ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਗਲੀ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਦੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ?" ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਬਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਦੇ ਆਵਾਂਗੀ।"

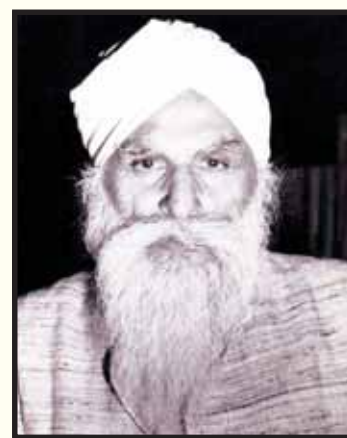
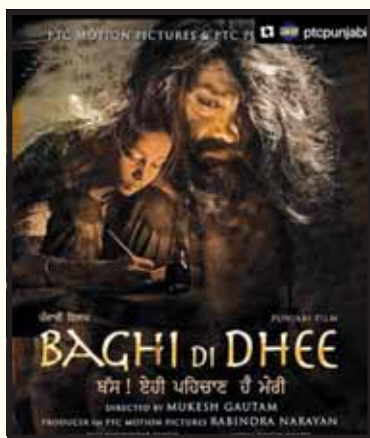
ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਫਾਇਦਾ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਡ ਵਗੈਰਾ ਬਣਵਾ ਲਏ ਤੇ ਬਟੂਆ ਵੀ ਨਵਾਂ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਬਟੂਆ ਫੜਿਆ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚਲੇ ਪੈਸੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਾਨੂੰ ਬਟੂਆ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬਾਹਲੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ ਉਸ ਔਰਤ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੱਭੀ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਪੈਸਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਟੂਆ ਕੌਣ ਮੌਤਦਾ ਹੈ!

ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੇਟ ਤੱਕ ਛੱਡ ਗਏ। ਅਸਲ 'ਚ ਮੈਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਕਸੂਰ ਉਸ ਔਰਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬਟੂਏ ਵਿਚਲੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਗੁਆਚਿਆ ਬਟੂਆ

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਬਾਗੀ ਦੀ ਧੀ' ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ

ਖੱਬਿਓ: ਫਿਲਮ 'ਬਾਗੀ ਦੀ ਧੀ' ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਪੋਸਟਰ, ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੁਕੇਸ਼ ਗੌਤਮ ਅਤੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਿਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 70ਵੇਂ ਕੌਮੀ ਫਿਲਮ ਇਨਾਮਾਂ (2024) ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਨਾਮ 2022 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤੇ। ਕੌਮੀ

ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

ਫਿਲਮ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਵੋਤਮ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਮੁਕੇਸ਼ ਗੌਤਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਬਾਗੀ ਦੀ ਧੀ' ਨੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਿਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀ ਬਾਗੀ ਦੀ ਧੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੇਸ਼ ਗੌਤਮ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਯਾਮੀ ਗੌਤਮ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ 2022 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜੇ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ

ਕੁਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਭੰਗੂ, ਦਿਲਨੂਰ ਕੌਰ, ਦਿਲਰਾਜ ਉਦੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਰਿਸ਼ਭ ਸ਼ੈਟੀ ਨੂੰ ਕੰਨਤ

ਫਿਲਮ 'ਕੰਟਾਰਾ' ਵਿਚ ਬਿਹਤਰੀਨ ਅਦਾਕਾਰੀ ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਸੂਰਜ ਬਤਜਾਤੀਆ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਉੱਚਾਈ' ਲਈ

ਸਰਵੋਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਇਨਾਮ 'ਤਿਰੁਚਿਤਰੰਬਲਮ' ਤੇ 'ਕੱਛ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਵਿਚ

ਕੁਮਵਾਰ ਨਿਤਿਆ ਮੈਨਨ ਤੇ ਮਾਨਸੀ ਪਾਰਿਖ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਮਨੋਜ ਬਾਜਪਾਈ ਨੇ 'ਗੁਲਮੋਹਰ' ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ।

ਸਰਵੋਤਮ ਮਲਿਆਲੀ 'ਆਤਮ' ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਦਾਵਾਂ

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਆਨੰਦ ਇਕਾਰਸੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਤਮ' ਨੇ ਸਾਲ 2022 ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕੌਮੀ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ 13ਵੀਂ ਮਲਿਆਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਸਰਵੋਤਮ ਪਟਕਥਾ (ਆਨੰਦ ਇਕਾਰਸੀ) ਅਤੇ ਸਰਵੋਤਮ ਸੰਪਾਦਨ (ਮਹੇਸ਼ ਭੂਵਾਨੰਦ) ਦੇ ਇਨਾਮ ਵੀ ਜਿੱਤੇ ਹਨ।

ਫਿਲਮ 'ਆਤਮ: ਦਿ ਪਲੇਅ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਿਨਸੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ 11 ਆਦਮੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਾਇਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਦੰਭ ਨਿੱਖੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧਦੀ ਹੈ,

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਕਿਰਦਾਰ ਦਰਸਕਾਂ ਅੱਗੇ ਉਘੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅੰਜਲੀ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਜ਼ਰੀਨ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ।

ਆਨੰਦ ਇਕਾਰਸੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੁਣੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਾਜ਼ ਨੰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਨੰਦ ਇਕਾਰਸੀ ਨੇ ਔਰਤ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿਰਦਾਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪਟਕਥਾ ਇਨਾਮ ਲਈ ਕਿਉਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਬੀਏਟਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹਨ। ਮਰਦਾਂ ਵਾਲੇ 13 ਵਿੱਚੋਂ 11

ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਇਕਾਰਸੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਕਾਰਾ ਜ਼ਰੀਨ ਸਿਹਾਬ ਅਤੇ ਕਲਾਭਵਨ ਸਜੋਹਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਪਵਾਦ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ 'ਲੋਕਧਰਮੀ' ਬੀਏਟਰ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਦਾਕਾਰ ਸੇਲਵਾਰਾਜ ਰਾਘਵਨ ਸਾਬਕਾ ਹੈੱਡਲੈੱਡ ਵਰਕਰ ਹੈ। ਜੌਲੀ ਐਂਟਨੀ ਟਾਈਲਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੀ ਤਿਰੂਵੇਕਲਮ ਰੰਗਸਾਜ਼ ਹੈ, ਸੁਧੀਰ ਬਾਬੂ ਡਰਾਮਾ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਹਨ। -ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ

ਫਿਲਮ 'ਸੜੀ 2' ਦਾ ਜਲਵਾ

ਫਿਲਮ 'ਸੜੀ 2' ਦਾ ਪੋਸਟਰ, ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸ਼੍ਰਧਾ ਕਪੂਰ।

'ਸੜੀ 2' ਅਮਰ ਕੌਸ਼ਿਕ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਬਣੀ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ 'ਸੜੀ 2: ਸਿਰਕਟੇ ਕਾ ਆਤੰਕ' ਹੈ। ਇਹ 2018 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਸੜੀ' ਦਾ ਅਗਲਾ ਭਾਗ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰ ਕੌਸ਼ਿਕ ਦੀ ਪਲੇਨੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। 'ਸੜੀ' ਅਤੇ 'ਸੜੀ 2' ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਮਰ ਕੌਸ਼ਿਕ ਚਾਰ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ('ਬਾਲਾ'-2019, 'ਭੇੜੀਆ'-2022, 'ਚੋਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਭਾਗਾ'-2023 ਤੇ 'ਮੁਨੀਆ'-2024) ਬਣਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ 'ਬਾਲਾ' ਅਤੇ 'ਭੇੜੀਆ' ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। 'ਚੋਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਭਾਗਾ' ਤੇ 'ਮੁਨੀਆ' ਦਾ ਉਹ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮ 'ਚੋਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਭਾਗਾ' ਉਸ ਨੇ ਲਿਖੀ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਸੀ। 'ਸੜੀ 2' ਵਿਚ ਵੀ 'ਸੜੀ' ਫਿਲਮ ਵਾਲੀ ਜੋੜੀ (ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਧਾ ਕਪੂਰ) ਨੇ ਹੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਮਰ ਕੌਸ਼ਿਕ ਦਾ 'ਸੜੀ' ਦਾ ਅਗਲਾ ਭਾਗ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ 2018 ਵਿਚ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੇ-ਲਿਆਉਂਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਲੱਗ ਗਏ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਐਤਕੀ 15 ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ।

ਆਮਨਾ ਕੌਰ

ਆਲੋਚਕਾਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਖੂਬ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੁੱਲ 50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹੁਣ ਤੱਕ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕਿਮਾਈ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਛੇਵੀਂ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਲ 2024 ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਲ 2024 ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਤੀਜੀ ਫਿਲਮ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੰਕਜ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ,

ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬੈਨਰਜੀ, ਅਪਾਰਸ਼ਕਤੀ ਖੁਰਾਣਾ ਵਰਗੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੋਹ ਦਿਖਾਏ ਹਨ। ਫਿਲਮ 'ਸੜੀ 2' ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਸਨ: ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਖੇਲ ਖੇਲ ਮੇ' ਅਤੇ ਜੋਹਨ ਅਬਰਾਹਮ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਵੇਦਾ' ਪਰ 'ਸੜੀ 2' ਨੇ ਕਮਾਈ ਪੱਖੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸ਼੍ਰਧਾ ਕਪੂਰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਛਾ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਤੂ ਝੂਠੀ ਮੈਂ ਮੱਕਾਰ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਹੁਤਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਖਾ ਸਕੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਬਜਟ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਮਸ਼ੀ 220 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਕਮਾ ਸਕੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰਧਾ ਕਪੂਰ ਦਾ ਹੀਰੋ ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਸੀ। 'ਸੜੀ 2' ਨੇ ਸਭ ਕਸਰਾਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਕੋਲਕਾਤਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੇਸ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਚਰਚਾ ਛੇੜੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ, ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੂਕੋਣ, ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਓਨੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ

ਕਿਹਾ, "ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਤਕੜੇ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਰਾਟੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸਿੱਖਣੇ ਪੈਣ।"

ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸ ਸੋਚ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਔਰਤ ਨੂੰ ਹੀਣੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। -ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

Reliable

Trucks & Trailer Repair Shop

7401 Brookville Road Indianapolis, IN 46239

- * Truck & Trailer Alignment
- * Truck Oil Change
- * Truck & Trailer Brakes
- * Shock and Chambers
- * Drive Lines & AC Work
- * Tire Change, Repair, & Balance
- * Reefer Oil Change
- * DPF Work
- * Nox Sensor
- * Truck & Trailer Bushings
- * Air Compressor *
- * Air Dryer
- * Radiator Change

ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ, ਟਰੱਕ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਬਰੇਕਾਂ, ਟਾਇਰ ਬਦਲਣ, ਰਿਪੇਅਰ ਅਤੇ ਬੈਲੇਂਸ, ਰੀਫਰ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਏਅਰ ਡਰਾਈਰ, ਰੇਡੀਏਟਰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Gurbaksh S Randhawa: 317-800-2976

Sam Bhullar: 317-995-2020